

CSALÁDI REGÉNYTÁR

o o o MASOLINO o o o

REGÉNY ZSIGMOND KIRÁLY KORÁBÓL

• TARCZAI GYÖRGY •

1

A Szent-István-Társulat kiadása

Családi Regénytár.

A katolikus művelt közönségnek egy régi vágyát teljesítette a *Szent-István-Társulat*, midőn *Családi Regénytár* cím alatt új vállalatot indított, mely a maga nemében egyedül álló hazai irodalmunkban. Regényeket és elbeszéléseket nyújt e vállalatban, a legjelesebb hazai és idegen katolikus íróktól, de csak oly műveket, melyek a kath. szépirodalom minden követelményének megfelelnek: kiváló irodalmi beccsel bírnak, de egyszerűen tiszta erkölcsi légkörben mozognak s valódi keresztény fölfogást tükröznek vissza. Valóban égető szükség is van arra, hogy a katolikusoknak oly szórakoztató olvasmányaik legyenek, a melyek sem hitüket, sem erkölceiket nem sértik; melyek szellemüket gyönyörködtetik, de harmóniában is vannak katolikus világnézetükkel és erkölcsi fölfogásukkal. Ezért reméljük, hogy a *Családi Regénytár* kedvező fogadtatásra talál a katolikus olvasóközönségnél, melynek pártolása csak ösztönzésül fog szolgálni a minden áldozatra kész *Szent-István-Társulatnak*, hogy ez új vállalatát minél szélesebb alapokon fejlessze.

A *Családi Regénytár* 10 íves kötetekben jelenik meg, az egyes kötetek ára csinos angolvászonkötésben csak egy korona. A *Családi Regénytár* kötetei megrendelhetők a *Szent-István-Társulat* könyvkiadóhivatalában (Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. sz.), valamint minden fővárosi és vidéki könyvkereskedésben.

A „Családi Regénytár”-ból

megjelentek:

I. és II. kötet.

Germaine eszménye. Regény. Irta *Montal Mária*. Fordította *Szentannai*. — *D'Arbout ezredes három párbaja*. Elbeszélés. Irta *Beugny d'Hagerne*. Fordította *dr. Rada I.*

III. kötet.

Utak az életben. Elbeszélések. Irta *Cyprían*.

IV. kötet.

Filemon ezredes. Elbeszélés. Irta *C. De Lamiraudie*. Fordította *A. Vilma*. — *Hol a boldogság?* Elbeszélés. Irta *Minna Canth*. Finnből fordította *Bán A.*

V. és VI. kötet.

Eszter. Eredeti irányregény az alkoholizmus ellen. Irta *X. . . grófnő*.

VII. és VIII. kötet.

Éliane. Regény. Irta *Graven Agostné*. Fordította *dr. Rada I.*

IX. kötet.

Rajzok a kuruczvilágból. Irta *Kincs István*.

X., XI. és XII. kötet.

A vértanú szelleme. Történeti regény. Irta *Filó Károly*.

XIII. kötet.

Úgy a mint volt. Elbeszélések. Irta *Büttner Julia*.

XIV. kötet.

A Mária-kép. Elbeszélés. Irta *Buol M. Ford. Sziklay János*.

XV. kötet.

Anyaföldön. Elbeszélések. Irta *Andor József (Cyprían)*.

XVI. és XVII. kötet.

Don Luis Coloma elbeszélései. Spanyol eredeti után fordította *Jándi Bernárdin*.

XVIII. kötet.

A kékruhás asszony. Irta *Csapodi Istvánné*. — *Psyche lámpája*. Elbeszélés. Irta *Léon de Tinseau*. Fordította *A. V.*

XIX. kötet.

Hrícz és az úrfi. Elbeszélés. Irta *dr. Franko Iván*. Fordította *Zsáthovics Kálmán*.

XX., XXI., XXII. és XXIII. köt.

A leánymamák fia. Víg regény. Irta *Kincs István*.

XXIV. és XXV. kötet.

A hiábavaló gazdagság. Irta *Jeanne Mairet*. Francia eredetiből fordította *dr. Rada István*. — *Az utolsó betét*. Elbeszélés. Irta *Mrs. Bartle Teeling*. Angolból fordította *G. M.*

XXVI. kötet.

Falusi történetek. Elbeszélések. Irta *Vértesy Gyula*.

XXVII. kötet.

Az ezer tó országából. Finn elbeszélések. Finn eredetiből fordította *Bán Aladár*.

XXVIII. és XXIX. kötet.

Budai históriák. Irta *Tarczai György*.

XXX. kötet.

A Karassó mellől. Elbeszélések. Irta *Neumayer K. Dezső*.

XXXI. és XXXII. kötet.

Két világ között. Regény. Irta *Andor József*.

XXXIII. és XXXIV. kötet.

Masolino. Regény Zsigmond király korából. Irta *Tarczai György*.

CSALÁDI REGÉNYTÁR.

Masolino

Regény Zsigmond király korából

Két kötet

Írta

TARCSAI GYÖRGY

Első kötet

Budapest

a Szent-István-Társulat kiadása

VIII., Szentkirályi-utca 28.

STEPHANEUM, A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT NYOMDÁJA,
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/a.

I.

A PIKTOR ESKÜJE.

Az ozorai vártemplom Pipó úrnak és a szépséges Ozorai Borbálának egybekelése óta nem látott oly fényes gyülekezetet falai között, mint az Úr 1426. évében, a husvét után következő második vasárnapon. Alig volt számottevő főúr Tolnában és a szomszédos vármegyékben, a ki Pipó úr meghívására családostól föl nem kerekedett volna, hogy a várúr új piktorának az esketésén részt vegyen.

A taliánból magyarra lett hatalmas főúr pecsétetes levelében a Firenzében fölfogadott piktor esketéséről volt szó s a meghívottak ezt olybá értették, hogy lagzi lesz. A jövevény festő híre még megérkezése előtt bejárta Tolnát-Baranyát s eljutott Budáig.

Ozorai Pipó már több mint tíz esztendeje csalogatta udvarába. S hogy végre engedett a hívó szónak s elszakadt hazájától, sokan azt hitték, hogy

feleséget is talált számára s most hamarjában összeketi vele. A piktor így megotthonosodik udvarában és eszébe sem jut, hogy Itáliába visszatérjen. Piktor-lakodalom pedig akkoriban országszerte mindenkor nagy zajjal s hallatlan fénynyel járt. Lajos király óta nagy Magyarországon templomokban, várpalotákban, udvarházakban, sőt a városi polgárok lakásán is sehol sem hagytak a falakon tenyérszerű parasztot sem. A tehetősebbek ugyan szőnyegekkel díszítették szobáik falát; a mennyezetre azonban még mindig bőven jutott írott kép, festett oltár, butor, zászló és egyéb is fölös számmal készült. S nem volt mesterember, a kinek munkáját jobban megbecsülték volna, mint a festőkét. A jó mód meg is látszott rajtuk. Bársonyban jártak, mint a királyi udvar népe; jókedvük soha sem csappant meg. Czéhük és családjaik ünnepein előkelőnél előkelőbb urak jelentek meg. Ha pediglen egy-egy ügyesebb kezű piktor lakodalmát ülte, a czéh, a melyhez tartozott, nagyobb feneket kerített ennek, mint a minőt egy-egy kisebb-fajta külföldi fejedelem lakodalmánál szokás.

A kiket Pipó úr piktorának esketésére meghívott, azok közül vajmi kevesen jegyezték meg maguknak az új festő nevét. De azt jól tudták, hogy városának legkiválóbb mestere s Firenze piktorai akkoriban már oly híresek voltak, hogy a budai

czéh is legszivesebben közjük küldte vándorútra kelő legényeit.

Mindenki meg volt arról győződve, hogy az ozorai piktoresketés országra szóló multság lesz s Tolnában, Veszprémben és Fejér vármegyében már napokkal előbb megelevenedtek az utak, a nagy zajjal Ozorára kocsizó főúri családoktól. Ki kétlovas, ki négy- vagy hatlovas kocsin, a csatlósok egész hadával avagy a lovak előtt gyalogszerrel vágató tarkaruhás kengyelfutókkal hajtattott a vár felé, mely három vármegye határán a dombos vidék szélén áll. A kengyelfutók karikás ostorukat pattogtatva riasztgatták az úton járó-kelő békés embereket. A tovarobogó kocsik hatalmas porfelhőket vertek föl, a melyek a csöndes koratavaszi levegőben szétáradva, szürke fátyolukkal az egész vidéket bevonták. A vár alja, szerteszét elnyuló házsoraival megelevenedett, mint bucsú idején; a várpalota eget ostromló tornyán minduntalan fölriant a harsonaszó, jelezve egy-egy vendég érkezését. Csúzy uram, Pipó úr várnagya, alig győzött hajlongani, miközben a várkapuban a főúri jövevényeket fogadta. Tolna ősi családjai, a Dombayak, Regölyiek, Kocsolyások, Tamássyak, Döbrököz várából a Rozgonyiak mind eljöttek; eljött Maróthi János, a macsói bán is s Blagay László bán, a félszemű, a kit a cseh háborúban kapott

sebe tett azzá ; továbbá Pálóczi Miklós, az esztergomi érsek öcscse, Zsigmond király másik vitéz hadvezére, a kit mindenfelé Magyarország jövőndöbeli nádorispánjának tartottak. Gara nádort Pipó úr szintén meghívta, de ő nem jöhetett el, Miklós fia azonban jó eleve megüzente, hogy ott lesz az esketésen s hogy fejedelmi vendéget is hoz magával Budáról. S szombat este csakugyan ágyúdörgés hirdette a vörös bástyáról, hogy fejedelmi vendég érkezett. Pipó úr háza népével s vendégei sokaságával a várpalota kapuja alá sietett; hogy az érkezőket illő módon fogadja.

A vár külső kapuján keresztül, egész raj udvari lovasijjásztól körülfogva, két aranyozott hintó gördült be. A fegyverre riasztott várjobbágyok csatarendbe állva kivont karddal tisztelegtek s a várpalota kapuja előtt az első hintóból áldást osztogatva Branda bíboros, veszprémi comes, a pápa magyarországi követe szállt ki, nyomában egy símaképű fiatal pappal; a másodikból Gara Miklóssal egyetemben Don Pedro, a portugál király másodszülött fia, a ki akkoriban Zsigmond király udvarában mulatott. A bíboros régtől fogva jó barátja volt Pipó úrnak, a portugál királyfit sem pusztán a piktor esketésének a híre csalta le Ozorára. Magyarországra azért jött, hogy a török ellen hadakozzék. A sereghez, a melyhez nyolczszáz

főnyi csapatával csatlakozni akart, Ozorai Pipó lesz a fővezére s így illőnek tartotta, hogy a hatalmas főúrral még a táborbaszállás előtt megismerkedjék.

A bíboros, de különösen az idegen királyfi egyszerűben elterelte az érdeklődést a piktorról, a kinek kedvéért voltaképen az óriási vendégereg összegyűlt, a kit azonban, talán mert Pipó úr akarta így, még nem látott senki sem. Csak másnap reggel fogta közre Pipó úr feleségét néhány főúri asszony, a mire a vendégek már kiheverték az utazás fáradalmait s ép a templomba készülődtek. A festőről, menyasszonyáról kérdezősködtek kíváncsian s arról, hogy kik csatlakoznak a leányért menő követséghez.

— Miféle menyasszonyról beszéltek? — kérdezte elcsodálkozva Ozorai Borbála s jóízűen föl-kaczagott, a midőn elmondták neki, hogy Pipó úr a piktor esketésére hívta meg őket.

— Mindig kérem — mondta a fejedelmi természetű nagyasszony — hogy ne diktáljon íródeákjának, hanem bízza rá a konceptust is. Az én uram azonban azt hiszi, hogy nincsen külön magyar nálánál.

A lakodalmi mulatságra számító fiatal asszonyok s még inkább a leányok kissé ajkbiggyesztve hallgatták tovább, a midőn Ozorai Borbála jóságos mosolylyal arczán ismét feléjük fordult s arról

világosította fel őket, hogy csak Pipó úrnak teszen hitet az új piktor.

— Tudjátok, kedves húgaim — mondta nekik — kósza természetű nép a piktor mind. S ez, a ki Firenzéből jött hozzánk, igazi kincs. Az én uram nem akarja, hogy cserben hagyja, míg el nem végzett mindent, a mit reá bízott. Azért akarja, hogy hitet tegyen neki...

A vártemplom szentmisére hívó harangja megkondult s a díszes vendégsereg szép sorjában kivonult a palotából. Maga Branda bíboros misézett a külső várkapu mellett álló templomban, a melynek szentélye a bástyákhoz hasonlóan a várfalakra könyökölt. A bíboros körül az aranyba foglalt, írott képekkel ékes szárnyas oltár előtt a gyánti keresztesek perjelével és Ozora plébánosával élén a drágaművű ruhákba öltözött papok egész serege sürgött. A szentélyben egyfelől Pipó úr ezüstpánczélos testőrsége, másfelől a Budáról idejött udvari íjjászok sorakoztak. Közöttük szívárványként tarkállott a várbeli nemes apródok hada, a mely feliben szöghajú, feliben feketefürtű fiúkból állott. Az előbbieket halaványkék, az utóbbiak karmazsinspiros, hasított ujjú zsinóros köntöst viseltek, a melyet élénken cifrázott aranyiskófiium szegélyezett.

Az oltár mellől szertegomolygó tömjénfüst kékes fátyolán át valósággal mesés volt a káprázatos kép,

mely egybeolvadó ragyogásával a templomban szorongók szeme elé tárult.

Mégis alig ügyelt erre valaki. A kórusban fölhangzott az ének. Pipó úr messze földön híres énekeseinek ajkán régi magyar egyházi dallam kélt. A különböző színezetű, érczként csengő férfi-hangok felséges harmóniába olvadtak s szívet megremegtető zengésük szárnyán az ég felé tört minden érzésével, minden hívő lélek. Csak a mire a szent áldozásra is fölriant a csengő szava, eszméltek föl az emberek.

A szentély baloldali stallumsora mellől, a melynek menyezetes fülkéiben a portugál király fiával s Borbála asszonynyal oldalán Pipó úr ült, egy fekete bársonyba öltözött emberke lépett ki s az oltár lépcsőjére térdepelt. Branda bíboros kis várta feléje nyújtotta az Úr szent testét s alig hogy a jövevény megáldozott, a hajóban csoportosuló főurak sorában suttogás támadt:

— Az új piktor! — mondogatták egymásnak. S egyik-másik főúr nem állhatta meg, hogy el ne mosolyodjék. Eszükbe jutott, a mit Pipó úr levelében írt, hogy Itália legnagyobb piktora s imhol szinte csak öklömnyi az egész ember.

A kóruson a Lauda Siont énekelték. A mire a fenséges himnusz utolsó verse is elhangzott, a bíboros újból a piktor felé fordult s ez intésére

az oltár leckeoldalához tért, hol ismét térdre borult.

A szentély stallumsoraiban ülők fölállottak. A kétoldalt sorakozó fegyveresek egyszerre kardot vontak.

A díszruhás papság csoportja kétfelé vált s a piktor jobbját az elébe tett aranyfeszület talpához illesztve, a bíborosra emelte szemét.

A templomban mozgolódók zaja elhalt s a hirtelen támadt csöndben tisztán hallatszott minden szó, a melyet a festő Branda bíboros halk szavai nyomában, kissé idegenszerű kiejtéssel, de csengő hangon megismételt:

— Én, Masolino de Panisale, ki jöttem Firenzéből s piktorává szegődtem Ozorai Pipó úrnak, a temesi grófnak, a nagyságos Zsigmond király kamara-grófjának, szörényi bánnak, Csanád, Orod, Csongrád, Krassó és Keve vármegyék főispánjának, a királyi hadak főkapitányának, Ozora, Simon-tornya, Lipa, Kéty és Eszék vára örökös urának: fönt mondott uram óhajára és a magam szabad akaratából hitet teszek az Úr színe előtt a szentséges Szentháromságra, a boldogságos Szűzre és minden szentekre, hogy fönt mondott Pipó úr akarata s engedelme nélkül a várat, várost avagy bármerre küld, a helyet el nem hagyom és el nem távozom, a míg a munkákat, a melyeket reám bízott, becsülettel be nem fejezem, avagy a míg ő

el nem bocsát. Isten engem úgy segítjen! Boldogasszony nekem irgalmat úgy nyerjen, Istennek minden szentei úgy oltalmazzanak, Istennek szent teste végnapomon üdvösségemre úgy szolgáljon, föld tetememet úgy fogadja, onnat harmadnapon úgy ki ne vesse, ítélet napján Isten színét úgy láthassam, örök pokolba úgy ne temettessen, hogy e szerzést, a melyet fönt mondott Pipó úr írásba is foglaltatott, egész erőmmel és tökéletességgel mind megtartom, semmit ellene nem teszek s mással sem tétetek.

— Amen! — zúgott föl szinte önkéntelenül s egyszerre mint egy ember a templomban levő főúri sokaság. A toronyban megkondultak a harangok. A várbástyán ismét eldördültek az ágyúk.

Az aktus ünnepélyes volta elragadott mindenkit, csak a midőn a gyülekezet a fejedelmi vendégekkel élén visszatért a palotába, eszméltek föl némelyek az öregebb főurak közül.

— Mi a tatárnak csap ilyen komédiát ezzel a piktorral? — mondogatták egymásnak. — S minket hogy idecsődített! Nyilván pusztán azért, hogy ministráljunk az «esketés»-nél.

— Ravasz róka volt mindig a talián — folytatták még a várpalota árkádos folyosóin is. — Ki tudja, miben töri a fejét most is?...

Zsigmond király uralkodásának kezdetén az ide-

genek kelleténél nagyobb mértékben hatalmasodtak el az országban s a mikor a királyt a magyar főurak fogságra vetették, Pipó urat is elzárták.

Vendégei közül, a kiket most egybegyűjtött, szintén nem egy akadt, a ki valamikor halálos ellensége volt. Pipó úr rég megtörte a gyűlölséget, a melyet idegen létére iránta mindenfelé tápláltak. Eleven eszével, a számvetésben való páratlan ügyességével hasznára vált az országnak, ép úgy vitézségével is, a melylyel Zsigmond király java hadvezéreinek a sorába küzdötte föl magát. S hogy feleségül vette Ozorai Borbálát, az Ozoraiak ősi nemzetségének utolsó, házassága előtt fiúsított sarját és a derék asszony révén egészen magyarrá vált, legelkeseredettebb ellenségeit is meghódította. S ha vendégei közül néhányan még most is dohogtak ellene ennek oka csupán az volt, hogy talián természetét teljesen nem tudta megtagadni. Rajongott a szertelenségekért s minthogy módjában állott, gyakran vetemedett ilyenekre.

Komolyan azonban a legszigorúbb erkölcsű magyarok sem tudtak reá neheztelni. S a kiket a piktórral üzőtt hűhó kihozott sodrúkból, azok is mihamar megbékéltek, a mire nyomban az isteni tisztelet után lakomához ültek.

II.

SZALOME TÁNCZA.

Az ozorai vár bástyás falakkal övezett palotája hatalmas négyszöget formál. Sarkain, mint egy-egy óriási galambdúc, négyszögletes zárt erkélyek ugranak ki a második emelet magasságában. A kapu fölött eget ostromló torony emelkedik, a melyet ormok koronáznak.

A kapuval szemben levő épületszárny földszintje egyetlen óriási oszlopos csarnok, nehéz bolthajtásokkal, mély fülkékkel bíró színes üvegű ablakokkal. A piktor esküjének napján itt terítettek.

A falak mentén három oldalt elnyúló asztalok mellett egyetlen hely sem maradt üresen. A derékasztal közepén, szemben az ajtóval, Ozorai Borbála, a vár asszonya ült. Ozorai András még most is viruló leánya drágaköves, tornyos főkötőjében, menyéttel szegzett ibolyaszín palástjában úgy festett, mint valami királyné. Jobbján a bíboros ült, balfelől Don Pedro herceg, a ki olasz nyelven oly hévvel diskurált a nagyműveltségű nagyasszonynyal, mintha régtől fogva ismerné. Pipó úr a bíboros mellé telepedett, jobbján Masolino ült. Akadtak, a kiknek ez kezdetben szemet szúrt. A piktor azonban oly becsülettudóan viselkedett s

oly nyugodtan ült helyén, mintha egész életén át csakis fejedelmekkel parolázott volna.

A kik közelében ültek, egyre jobban ostromolták kérdéseikkel a feketeruhás, tűzesszemű, síma állú emberkét. Ez szaporán forgatta rövidre nyírt fejét, tekintett oda, a honnan megszólították. Látszólag nyugodtan s megfontoltan felelgetett. Valójában pedig tele volt a szive háborgással. Soha sem szívelte a zajt s a legjobban szerette, ha egyedül volt. S itt most őt nézi, az ő szavát lesi minden ember. És milyen emberek? Egészen új világ. Mordképű, szakállas, büszke főurak, a kikben több a méltóság, mint Itália féltucatnyi apró fejedelmében. Szelidképű, de mégis szigorú tekintetű, nagyúri asszonyok, mosolygó fiatal leányok, a kik csillogó bogláros pártájuk alól csak lopva néznek rá s mégis mintha szinte lesnék, hogy kikaczaghassák...

Branda bíboros példájára az egész vendégsereg fölemelkedett ültéből s az asztali áldás nyomában ismét helyére telepedett. Csak Masolino maradt állva s meredt riadtan a terem nagy szárnyas ajtajára, mely hirtelen föltárult.

— Ülj le, Masóm! — súgja Pipó úr s gyöngéden helyére húzza. A piktör pedig kerekre nyílt szemmel s riadtan mered a terembe ugrató hófehér lovasra, a kinek nyomában az étékfogók egész hadserege özönlik be az ajtón gyalogszerrel.

A lovas, Takács Ambrus, Pipó úr főszakácsa, hófehér paripáján a vár asszonyával szemben megáll s fölágaskodván alacsony hátú nyergéről, jobbra-balra köszön. Majd seregének int. A Pipó úr felemás szineibe bujtatott étekfogók szanaszéjjel görögnek, kezükben a vert művű öblös ezüstedényekkel s a következő pillanatban tele van a terem az asztalra rakott ételek fűszerszámos párájával, a mely a fedelüktől megfosztott edényekből árad ki. A beszélgetés elhal. Az étekfogók hátra húzódnak. Helyükbe a vár apródjai lépnek, kezükben boroskancsókkal s sorra töltögetik a vendégek ezüstpoharait. Takács úr pedig, mint a csatamezőn a hadvezér, komoly méltósággal jár föl és alá lován s lesi, nincs-e hija valaminek az asztalon.

— Pipó úr — rebegi a szokatlan dologtól, az apródok és étekfogók tarka hadától elkápráztatva Masolino. De aztán ismét elhallgat. A fehér lovas magasra emeli vezéri pálczáját, egy hatalmas ezüstkanalet s az étekfogók egy pillanat alatt ismét ott teremnek, leszedik a félig-meddig üres tálakat s vezérük nyomában ismét eltűnnek az ajtón. Helyükben a vár asszonyának kedvencz színében: violaszin testhez szabott dolmányban újabb szolgahad terem, újabb szokatlan formájú s ízű ételekkel. Takács úr most mögöttük bukkan föl fehér lován, de míg az étel fogy, most is ott jár föl és alá az asztalok előtt.

— Pipó úr! — szólal meg Masolino ismét. Az előbbi játék azonban megint megújul s tart alkonyatig, a míg a szolgák egy másik hada meg nem gyújtja a boltozott mennyezetről alácsüngő csillárok viaszgyertyáit. Csak az apródok állnak rendületlenül a vendégek háta mögött s töltögetnek, mihelyt valamelyik pohár kiürül. Itt-ott már ugyancsak kipirult egyik-másik vendég képe, hangosabb szó mégis csak elvétve hallszik. Csupán az ezüstpoharak csörrenése veri föl minduntalan a tompa zsongást, a melylyel a lakoma jár s Takács úr paripája patkolatlan patáinak kopogása. Masolino is sűrűn koczint urával és szomszédaival, de maga csak keveset iszik. Úgyis mámorba ringatta a képek tarkasága, a melyek az asztal körül minduntalan megújulnak. Imhol ismét kinyílik a duplaszárnyú ajtó. A lakomának vége. Takács úr kivonul seregével s a terembe hosszú sorban viruló képű fiatal leányok nyitnak be patyolat ingvállban, ezüsthimes, tarka derékban, ezerránczos rokolyában s piros czipellővel lábaikon.

— Jobbágy-lányok — mondja Pipó úr piktorának, látván, mint csodálkozik. — A fürge leányok széjjeloszlanak. Egyik kezükben ezüsttálczával, a másikon vizeskancsóval a vendégek elé járulnak s ezek sorra mossák meg kezüket.

Branda bíboros hálaimája után, a mely a kézmosást követte, Masolino ismét megszólal:

— Pipó úr! — Többet azonban most sem tud mondani. A hol az imént a leányok sürgölődtek, muzsikások tűnnek föl s mind oly egyformák feketezsínóros ruhájukban, vállukon félrevetett palástjukban, mintha egy anya gyermekei lennének. Az egyik előre lép s lantjának húrjaiba markol.

— A jerkői diadal! — kél ajkán a szó s nyomban rá társai is szerszámaik után nyulnak. Néhány suta taktus nyomában énekre gyujtanak; a pengőzengő muzsikának szárnyán históriás ének hangzik föl Ozorai Pipó ispán legutóbbi hadi tetteiről.

Masolino csak törte a magyar szót. Egy firenzei barát tanította erre, mielőtt útra kelt, a ki régebben hosszabb időn át a budavári minorita-klastrom lakója volt. A muzsika és énekszó szárnyán a festő most mégis megértett minden verset, a melyet az igriczek egyre tüzesebben Pipó úr Moldovában való hősi tetteiről énekeltek. S lelkének szemében csodás módon megelevenedett minden kép, a melyet a versek folyamán a viharos zene kiszínezett. Látta a királyi sereg fölvonulását, hallotta a várba szorult törökök ádáz ordítását. Ágyú bömből, dob pereg. A keresztény hadak Jézus kiáltása az égis hat. A roham mégis meghiusul, másodszor is, míglen harmadszorra Pipó úr megragadja az

ország zászlaját, emberei élére áll és a magyarság, mint a fergeteg, úgy rohan nyomában a résnek, a melyet az ágyúk törtek s pár percz multán magyar lobogó leng a vár fokán.

— Ezt megfestem! — kiáltja a piktor a szivén túláradó lelkesedésben. Szava a pohárcsörrenésbe vész. A főurak egyszerre talpra állnak, egymás hátán Pipó úr felé tolongnak s sorra koczintanak vele.

Masolino csak most veszi behatóan szemügyre urát. Fürkészve keresi a bokáig érő szederjes színű mentéjében büszkélkedő hosszúszakállas, hosszúhajú, napsütötte arcú emberben a régi Pipót, a szegény Scolari fiát, a kit inaskorában a firenzei Albizzi-borgóban reggelenként látott, a mint mestere műhelyével szemben, gazdája, Pecchia kalmár boltjának ajtaját nyitogatta. Szülővárosában Pipó úr több mint tíz éve járt utoljára s akkor is már Zsigmond király nevében, mint ennek követe. A város egész lakossága jól tudta, hogy nagy úr lett belőle. Valójában azonban Masolino is csak most ébred tudatára annak, hogy mennyire vitte, a midőn a büszke magyar urak örömteli éljenzéssel körülrajongják. A kép, a mely mesés fényével környékezi, igazán csak most tünteti föl a festő előtt Pipó urat úgy, mint egy hatalmas ország fejedelemként megbecsült s nem egy apró-cseprő itáliai fejedelemnél dicsőbb főurat.

S mihelyt a vendégsereg ismét helyére széled, a muzsikások húros szerszámain új nóta kél. Néhányuk félreteszi lantját s felében síp, felében kürtformájú hangszert húz elő és azon fújja. Masolino elcsodálkozva figyel a sohasem hallott szokatlan ritmusú nótára, a mely hol tüzes, hol panaszosan fölsír, majd ismét fölújjong. A vendégsereg izgomozog s még a bíboros is taktusra ringatja fejét. Az óriási terem ölnyi vastag falai között télenyáron egyaránt hűvös volt a levegő s a vendégek mentékükben, az asszonyok palástjukban ültek a lakomán.

Most azonban rendre levetik a felöltőt s a piktor szemében kigyúl a tűz. Káprázatosan ragyogó bűbajos színpompa bontakozik ki apránként szeme előtt.

Egy-két fiatal főúr drágakövekkel telehintett arany-sárga dolmányában talpra áll, fölkap egy-egy fiatal lányt s sarkantyúját pengetve, tánczra kerekedik vele. Ilyen tánczot sem látott még Masolino. Mintha semmi rend sem volna mozdulataiban, mégis merő harmónia egy-egy pár.

Künn már besötétedett s a csillárok ezernyi viaszgyertyáinak sápadt világában egyre nagyobb a zene szavára ringó, hullámozó, topogó, drágakövektől, arany-ezüsttől ragyogó színpompás tánczos sereg. Masolinónak olybá rémlik, mintha a szivárvány szakadt volna darabokra s ennek fosz-

lányaiba burkolózva lejtene előtte egy mesebeli tündérraj.

— Eccelenza! — sóhajtja, feledve, hogy Pipó úr minden taliános czimezéstől eltiltotta.

— Bocsáss vissza hazámba! — eseng tovább a vár urának karját megragadva.

— Oly ragyogó e világ, a melyben élsz — hajtogatja, a mire Pipó elcsodálkozva reá néz — hogy sohasem tudom megfesteni.

— Ne csüggedj, Masóm! — feleli Pipó úr öntelt mosolylyal ajkán s egy aranyozott talpas poharat tol feléje.

— Majd beletanulsz — folytatja s aztán koczin-tanak.

A pohárban erős tolnai vörös bor volt s a piktor úgy érezte, mintha tűz áradna széjjel tagjaiban, mire fölhajtotta. S szive egyszerre csodás bátorságra kél. Feledi aggodalmát s közelebb húzódik a tánczolókJ rajához.

Egy szöghajú fiatal asszony libben el mellette. Mosolygó kék szemének édes tekintete elsuhan rajra s Masolino egész odaadással nézi, mily bájjal lejt tánczosa oldalán.

— A bibliai Szalome sem járhatta szebben — villan föl lelkében a gondolat. Majd önmagát korholja, hogy ezzel a gonosz néemberrel hasonlítja össze a szelíd úri asszonyt, a kinek szeme most az

asztal felé szegeződik, egy daliás, vállastermetű főúrra, a ki onnan nézi mosolyogva s nyilván férje neki. S egy perdülésre messzire hull a szép asszony ezüsthímes selyemkeszkenője. Masolino szolgálatkészen utána kap, a tánczó pár azonban ismét tovább lejt. A kis selyemdarab sarkában apró címér díszlik.

— A Szentgyörgyiek címere — véli Gara Miklós, a ki a piktor mellett állt. — Csilla asszony, Rozgonyi István feleségének a címere ez. Vidd el neki. Aztán forgasd meg ám!

— A zsebkendőt? — kérdi Masolino tétován.

— Bolond! Az asszonyt!

A piktor szabadkozik s a fiatal főúr keményen megfenyvegeti.

— Halálos sértés, ha oda nem viszed s nem tánczolsz vele!

— Úgy bizony! — hangzik föl mögötte egy dörmögő hang. Pipó úr volt s a piktor kétségbeesetten néz rá, mint egy halálraitélt.

— Sohasem tanultam ilyen tánczot — dadogja.

— Nem is tanulják ezt — felel Garai Miklós.

— Rajta, rajta! — ösztökélik, szinte fenyegetően mások is s a piktor kapitulál.

Rozgonyi Csilla asszony bíborajkán kivillan hófehér apró foga. Elmosolyodik a nálánál fél fejjel kisebb emberkén, a mint keszkenőjével maga előtt

látja. Nyomban rá egyet fordul daliás tánczosa előtt s a piktor elé áll. Ez tétován ragadja meg feléje nyujtott kicsiny kezét.

Gara Miklós néhányadmagával most is ott áll háta mögött s lesi, hogy jót kaczaghasson. Kaczagás helyett azonban elálméklkodás kél s még a többi tánczos pár is megáll, hogy Csilla asszonyt lássa a piktor oldalán.

A kis ember tétován mozog, a muzsika ritmusát mégsem véti el. S ha esetlen is táncza, a szép asszonyéval mégis összevág. S Csilla asszony egyre nagyobb tűzzel lejt, arany hajának koronája széjjelbomlik s mint csillogó zuhatag omlik le vállaira. Ő nem veszi észre és tovább járja. Bájos gyermekded mozdulatai, szemben a piktor tétova topogásával, elragadóbban tünnek föl, mint valaha.

S a sokaság, a mely köréjük özönlött s nézésükbe mélyedt, már-már azt hiszi, hogy a piktor készakarva adja a kényelmest, csakhogy párját annál jobban megcsodálják.

A zene elhal. Nyomában harsogó tapsvihar kél, Pipó úr vendégei sorra paroláznak a piktorral. Egy csapásra meghódol most neki minden szív s nincs oly büszke főúr, a ki rögtön várába nem invitálná vendégének.

Rozgonyi István nyomában az öreg Tamássy lép hozzá s hívogatja.

— Van egynémely kornétám — mondja még. — Czimert festetnék rá. Ezt is te pingálhatnád meg, öcsém!

— Ha Pipó úr megengedi — igéri szerényen Masolino — szívesen!

— Leshetitek! — mormogja a bajusza alatt Ozora várának ura s a bíboroshoz szegődik, ki vissza ül helyére.

— Nemde igazam volt? — kérdi tőle. Branda bíboros megérti, hogy a piktor hittevésére czéloz szavával, a melynek ő kezdetben ellene volt.

— Mindig okos ember voltál, spanno barátom — mondja. Aztán ismét a templomról beszél, a melyet szülőföldjén az Olona folyó partján elterülő Castiglionében építtetett. Branda bíboros Masolinóval akarta kifestetni a temetkező helyének szánt templomot. Rómából visszatérve csak azért került Firenzének, hogy ott fölfogadja; ám Pipó úr megelőzte s a piktor akkor már útra kelt.

III.

ÉJJELI BESZÉLGETÉS.

Masolino emeleti szobájának nyitott ablakában áll s az ablak párkányán könyökölve az éjszakai szellő hűségében fürösztli fejét. Az idő éjjél felé jár. A várban már minden elcsöndesedett. Lenn a

faluban is kialudt a mécsesfény, a várhegy alján szanaszéjjel szórt s a szemben levő dombok oldalán gubbasztó jobbágyházak ablakaiban.

Az ég felhős. Csillag nem ragyog a magasban. Túl a Sión a távolba vesző síkságon annál elevebben villannak föl a sötét éjszakában a lidércsfényhez hasonlóan tovafutó, imbolygó lángok.

Pipó úr közelebb lakó vendégei még az este útra keltek. A lakomát követő mulatság jóval éjfél előtt véget ért. Bármily vígan voltak hajdanában a régi magyarok, az éjszakai nyugalom óráit sohasem rabolták meg a lakomázás, táncz, avagy kockajáték kedvéért.

Branda bíboros hajnalban akart Budára visszautazni; kedvéért Pipó úr vendégei már Angeluskor félbenhagyták a tánczot s aztán lassanként elszédtek.

Masolino így is alaposan betelt a mulatozással. Álmodozni sem mert volna eddig ehhez foghatóról. A nagy nap eseményei, a fény és pompa, a mely környékezte, szinte elkábította. S hogy ablakában áll és az éjszaka hűségében pihenteti izzó fejét, még mindig úgy rémlik neki, mintha a szin pompás, ragyogó gyülekezet, a mely a templomban s a várpalota nagytermében egybeverődött, most is ott hullámszana a sötétségbe meredő szemei alatt.

A távolban bujdosó lángok: az elutazott ven-

dégek hintóit kísérő lovasok lobogó fáklyái már rég tovatűntek tekintete elől. Masolino még sem gondolt arra, hogy nyugovóra térjen. S hogy lelke lassankint elpihen, maga idézi föl emlékezetében a káprázatos képeket, a melyek való, eleven mi-voltukkal, egymás nyomában, naphosszat megbabonázták. S a szinpompás tömegek káprázatából egyre több beszédesnél beszédesebb arcz bontakozik ki, a mely szinte elmosódhatatlanul vésődött be lelkébe. Masolino becsukja az ablakot, fölkapja az asztalon égő mécsest s a szoba sarkában fölbontatlanul heverő holmija után nyul, hogy szerszámaait előszedje. Megakarta próbálni, tudná-e Pipó úr egyik-másik vendégének arczvonásait hamarjában papirra vetni.

S miközben kotorász, hirtelen úgy rémlik neki, mintha kopogtattak volna ajtaján. A festő fölegyenesedik és oda siet. S a mint föltárja az ajtót, szinte megdöbben meglepetésében.

Pipó úr áll előtte, hosszú, sarkig érő, szürke prémes subában, hatalmas vidrabörsüveggel fején.

— Nem alszol, Masóm? — kérdi csöndesen a riadtan reámeredő piktortól, a kinek úgy rémlik, mintha kései látogatója csak árnyéka volna a fejedelmi viselkedésű, jókedvű főúrnak, a kit nappal vendégei ragyogó körében látott. Csak a mire Pipó úr megismétli kérdését, eszmél föl.

— Nem tudok aludni, jó uram! — mondja. — A te fényes világod úgy fölzaklatott, hogy talán reggelig sem húnyom be szememet.

— Annál jobb — véli a főúr s Masolino elcsodálkozik.

— Elbeszélgetünk egy keveset — folytatja hal-
kan Pipó úr. — Mióta megjöttél, úgy is alig volt
még módom ehhez. S ki tudja, mit hoz a holnap?

Ozorai Pipó a festő asztalára tette ezüst foglal-
latú üveges mécsesét s a keze ügyébe eső karos-
székbe roskadt. Masolino elrémülve nézi, mint vo-
naglik arcza a fájdalomtól s mint törik meg dere-
kában vállas alakja, miközben kinyújtott lábain
összébb vonja a subát.

— Mi lelt, jó uram? — kérdi tőle részvéttől
remegő hangon s Pipó úr fölsziszszsen.

— Atkozott köszvény! — mormogja, majd ismét
szinte fölordít fájdalmában. — Négy év óta gyö-
tör — kiáltja. — A cseh háborúban szereztem,
táborozás közben. Minduntalan megújul azóta. S én
nem tudok szabadulni az alattomos nyavalyától.

— Nincs hát tökéletes boldogság e földön —
suttogja szinte csak magának a festő. Pipó úr meg-
hallotta.

— Nincs! — rebegi csüggedten. A következő
pillanatban megenyhül a roham, majd lassanként
egészen elsimul. Ozorai Pipó homlokáról tovatün-

nek a redők. Ajkai körül megújul a csöndes mosoly, a megelégedett emberek mosolya, mely szüntelenül ott játszadozott arczán, ha a köszvény nem gyötörte s jóságos derűt kölcsönzött képének, mely e nélkül szinte túlságosan önérzetes és daczosan büszke lett volna.

— Mégis boldog vagyok Masóm! — mondja lelkesen s fekete szeme ismét föllángol. — Hogy megjöttél, betelt utolsó kívánságom is, a melyet szivemben tápláltam. Most már... non omnis moriar! Ha elmúlok, tetteim és a magam emléke nem merül feledésbe. A te képeid örökítik majd meg s a ki halálom után megfordul váraimban, a magyar királyoké mellett épült sírkápolnámban, tudni fogja, hogy ki volt Pipó, a talián kereskedő inasból hadvezérré lett magyar főúr, a kit a magyarok kezdetben gyűlöltek, idővel megszerettek, halála után minden idegenből közéjük került jó emberükhöz hasonlóan pedig alighanem mihamar elfelednének, ha nem állítanék mindenfelé magamhoz méltó emlékeket.

Másfél száznál több templomot, kápolnát és várat építtettem — folytatja kissé csöndesebben Ozorai Pipó. — Te festhetted volna ki mind, ha korábban jössz hozzám! Miért nem jöttél Masóm, a midőn először hívtalak? Avagy megbántad-e most, hogy végre útra kerekedtél?

— Nem én, uram! — rebegi a piktör megindultan, majd szinte elkeseredve fölkiált:

— A falnak szeretnék rohanni fejemmel, hogy csak most szántam rá magam erre. Nagyobb a te hatalmad és a fény, a pompa, a mely környékez, mint a minő ennek a híre Firenzében. S én tíz év alatt sem kerestem annyit odahaza, mint a mennyit te egy esztendőre ígérsz.

— Azonkívül is — vág a szavába büszkén Pipó úr — minden képedért külön jutalom jár!

— Sohasem voltam kapzsi — szabadkozik a festő. — Ha törtem is magam a pénz után, csak enyéim kedvéért tettem. Jól tudod uram, hogy szüleimet közel húsz esztendeje én tartom el. Édes anyám nem akarta, hogy elhagyjam. Féltett, hogy baj ér az idegen országban, ahol nemrégiben a királyt is meggyilkolták s ő és béna karú apám így támasz nélkül marad.

A piktört elragadja a beszéd heve, de csakhamar panaszként hangzik föl szava, a midőn elmondja, mint aggódtak szülei azért is, hogy keresményéből idegenben talán még ő maga sem lesz képes megélni. S ajkán keserves mosoly kél, a midőn az aranyak garmadájára gondol, a melyet itt egy-két év alatt szerezhethet, ha szorgalmasan dolgozik.

— Mit műveltél hát — kérdi most Pipó úr —

e hosszú idő óta, hogy először találkoztunk szépséges Fiorenzámban?

— Ne is kérdezd, uram! — feleli a festő s ke-
serve nőttön nő, miközben arról beszél, hogy mint
élt legénysorban azután is, hogy jó mesterétől, a
kinek műhelyében Pipó úr akkor megfordult, az
öreg Starninától elkerült. Reggeltől estig dolgo-
zott s keresete oly hitvány volt, hogy a mesterré-
avatás díjára is csak akkor volt módjában pénzéből
félrerakosgatni, a midőn édes anyja meghalt s
neki apjával kevesebbet kellett költenie.

— Most négy éve lettem csak mesterré. Igaz,
hogy ekkor sorsom egyszerre jobbra fordult. Ki-
tűnő legényem akadt, a kiről senki sem tudta
addig, hogy mily tehetség lakozik benne. A visel-
kedése, igaz, ügyetlen volt, külsejére sem adott
sokat. Alighogy hozzám került, szomszédaim elne-
vezték Masacciónak, azaz fajankó Tamásnak. Nevünk
egyforma volt s ők így akarták megkülönböztetni
tőlem. Mindig együtt voltunk. Munka után is együtt
maradtunk. Az emberek mosolyogva fordultak
utánunk. Mi nem igen törődtünk ezzel s a nagy
darab Masaccio és a kis Masolino nap-nap után
együtt sétált ki a székesegyház piacára, a hol
azóta, hogy Messer Brunelleschi megkezdte a ku-
pola építését, a város minden valamire való mes-
tere itt verődik össze munka után, hogy fáradságát

kipihenje, elszórakozzék s a nagy mű előrehaladását megfigyelje. Mi itt sem tágitottunk egymás mellől. Sokat is kellett túrnunk a gúnyolódók miatt, míglen a kupola mesterével meg nem ismerkedtünk. Brunelleschi maga is szerette a tréfát s nem egyszer űzött bolondot a dolgába avatkozó városi urakból is. Amint azonban egyszer műhelyünkbe tévedt, rögtön nagy lett becsületünk szemében. Velünk festeti ki a székesegyház kupoláját, ha elkészül, mondogatta s a nagy piacon gúnyolódók nem bántottak bennünket többé. Akkor bízta ránk Brancacci úr is kápolnája kifestését a karmeliták templomában. Az volt első nagyobb munkám, mert azóta, hogy Messer Starninának szintén a karmeliták templomában segítettém, cégégnél, fatálaknál, kisebb-nagyobb oltároknál, zászlóknál egyebet nem igen volt módomban festeni. S alighogy elkészültem a kápolna mennyezetével, az emberek naphosszat csodálták az evangelistákat, a kiket a boltozatra festettem. Brancacci úr is meg volt elégedve. A pénzzel azonban fukarul bánt. Még a festékre valót is jóformán garasonkint kellett kivásalnom. Ekkor keresett föl Corsi úr s én Masaccióra bízam az egészet és útra keltem...

A Milanésivel szövetkezett Corsi pénzváltónak Budán is volt boltja s Pipó úr összeköttetéseit szülővárosával e pénzváltóház Buda és Firenze

között szakadatlanul utazó emberei közvetítették. Ozorai Pipó ugyan szívében-lelkében egyaránt magyarrá lett. Szülővárosát, ott élő rokonait mindazonáltal nem feledte el. Most is, hogy Masolino Firenzéről beszélt, méla kedv hatalmasodik el egész valóján s lelkében sorra ébrednek gyermekkori emlékei. Majd ismét eszébe jut a fényes fogadtatás, a melyben szülővárosának urai részesítették, a midőn tizenöt évvel ezelőtt utoljára járt Firenzében, Zsigmond király nevében, követségben.

— Mennyire gyarapodhatott és virult föl azóta a mi szépséges városunk! — sóhajtja. A piktor, a ki látta, mint borul el ismét Pipó úr arcza s elhallgatott, most újból beszélni kezd.

— Bizony! Elevenen pezseg ott az élet mindenfelé. Békés idők járnak. A kalmárok különösen egyre gazdagodnak. Hanem azért kalmárvoltukat még sem tagadják meg!

— Vigyázz, Masóm! — évődik piktorával a főúr. — Még belőled is magyar embert faragunk itt.

— Attól nem félnék — feleli a piktor, a ki, bár nem igen látszott meg rajta, túl volt a negyvenen. — De hogy megnősüljek, ahhoz én már öreg vagyok. S ha nem oly derék nagyasszony a feleséged, nemde jó uram, te is már rég visszatértél volna Firenzébe.

— Nem tudom — feleli tétován Pipó úr. — De jó feleségemen kívül, életem legboldogabb emlé-

kei is e földhöz kötnek. Négy fiam volt. Mind meghalt s itt pihen jó édes apámmal együtt, a ki messzi hazánkból költözött át hozzám öreg napjaira.

— Az ozorai minoriták templomában nyugsznak, úgy-e bár? — kérdezi a piktor s a midőn erre Pipó úr csak némán bólint fejével, ő is elhallgat és hosszan elgondolkozik.

A vár öreg kulcsára mesélte el neki, hogy a négy Ozorai fiút egyszerre ragadta el valami öldöklő betegség, amidőn a legnagyobbik még alig múlt tíz éves s Pipó úr Zsigmond királylyal Németországban járt.

Miként ura, úgy Ozorai Borbála is hősi lélekkel tűrte a csapást, a melyet Isten anyai szívére mért s még nagyobb szeretettel fordult Pipó úrhoz; bízatta, valahányszor csak módjában volt, hogy ereje javát most még inkább, mindenfelől ellenségtől fenyegetett új hazájának szentelje. S Pipó úr a fény és pompa közepette, a melyben élt, sohasem feledkezett meg kötelességeiről s ha táborba szállott, nem elégedett meg többé azzal, hogy seregeit igazgassa, de ő maga is élükre állt, ha veszedelem támadt, miként ezt a magyar főurak sorából kikerült vezérek mindenkor megtették. Vakmerő bátorsága ilyenkor csodálatos volt. Katonái, a királyi udvar népe, a főurak csak azóta becsülték igazán. Kegyetlenségét sem vették zokon,

a melyre a harcz hevében s különösen a törökökkel szemben nem egyszer vetemedett. Jól tudták, hogy csak olyankor nem ismer irgalmat, ha táborozás közben megújul köszvénye s ő a harczok forгатagában, ezek izgalmaival igyekszik elfojtani pokoli kínját, a melytől békés otthonában, a hol nincs módjában vagdalkoznia, oly rigolyássá válik, mint egy gyermek.

Gondolatai szárnyán Masolino ismét csak visszatér mesterségéhez. S Pipó úr apja, az öreg Giovanni Scolari ozorai sírkápolnája után, a melynek kifestése szintén reá vár, eszébe jutnak az ozorai várpalota termeinek hatalmas falai, a melyeket mintha csak azért fogtak volna oly szélesre, hogy mentül nagyobb képeket festhessen reájuk. Eszébe jut a budai palota is, Pipó úr és feleségének fejevári sírkápolnája, a hová a négy fiú tetemét is általviszik, ha elkészül, a lippai ispotály, a melynek képekkel való diszítését Pipó úr szintén tőle várja, holott a sírkápolnákon kívül mindezekben a helyeken már budai piktorok is festettek.

— Győzőm-e majd azt a sok munkát? — töpreng magában, a következő pillanatban aztán háttartalan bizalomra gerjed szive. Szeme előtt föltárul a jövő képe. Ha munkáit befejezte, kincsekkel megrakodva hazájába tér és ott fejezi be édes nyugalomban életét, mit sem vállalva el többé, ha-

nem ha csupán a székesegyház kupolájának kifestését, a melyet addig a jeles Brunelleschi bizonyára befejez.

— Mindenekelőtt a sírkápolnákat fogod kifesteni — szólal meg elmélázásából fölriadva Pipó úr, miközben arcza ismét vonaglik a fájdalomtól. — Oh ha legalább ezek kifestését érném meg! — sóhajtja tovább s a piktor megretten, majd összeszedi magát és tréfára fordítja a szót:

— Köszvényedtől akár száz évig is élélhetsz, jó uram!

— Gondolod? — kérdi most az ismét gyöt-rődő főúr fölélenkülve, mindazonáltal nem engedi figyelmét a sírkápolnák kifestéséről elterelni s kis vártatva mindaketten egész odaadással merülnek el az ezekbe szánt képek tárgyának, sorrendjének és helyének megbeszélésébe.

S a mint így a keresztboltozatos erkélyes sarok-szobában a mécsesek sápadt világában a nehéz tölgyfaasztalnál ülnek s talián szokás szerint kezükkel élénken hadonászva disputálnak, egyiküknek sem jut eszébe, mint múlik tova rohanvást az éjszaka. A bástyákon strázsáló várjobbágyokat a várkapu bezárása óta már harmadszor váltották föl, ők azonban talán reggelig is elbeszélgetnek, ha a szabadban hirtelen fölriadó harsonaszó nem riasztja föl mindkettőjüket.

— Királyi hírnök kér bebocsáttatást e kései órában — világosítja föl piktorát Pipó úr, amire elhal a szakgatott riadó, a királyi stafféták ismert riadója, a mely útjukban minden akadályt elhárít, minden várkaput fölnyit.

— Alighanem újból beütött a török Moldovába — s a királyi tanácsba hivat fejedelmem — véli Pipó úr és jóéjt kívánva, magára hagyja piktorát.

Künn közben dübörögve ereszkedik alá a vár fölvonó hídja. Csúzy uram a várnagy is fölkászálódik ágyából, a kit a várkapu kulcsa miatt költöttek föl s hirtelen csizmájába bújva, hosszú subájában, medvebőr süvegében kisiet. A várkapu egyik szárnya föltárul s a mögötte sorakozó várjobbágyok elcsodálkozva nézik, mint lép be rajta a várt lovas királyi hírnök helyett két fiatal legény s megy fekete bársonyruhájára boruló, félvállra vetett, könnyű mentéjében büszkélkedve egyenesen a várpalota felé.

— A piktorlegények! — fakadt ki Csúzy uram fogát csikorgatva. Még sem mer rájuk támadni s már-már mosolyog, amidőn észre veszi, hogy az egyiknek vállán a várpalota toronyőrének a trombitája csüng, a melyet ez minden este a palota kapuja alá szokott akasztani.

A két fiatal piktort maga Pipó úr hozatta le Budáról, hogy Masolinónak munkájában segéd-

kezzenek. Csak vasárnap reggel érkeztek meg s ha az istenitiszteletről el is késtek, a lakomán pontosan megjelentek, jóllehet Pipó úrnak alkalma sem volt ahhoz, hogy őket erre meginvitálja. Az asztalsorok egyikének a terem oszlopai közé nyúló végéhez telepedtek, a hol az igriczek is ültek s a szapora poharazás közben úgy megbarátkoztak a muzsikus haddal, hogy a vendégek elszéledése után sem tudtak ettől elválni. Az igriczek a falu végén álló csárdába szálltak, a hol a Duna mellől Veszprémbe igyekező kalmárok szoktak pihenőt tartani. Itt mulattak tovább, míglen a nagy zajra rajtuk nem ütöttek az ozorai drabantok.

A két piktor egérútra lelt s visszasomfordált a várhoz. Egyikük, aki tűrhetően muzsikált, már elmenőben leemelte a várpalota kapuja alá akasztott trombitát s hogy visszatérve zárva találták a külső várkapút, társával folytatott rövid tanakodás után a királyi riadóra gyújtott, mert másként nem juthattak volna be.

— Pipó úr úgy is alszik most, mint a bunda! — mondta Balázsfia Dömötör, az idősebbik piktor társának, amire szerencsésen szobájukba értek.

— S mesterünk, akivel még nem is beszélünk, nemkülönb! — hagyta rá társa, Budai Györke, a ki már vetkezni is kezdett.

A következő pillanatban mind a ketten majd

hogy hanyat nem vágódnak ijedtükben. Szobájuk ajtaja fölpattan s a palota kulcsárja lép be rajta lámpással kezében.

— A vár ura várja piktor uraimékat! — mondja veszedelmet jelentő mord hangon s amire fölczihelődnek, szó nélkül sarkon fordul, hogy világítson az utána jövőknek.

IV.

A MESTER ÉS LEGÉNYEI.

Ozori Pipó mód nélkül megharagudott, a midőn megtudta, hogy miközben éjjel Masolinóval beszélgetett, a két izgága piktor tréfálta meg trombitaszavával az egész várórséget. A palota tornyának ablaktalan szobájába záratta őket s a várnagynak meghagyta, hogy kemény szentenciát mondjon fejükre. Amire azonban még aznap reggel igazában várába toppant a király küldöttje, hirtelen tovaszállott haragja. A bíboros és a portugál királyfi nyomában a vár ura is útra kelt. S Pipó úr a vár kapujában, az itt bucsúzó Csúzy uramnak megengedte, hogy bocsássa szabadon a delikvenseket s csak mesterükkel szidassa le őket.

Masolino nagyot bámult, amidőn a két jövevény a várnagygyal egyetemben szobájába nyitott.

— Szidja le őket keményen, mester, Pipó úr

parancsolja! — mondta Csúzy uram szokása szerint kurtán s dolga lévén, rögtön sarkon is fordult és magára hagyta a három festőt.

— Kik vagytok? — kérdezte most a talián a jövevényektől s a két magyar piktor egymást biztatta, hogy szóljon.

— A legényei volnánk, mester! — mondta végre Balázsfia Dömötör, az idősebbik s Masolino még inkább elcsodálkozott.

— Aztán miben legénykedtek? — kérdezte tőlük s csak akkor jutott rá, hogy miféle szerzettel van dolga, amidőn mind a kettő egyszerre felelte:

— A pikturában.

A talián vállát vonogatta s miközben azon töprenkedett, hogy mit kezdjen a nyilván legényeiül ajánlkozó két jövevénynyel, végkép megfeledkezett arról, amivel a várnagy szobájába beköszöntött. Hogy ők zavarták meg a beszélgetést, a melyet éjjel Pipó úrral folytatott, arról Masolinónak még nem volt tudomása.

— Hát mennyiért szegődtök hozzám? — kérdezte tőlük félig tréfásan, félig gúnnyal, a midőn a két legény egyre hetykébben nézett vele farkaszemet.

— Semennyiért! — felelte Györke büszkén. — Pipó úr fogadott föl bennünket, hogy segítsünk kigyelmednek mester!

— Hogy ő mit fizet — fűzte tovább a szót Dömötör — a miatt mi bizony nem aggódunk.

— Hát aztán mit tudtok? — kérdezte tovább Masolino s a két legény egymás szavába vágva hadarta el:

— Mindent tudunk, a mit az olyan apródnak tudnia illik, a ki becsülettel megadta a czéhnek igazságát s legénynyé szabadult föl.

— Tudunk festéket elkészíteni, ecsetet kötni, deszkára, falra festeni...

— Freskót, seccót s könyvfestést.

— Én arcot és kezet is úgy festek — mondta még Dömötör — mint különben a mesterek sem Budán.

— Én csupán fűt, fát, bokrot és ruhát, bármily czifra legyen az, skófiomos avagy akár drágaköves.

Ez utóbbit Györke jelentette s Masolino mosolyogva nézett a bajusztalan képű szöghajú legényre.

— No — szólalt meg aztán ismét — ha szerzőségeit is oly ügyesen forgatjátok, mint ahogy a nyelvek forog, derék fiúk lehettek.

— Tegyen próbát, mester! — kérte ekkor Dömötör elbizakodottan s nyomban rá a társával egyetemben egyszerre megnyult arcza. Masolino így felelt:

— Minek az? Mindent magam teszek. Még a falat is magam vakolom, ha freskót festek.

— Csak nem küld el bennünket, mester? — re-begte elszontyolódottan Györke. — Masolino szive megesett a jóképű legényen, amint aggódó arczára nézett s megigérte a két piktornak, hogy ha Pipó úrnak ez magától eszébe nem jut, ő nem küldi el egyiküket sem, föltéve, hogy jól viselik magukat Ozorán.

A két piktor fűt-fát ígért. Sohasem álmodtak oly pompás életről, mint aminőnek az ozorai ígér-kezett. Dömötör hízva fogadta meg, hogy tanulni igyekeznek majd a mestertől, miközben dolgozik. Végezetül szépen elbucszúztak tőle, hogy a falut, a barátok templomát és kolostorát meg-tekintsék. Aztán napok múltak s Masolino színét sem látta két legényének.

Hogy Pipó úr elutazott, felesége Ozorai Bor-bála szobáiba vonult vissza s nem tartott asztalt. Masolino is egymagában költötte el ebédjét s nem a vár-tisztjeinek a társaságában, akik uruk távollétében mindig vígan voltak, különösen akkor, ha nem akadt idegen, akit Pipó úr nevében meg-vendégelniök kellett. A két piktorlegényt nem te-kintették idegennek. S hogy mesterük visszahúzó-dott tőlük, annál nagyobb lett Dömötör és Györke becsülete szemükben. Jól is tartották mindakettőt, annyival is inkább, mert naphosszat a faluban csavarogtak s megesett, hogy az ebédről is elma-

radtak és ilyenkor híja volt a víg tréfálkozásnak asztaluk mellett. A faluban a piktorlegények a barátok klastromában töltötték el legszivesebben az időt. A barátok Ozorán Pipó úr jóvoltából kolduló szerzet létükre jobban éltek, mint nem egy talián püspök. De egyebütt is nagy Magyarországon a minoriták rég nem voltak többé szent Ferencz együgyü testvérei. Különösen azokban a kolostorokban nem, amelyeket hatalmas főurak alapítottak váraik alján s halmoztak el dús javadalmakkal. Legtöbbjük tanult diákember volt. Az ozorai kolostorban lakók közül nem egy külföldi univerzitásokon is megfordult. S ezek a pihenés óráiban, ebéd és kolláczió idején szívesen eldiskurálgattak az eleven eszű piktorlegényekkel, akik annál jobban érezték itt magukat, mivel a beszélgetést jó borokkal fűszerezték. Piktor vendégei révén a kolostor ugyancsak hangosssá vált volna, ha gvardiánja nem a dominikánusok szerzetéből kerül át Ozorára. Pater Anzelmus Itáliában született, de csaknem Pipó úrral egyidőben került mint fiatal barát Magyarországra. Ozorai Pipó régtől fogva ősmerte s ő eszközölte ki, hogy a ferencziek rendjébe átléphessen s az ujonnan alapított ozorai kolostor élére álljon. Amennyire módjában volt, Pater Anzelmus kordában tartotta a többi barátokat s hogy a két piktorlegény nem kvártélyozta

be magát teljesen a kolostorba, ennek szigorúságán kívül még az az oka is volt, hogy a jámbor barátok társaságában nem fordult meg öklömnyi leány vagy egyéb asszonyi állat sem, néhány vén koldusasszonyon kívül. Már pedig aki vígan éli világát, könnyen csömörlik meg a merőben okos beszédű, a víg mulatozástól is, ha pusztán férfitársaságban vagyonszerzése ezen. Megkívánja a fehérség bohó csacsogását, ha nincs is ebben több okosság, mint a csörgedező patak locsogásában. Különösen akkor, ha a legény alig múlt el húsz éves s miként Balázsfia Dömötör, vándorútjában Krakóban is megfordult, a hol jóval kevésbé szigorúak az erkölcsök, mint akár a magyar városokban is. Györke eleintén mindig hátra maradt, ha társával a falut járta s ez egy-egy virágos rokolya láttára meggyorsította lépteit. Csak a midőn tisztába jött azzal, hogy a falubeli lányokkal semmi áron sem állhatnak szóba, jött meg bátorsága s bujtogatta föl ellene tréfásan Dömötört, mihelyst egy-egy szemrevaló leány föltűnt a látóhatáron. Mindhiába. Az ozorai lányok elrejtik arcukat az idegen férfi elől s a legközelebbi ajtóba osonnak, ha feléjük tart.

— Meg kéne ösmerkednünk néhány családos jobbágy emberrel! — gondolta végül Dömötör s pár nap múlva otthonosak voltak a fél falu házai-

ban. A jámbor jobbágyok alig tudtak hová lenni a nagy tisztességtől, hogy a piktor urak, a kiket Pipó úr oly hűhóval fogadott, nem átalnak parolázni velük s nemcsak a kerítésen át állnak szóba velük, hanem házukba is szívesen betérnek. Masolinót még alig látták a faluban s mivel Dömötör szívesen fogadta a mester megszólítást, azt hitték róla, hogy ő az a híres, aki Pipó úrnak hitet tett s a ki úgy festi a szenteket, mintha már a mennyországot is bejárta volna.

Nem volt lakodalom, keresztelő, avagy tor, a melyen a két legény részt nem vett volna; nem szemrevaló lány avagy ügyesebb jobbágyasszony, a kit a vigalmakban, tánczban meg nem forgattak volna. S ha beteltek a zajos mulatozással, egymásik halászmesterhez szegődtek s a Sió partján lopták a napot, avagy a szőlőkben riasztottak rá tréfásan az ott dolgozó asszonynépre, a mely azonban most is, hogy ösmerték őket, úgy szétrebbent, mint a seregélyraj gerezdérés idején, amidőn a szőlőpásztor nagyot csördít karikás ostorával.

Masolino pedig ezalatt reggeltől késő délutánig várbeli szobájában ült s naphosszat dolgozott. Kora ifjúságától fogva megszokta, hogy henye tétlenségben a nappal egyetlen óráját se töltse el. S most hogy kedve szerint készülhetett az első nagy munkára, a melylyel Ozorán Pipó úr meg-

bizta, egész odaadással mélyedt el a kartonok festésébe, a melyek alapján a barátok templomában Pipó úr apjának a sírkápolnáját diszíteni fogja. Keresztelő szent János történetét kellett itt megfestenie s ő elő sem szedte mustrás könyvecskéit, a melyeket az öreg Starninától örökölt s a melyeket vagy félszáz év előtt valami jámbor miniátor barát festett tele mindennemű szentek alakjával és különböző legendákkal. Firenzében, a hol gyorsan kellett dolgoznia, még sűrűn másolta ezeket, de már ott is gyakran megesett, hogy egyik-másik jóképű ismerőst is beleszőtte festett históriájába s oly elevenséggel, hogy a város lakossága nem tudott hová lenni a bámulattól. Ha ideje lett volna hozzá, minden alakjában talán már ott is eleven embert örökített volna meg, amint ezt a firenzei szobrászok közül akkor Bruneleschi példájára Donatello mindenkor megtette. Ám sietnie kellett s ösmerősei jó részének az arcza egyformán simára borotvált képével oly semmitmondó volt, hogy mégis csak a mustráskönyvekből kellett volna előszedegetnie a jeleket, az arczvonásokat, a melyek a festett legendák egyes alakjait egymástól megkülönböztetik. Nem így Ozorán! A díszes vendégseregben, a mely hittevésének napján a várpalotában egybegyűlt, a várnép soraiban, a merőben idegen emberek nagy sokaságában az

Atyauristen ősz alakjától kezdve a legendákban szereplő zordon bakókig, mindenhez talált mintát. A legkülönbözőbb kifejezésű arcok elmosódhatatlanul vésődtek be lelkébe, a magyarok színpompás, pazarfényű köntösei elkápráztatták. S' hogy szerszámain korlátlanul uralkodva, emlékezetből is egyre több alakot sikerült való elevenségével kartonjaira varázsolnia, Masolino szívében gyökeret vert az elhatározás, hogy a sírkápolna falain legenda kompozícióit új ismerőseinek írott képeivel népesíti be. Biztosra vette, hogy Pipó úr meg lesz elégedve munkájával. Hisz a midőn először találkoztak, Starnina műhelyében is a hatalmas Giovanni Medici képmásával keltette föl figyelmét, a melyen csupán kedvtelésből s szabad óráiban festetetett. Jól tudta, hogy Pipó urat régóta nem elégítik ki azok a képmások, a melyeken pusztán a ruhájára ösmer rá s a minőket a vár termeiben is fölös számmal őriz. Nem kételkedett abban sem, hogy szívesen látja majd a való életet a kápolna falain, miként az ő kísérletei óta a firenzeiek is azokon a legendákon, a melyeket templomaikban festett. Igaz, hogy a taliánok az Arnó mentén nem egyszer felédkeznek meg a túlvilági életről a földinek kedvéért, amelynek eleven pezs-gésétől oly könnyen megittasodnak.

— De talán itt sem botránkozik meg azon

senki — ismételteti magában Masolino nem egyszer munkaközben — hogy élő és ösmerős embereket festek meg szentek képében s nem pusztán emberi árnyakat, mint a régiek. Nemde a maga képére és hasonlatosságára teremtette Isten az embert? Miért nem ábrázolhatnám én is való emberek képében szentjeit?

S valahányszor így en okoskodva kétkedő lelkét megnyugtatta, Masolino még lázasabban lát a munkához s a szobája falába mélyesztett öblös almáriom a kartonok és rajzok egyre nagyobb garmadájával telik meg. Megesik, hogy belefárad egy-egy beszédesebb asszonyi fej megfestése vagy más nehezebb föladat közben s ő ablakába áll, hogy megpihenjen. Lelke azonban akkor sem nyugszik. A bűbajos kép, amelyet a tavasz mezében pompázó dombos vidék nyújt, szüntelenül foglalkoztatja s nem egyszer valósággal háborgásra gerjeszti egyre újabb és újabb varázsával, a melyet szemei előtt a nap folyamán föltár. Firenzében Masolinónak eszébe sem jutott, hogy úgy fesse meg a szabad természetet, a mint most szeme előtt minden szépségével kibontakozik. Igaz, hogy akár műhelyében, akár egyebütt dolgozott, mindenütt a házak falai zárták el tekintetét s a firenzeiek is megelégedtek azzal, ha néhány zöld bokorral, fakó homokbuczkával és kékre festett fel-

hős háttérrel jelezte, hogy a mit ábrázol, az a szabadban történik. Miként a város lakosságának zöme, vasárnap és ünnepek délutánján Masolino is sűrűn fordult meg a hegyek között, a melyek Firenzét koszorúzzák s a melyek ilyenkor szinte visszhangzottak a dal és muzsika szavától, a mulatozók víg zsvajától. Egész odaadással merült el az olajfaberkekből kivillanó kicsiny házakkal teleszórt óriási völgy nézésébe, a melynek ölén az Arnó mindkét partján a tornyos falakkal övezett város elterült. Az azonban eszébe sem jutott, hogy valamikor megfesse az óriási háztengert, a mely a San Miniato temploma mellől, vagy a Monte Olivettón szemei alatt föltárult, vagy pedig az egymás hátán ég felé törő hatalmas hegyeket, a melyeken mindenfelé megakadt a szeme, bárfelé nézett is, miközben, rendesen egymagában, a Firenzét környező szőlők között sétált. Ha eszébe is jut, lehetetlenségnek tartotta volna, hogy megfesse a széles tájat, a melynek óriási zegzúgos vonalait szinte be sem látja az emberi szem. S ha meg akart volna próbálkozni e föladattal, mindenekelőtt alighanem attól riadt volna vissza, hogy nem talál elég nagy falat, a mely pusztán azt is befogadná, a mit szeme egyetlen tekintetével fölfogott. Valójában azonban Masolino, talán azért, mert megszokta, nem is gondolt arra, hogy való

vidéket fessen alakjai köré. Megelégedett azzal, a mit a szabadban ábrázolt alakjai mögé már Giotto is festett, a kit, bár régen meghalt, még akkor is atyamesterüknek tartottak a firenzei piktorok. Csak a midőn hazáját elhagyta s a hosszú úton az idegen országokban egyre új s minduntalan más és más vidék tűnt föl előtte, nyílt meg a szeme. S hogy Ozorára került és már az első napon egészen megbarátkozott ennek vidékével, mindinkább gyökeret vert szívében az elhatározás, hogy ezt is megörökíti képein. A kicsiny dombok, a melyek a vár lábánál nyíló keskeny völgyet szegélyezik, Firenze hatalmas hegyeihez képest oly egyszerűek s szelid lankáikkal oly kedvesen simulnak egymáshoz. A virágzó almafák lombja, mindmegannyi rózsaszínű felhő, bűbajos színpompát kölcsönöz a zöldelő halmoknak, a melyek alján a völgyből föl és alá kapaszkodó, mégis szép sorjában egymás mellett álló apró házak fehérlenek. A derűs tavaszi napok kristálytiszt, átlátszó levegőjében a dombos vidék ölen sürgő emberek is oly közel estek szeméhez, hogy minden mozdulatukat észrevette. Meg tudott különböztetni minden színt is, a mely a kicsiny völgy tavaszi pompáján hol egymásba olvadva, hol rikítóbb kemény foltokban végig ömlött. S mentül gyakrabban mélyedt el a szelid szépségekkel eltelt völgy nézésébe, mentül tisztáb-

ban jutott rá arra magától, amire soha senki sem tanította, hogy mint tompulnak egyre a színek s hajlanak összebb a vonalak, minél távolabbra esnek szemétől: annál biztosabbra vette, hogy meg tudná festeni az egész völgyet úgy, a mint alatta elterül. Krisztus keresztelését ábrázoló keskeny kartonján sikerült való mivoltában megfestenie a Siót s a háttérben az akasztódombot, a mely a várral szemben áll a völgy nyílásában s szinte a folyóban fürösztli lábát. Masolino azóta egyre nagyobb kedvvel nézett alá ablakából, sétált alkonyattájt a szabadban. Nyitott szemmel fürkészett jobbra-balra. S a mint így egyszer az akasztódomb tetejére ért és a völgy, nyílásának túlsó oldalán a várral, egész szélességében szeme elé tárult, elhátározta, hogy Ozora képében festi meg Jerkő várát az ostromot ábrázoló festményén, a melyet Pipó úr fejevári sírkápolnájának díszítésére szánt...

Ozorai Pipó várának népe pedig semmit sem tudott arról, hogy a piktor mivel tölti el idejét. A legtöbben azt hitték róla, hogy csak lopja a napot. A budai piktorok, a kik pár év előtt Ozorai Borbála várbeli termeit díszítették, mindig fülig maszatosak voltak, a mikor dolgoztak. Masolino viszont mindenkor oly tisztán lép ki szobájából, mintha nem is piktor mesterséget űzne, hanem legalább is a királyi tanács tagja volna. A mester-

emberek közül akkoriban a piktor és szobrásznép tartotta be a legszivesebben a hétfőzés ősi szokását, vagyis pihent a vásárnapot és az ünnepeket követő hétköznapon is.

— A mi piktorunk úgy látszik hétszámra hétfőzik — mondogatták a várbeli cselédek Pipó úr tisztjeinek s ezek ismét Ozorai Borbálának.

A vár asszonya nem is hederített a méltatlankodók panaszára.

— Csak hadd töltse idejét kedve szerint — mondogatta. — Majd ha megszállja az igyekezet, kipótolja, amit most elmulaszt.

Az árulkodók kedve erre még inkább Masolino ellen fordult. Hogy két legénye semmit sem dolgozik, azt nem vették zokon. Talán azért, mert Dömötör és Györke egyaránt kereste a tisztok és a belső szolgálaton soros várjobbágyok barátságát s nem huzódott vissza tőlük, miként a mester. Masolinót egyébként Dömötör és Györke sem becsülte sokra. Legényt se tart — gondolták — azonkívül még mindig nem pingált olyat, a mit másoknak is érdemes volna megmutatnia. Nyilván ő is csak annyival különb másnál, hogy idegen s az idegen mesteremberek mindenkor könnyebben boldogultak Pipó úr udvarában, mint a magyarok. A piktorlegények mindazonáltal óvakodtak attól, hogy elárulják, mint vélekednek mes-

terükről. Jól tudták, hogy ennek csupán egyetlen szavába kerül s útilaput kötnek talpukra. Még a faluban is jól vigyáztak arra, nehogy beléjük botoljon.

A budai taliánok sorában sok volt az irigy ösmerősük s ők Masolinóról is azt hitték, hogy megirigyeli tőlük a pompás életet, ha meglátja, mily vigan töltik el a faluban idejüket. Valójában itt Dömötör és hűségese tanítványa Györke csak akkor garázdálkodott kedve szerint, a midőn a völgyből szemükbe ötlött Masolino, a mint a falut övező dombok gerinczén sétált s magányosan baktató fekete alakja élesen elvált a mélységesen kék égboltról. Szerencsére, bármily garázda is a fiatalság, eléggé sohasem óvatos . . .

V.

GENA.

Vasárnap délután volt. A várbeli plébánia-templomban korán fejezték be a litániát. A midőn Ozorai Borbála és az egész várnép az istentisztelet végeztével visszament a palotába, Masolino egymagában a szabadba tért s a vár aljáról egyenesen az akasztó-domb felé tartott.

A nap már jó melegen tűzött alá s ő sétálás közben a domb lejtőjén egy kökénybokor tövében

a bársonyos fűbe heveredett és onnan meredt alá a napfényben úszó vidék nézésébe.

A elbájolóan kedves völgyre fenséges nyugalom borult. A dombokkal versenyt ég felé törő vár bástyáin a strázsáló várjobbágyok a falak ormának árnyékában hűsöltek. A faluban sem látszott nyoma élő teremtésnek. Az egész lakosság a barátok templomában szorongott, amelynek tornyában csak az imént hangzott el a vecsernye kezdetét jelző harangszó. A völgy tulsó végéről messzire áradt szét a harangzúgás s néhány foszlánya még ott reszketett a kristálytisza levegőben, Masolino feje fölött, a midőn fülét egyre közeledő szapora beszélgetés ütötte meg, a domboldal azon részéről, a melyet a galagonyabokor takart el szeme elől.

— Ne féljen hát, szép kisasszony — hallatszott tisztán a nagy csöndben egy férfi szava s egy éretlen kamasz-hang rögtön ráduplázott:

— Nem rúgunk mi s nem is harapunk.

— Csak hódolunk kigyelmednek, szép hugom, vitézhez illő alázattal!

— Mindenünket oda adjuk egyetlen szaváért.

— Lehozzuk a csillagokat. Nézzen hát már egyszer ránk. Fölajánljuk a szívünket és életünket egyetlen mosolyáért. Szóljon hát!

— Lessük parancsát — rebegi ismét a kamasz-

hang s egy édesen csengő leányszó szepegeve felel:

— Kérem, hagyjanak el!

— Nem vagyunk ám jött-ment népek — kezdi most az előbbi előlről s a férfihang büszkén jelenti:

— Én Masolino vagyok, Pipó úr piktor, a ki jöttem Firenzéből.

— Én meg a legénye, Budai Györke.

— Ej! — pattan föl erre haragosan az igazi Masolino s talpra áll. A viruló fiatal leány, a kit a piktor két legénye üldözőbe vett, csak most ijed meg igazán. Veszteg marad s mint a megriasztott őzike, úgy mered rá a talpig feketébe öltözött, barnaképű ismeretlen férfira, a ki mintha a föld alól bújt volna elő, oly hirtelen tűnt föl a bokrok mögül, nyilván csak azért, hogy ő is üldözőihez szegődjék. Györke mestere láttára rövidesen kerekét oldott s valósággal legurult a lejtőn ijedelmében. Dömötör daczosan állott meg, de azután mást gondolt s szintén tovább ódalgott, mint a róka, mikor veszedelmet szimatol.

— Dicsértessék az Úr Jézus! — rebegi most, a még mindig rettegő fiatal lány s csak a midőn Masolino rámondja a «mindörökké»-t, száll tova arczáról az aggodalom. A leány kísérői megfutamodásának a láttára még inkább megijedt. Azt hitte, hogy a kivel szemben az a két vakmerő ha-

ramia is tanácsosabbnak látta odább állni, a fekete emberke, nem lehet más, mint maga az eleven ördög. De hogy felelt keresztényi köszöntésére s ő behatóbban szemügyre vette a jóképű idegent, visszatért a bátorsága s nyugodtan felelt, a midőn kérdezte.

— Ki leánya vagy, szép hugom?

— Baráth Mihály lánya vagyok, a várjobbágyok . . . azaz az ozorai mezei hadak hadnagyának a leánya, Gena.

— Gena? Ez nyilván ősi magyar pogány név — vélte Masolino s a leány fejét rázta. Észrevette beszédjén, hogy nem magyar ember s rögtön föl is világosította az idegent.

— Már nincsen fia pogány sem a magyarok között, hanem ha idegenből jön, mint ezek! — s a távozó Dömötör felé intett, a ki már a domb alján járt Györke nyomában.

— Szent Genováva az én patronám — folytatja tovább csöndesen a lány — s az ő neve magyarul Gena.

— S te is itt őrködöl a magasban — szólal meg erre évődő hangon Masolino — mint védőszented a mártírok hegyén, Lutéczia városa fölött.

— Oh nem — hangzik kedves együgyűséggel a válasz — csak virágot szedek. De az a két piktor

űzőbe vett. S kigyelmed nagy úr lehet, hogy az a hires is odább állott, mikor meglátta.

— Ki az a hires?

— Masolino.

— Az én vagyok! — tör ki a festőből a méltatlankodás s a leány arcza ismét elborul.

— Hazudott tehát? — kérdezi szomorúan, megdöbbenéssel teli hangon s még inkább elkedvetlenedik, amidőn Masolino elmondja, hogy mind a kettő az ő legénye volt, de mivel úgy sem látja hasznukat, most elkergeti őket, büntetésül, a miért Genát bántották.

— Hazudott! — ismétli ez, de csak úgy magának, halkán és még szomorúbban s Masolinónak eszébe jut, mily tiszta lélek lehet, hogy oly mélyen bántja a hazugság.

— Talán megbocsátja neki Isten — fordul aztán újból szavával a leányhoz, félig tréfás, félig komoly hangon. — Fiatal legény még s te oly szép vagy hugom, hogy kedvedért talán én is bolondokra vetemednék, pedig már régen benőtt a fejem lágya.

Gena tétován nézett a piktorra ártatlan galambszemével. Sohasem szólott hozzá így senki, mint az a két legény és mesterük. Nem is állott eddigelé szóba idegen férfiúval. Még gyermek volt, a midőn apja tönkrement s nemes ember létére Pipó úr mezei hadának hadnagyává szegődván, Ozorára

jött lakni. Anyja régen meghalt s őt egy öreg asszonynénje nevelte, aki eddigelé nem igen vettette emberek közé. Mi tagadás benne, Genának tetszett a két legény hizelgése s bár szinte perzselte arczát, szívesen hallgatta volna tovább, ha nem fél úgy tőlük. Masolinótól csodálatosképen nem félt s a midőn ez is hizelkedve szólott hozzá, szinte önkénytelenül elmosolyodott boldogságában. S a piktor csak most néz rá igaz gyönyörűséggel. A minden ízében magyaros formájú, gesztenyeszínhajú, karcsú teremtség, egyszerű, testhez simuló, szürke ruhájában is szép volt, mint minden leány, a míg orczáin az ifjúság rózsái virítanak s szemében a tiszta szív derűje ragyog. Bájos arcza azonban csak akkor elevenedett meg igazán, hogy mosoly szaladt végig minden vonásán. Masolino elcsodálkozva bámul rá s szíve hirtelen újjongásra kél. Eszébe jut Szalome arcza, a melynek megfestésével napokig vesződött, még sem sikerült erre igazi mosolyt varázsolnia.

Most azonban a Gena arczáról elleste ennek titkát s a piktor hirtelen faképnél hagyja, hogy új fejet rajzoljon Szaloménak, ha a leány hamarjában ismét meg nem szólal:

— Imádkozni fogok hát érte — mondja elbájoló kedvességgel. — Hadd bocsássa meg neki Isten, a miért hazudott. S kigyelmed sem kergeti el, mester, úgyebár?

— Melyiket ne kergessem el? — kérdi ez gúnyosan. Gena elpirul. Majd ismét, amidőn Masolino fürkészve néz rá, hirtelen bucsút int, sarkon fordul s szaporán tovarebben, föl a domb tetejére, a honnan csakhamar fölhangzik üdén csengő tiszta hangja, a mint kedvencz nótájára gyujt.

— Hát így állunk? — mormogta magában a festő s mosolyogva nézett a távozó leány után.

— Mégis meghódította az a pernahajder — fűzi tovább gondolatait. — Pedig először látta ma. Hej, úgy látszik a leányok mindenütt egyformák.

S a midőn csöndesen elmélázva a leány dalolására figyel, még inkább biztosra veszi, hogy a nagyobbik legény megbabonázta bohó szívét. Az édesbús nóta úgy indul, mint egy szerelmi dal, csak végső sorában jó a váratlan fordulat. Masolino egész valóján meghatottság vesz erőt, amire a nóta végét hallja s a mire sétájáról várbeli lakására visszatér, még akkor is ott zsong fülében ennek minden szava:

Három öreg ludam
Az többi liba,
Aztat megőrizni
Nem kis galiba.
Kis kertemben, ligetemben
Szépen röpdösnek.
Szűz Mária, édes anyám!
Jaj de nagyon szeretlek.

Mesterükkel való váratlan találkozásuk után pedig a piktorlegények nyakukba szedték a világot s meg sem álltak Gyántig, a keresztesek falujáig, mely Ozorától gyalogszerrel jó másfél órányira esik.

— Még szerencse, hogy olyan szép e leányzó — ismételteti az úton Györke. — S mi elpárologhattunk, miközben a mester megbámulta.

Dömötör nem is hederít fiatalabb társa fecsegésére, a ki egyszerre úgy rákapott az udvarlásra. Mord képpel baktat oldalán, majd ismét a jövő esélyeit latolgatja.

— Akár végleg bucsút mondhatnánk most Ozorának — dörmögi. — Ha visszatérünk a várba, úgyis kiadják utunkat.

— Ej dehogy! — véli Györke. — Három napig távol leszünk s aztán minden magától rendbe jó. Nincs olyan talián a világon, a ki három nap múltán le ne tenne haragjáról, bármily bősz a természete.

A távolban a térséges síkság közepén egyre tisztábban bontakozik ki szemük előtt a keresztesek faluja, fehérló házaival s az évszázados várral, mely zordonul tekint alá a falu egyetlen hosszú utcájára s hatalmas templomával az egész vidék fölött uralkodik. Az alvégen vidám a kavarodás, zeneszó is hallatszik.

— Tánczolnak — ujjong Györke; társa azonban

mérgeesen rá pirít s nagyot kerülve, egyenesen a vár felé tart.

— A monostorba megyünk — mondja a tétovázó Györkének. — Avagy megint bele akarsz keveredni valami galibába? Itt nem sokat adnak arra, hogy Pipó úr piktorai vagyunk s szállást sem kapunk, mert nem ösmernek. Aztán meg: barátfalu, nincsen csárda!

A keresztesek várának a kapuja még nyitva volt, a csúcsíves templom mellett gubbasztó monostor ajtajában is ott állt a kapus testvér.

— Mi jóban jártok itt? — kiáltja a két jövevényre a mellén vörös kereszttel kivarrott csuhát viselő szerzetes.

— Szállást kérünk, tisztelendő vitéz — feleli Györke s a kapus testvérnek jól esik a megszólítás, jóllehet csak a papi rendet szolgáló egyszerű fráter.

S hogy megtudja, mi a foglalkozásuk, egyenesen a perjelhez vezeti a két legényt. Ez nemrégiben új butorokat hozatott Fejérvárról, de piktora még nem volt, akivel befestethette volna.

— Akár hétszámra is itt maradhattok, fiaim — biztatja az őszhajú perjel jóságosan a két jövevényt. — S jól meg is fizetem, amit megdolgoztok.

— No lám — évődött Györke társával, amint nyomban azután a fráterek asztalához vezették őket — Isten sem haragszik ránk nagyon a garáz-

daságért. Bár nem kerestük, imhol munkánk is akadt! S az élet, ha nem is oly jó, legalább pár napig más lesz, mint Ozorán.

Az estebéd sovány volt. Másnap bőjtöltek a monostorban. A konvent vitézi része a csehek ellen hadakozott Zsigmond király seregében. A hatalmas várban néhány öreg papon és betegápoló fráteren kívül senki sem lakott. Dömötör és Györke hamar betelt a csendes étellel, amelyben itt részük volt. A munka sem volt inyűkre, a melyet a perjel reájuk bízott. A virágokat, a melyekkel a butorokat czifrázni kezdték, rögtön bemázoltatta, mert a tarka holmi nem illik a vitézek czelláiba sem. Csak szimpla mázolást tűrt meg s Dömötör már az első nap megcsömörlött a lelket ölő munkától, aminővel apród kora óta s akkor is csak az első esztendőben, nem foglalkozott.

— Még egy napot húzzunk ki itt — kérte Györke, a kinek még nem volt bátorsága Ozorára visszatérni. A harmadik nap reggelén azonban mind a ketten a perjel elé állottak és elbocsátásukat kérték. Ez kedvetlenül bár, de elengedte őket, megtudva, hogy Pipó úr piktorai, a kivel nem igen tanácsos ujjat húzni.

S még az nap korán délelőtt, Ozora vára alá ért a két piktorlegény. Dömötör közömbösen fordult a vár hidjához kanyarodó útra. Már nem bánta,

ha el is küldi Masolino. Az a pár nap, a melyet a gyánti keresztesek várában, a szüntelenül komor csöndben eltöltött, nagy hatással volt lelkére. Miközben visszagondolt az Ozorán eltöltött hetekre, léhaságaira, tudatára ébredt annak, hogy a henye élet, a melyhez már egészen hozzászokott, nem vezethet jóra.

Mindig nagy gyönyörűséggel folytatta mester-ségét s alig hogy Ozorára ért, nem is gondolt többé a festéssel. Csak Gyánton, a keresztesek várában, hogy mázolásal kellett vesződnie, ébredt föl ismét szívében a vágy, hogy ecsetet ragadjon. S a mint a falun végimentek, ennek fehérre meszelt házai láttára szinte háborogni kezdett a szíve. Tele szerette volna pingálni az otromba falakat szeliden mosolygó, arany gloriolás, tarka ruhás szentekkel, a minőket legutóbb a budavári szűz Mária-templomban festett, a melyet Zsigmond király ujonnan alapított s a hol akkori mestere, Logodi Balázs, a piktorok és ötvösök czéhének feje, a legnehezebb munkákat is reá bízta.

S a mint Ozora alá érnek, Dömötör szívében gyökeret ver az elhatározás, hogy itt hagyja Pipó úr várát, ha Masolino nem is kergeti el, mert hogy úgy dolgozzon oldalán, a mint ez a budai mes-tereknél módjában volt, abban, a kis ember sza-vaira visszaemlékezve, nem igen reménykedett.

Szokása ellenére Dömötör semmit sem szólt arról társának, a mi lelkét átáljárta. S Györke azt hitte, hogy aggódik, miként ő s azért hallgatag. A fiatalabb legényt kamaszéveivel járó lelki forrongása Gyánton sem hagyta el, a hol arra a meggyőződésre ébredt, hogy bele hal, ha most hirtelen távoznia kell Ozoráról, mielőtt ki nem vette részét mindazon gyönyörűségekből, a melyekkel az élet jár. Az elbájolóan kedves fiatal leányt, a kit társával együtt úzóbe vett, sehogy sem tudta kiverni fejéből. S hogy látta, mint beszélgetett Masolinóval, miközben ők tova menekültek, biztosra vette, hogy valamikor csak velük is szóba áll. Dömötör azóta, hogy vele való első találkozásuknak rossz vége lett, nem is említette a leányt. Györke meg volt arról győződve, hogy társa nem is érdeklődik iránta különben, mint más szemrevaló leány iránt, a ki eddig útjába került. Az ő szívét egészen megbabonázta viruló szépsége s hogy Gyánton kedve szerint szóhette róla álmait, elhatározta, hogy rövidesen kivágja a remeket és mihelyt mesterré avatják, a szent házasság révébe evez szive bálványával.

Mint a legtöbb éretlen szerelmes, Györke is lehetetlennek tartotta, hogy merész terve dugába dől. Csak amire szemük elé tűnt az ozorai vár, vett erőt szívéen ismét az aggodalom s a mint aljára értek, fájdalmasan fölsóhajtott:

— Hát ha a mester szégyenszemre elkerget.

— De nem! — rebegi a következő pillanatban fölvidultan, miközben a vár hidjához vezető útra térnek.

— Ez nekünk szól! — mondja Dömötört oldalba bökve.

A várpalota tornyán harsonaszó rian. Kettős árbocznán a másik zászló is felröppen, a melyet Pipó úr távozása nyomában vontak be. A vár piacznán pokoli csörrenés támad s amint a két piktorlegény a sánczárók hidjára ér, a kapun belül már ott látja csatarendben a pánczélos várőrséget két kézre fogott lobogós kopjáival.

— No lám — mosolyog Györke — ki hitte volna, hogy Csúzy uram oly tréfás ember?

Dömötör is azt hitte, hogy visszatérésüknek örvendő fogadják őket tréfából a vár tisztjei úgy, miként urukat szokták. S csak most kezdi sajnálni, hogy mázolás közben társához hasonlóan befestékezte ruháját s ünnepélyes bevonulásuk láttára a várnép így még inkább jót kaczaghat rajtuk.

— Féltre az útból! — rivall ekkor reájuk maga a várnagy, a ki hirtelen a kapuban termett.

Györke megzavarodik, Dömötör nemkülönben s a mint Csúzy uram intésére visszafordulnak, meglepetésükben épenséggel gyökeret ver lábuk. A Sió felől trombitaszó rian, hidján mint valami

mesebeli káprázat, hat lótól vont csillogó hintó robog keresztül, valóságos kerekeken járó palota, a melyet színpompás lepkehadként rajong körül a csatlósok, a fullajtárok, lovas apródok, kopjás testőrök s a gyalogszerrel legelői vágató patkolt lábú kengyelfutók serege.

Az első kengyelfutó, karikását pattogtatva, a sánczárók hídjához ér s a két piktorlegény fejét veszve a híd lánczába kapaszkodik, nehogy a szélvészént feléjük robogó, ragyogó csapat lesodorja őket.

Csúzy uram szinte dúl-fúl mérgében, a hatos fogat azonban már a hídhöz ért s robogását meglassítva gördül tova ezen. A ragyogó szerszámos pompás lovak prüszkölve ficzánkolnak, miközben kocsisuk rövidre fogja a gyeplőt.

Az öblös hintó mélyében Pipó úr ötlik a fűrészve benéző piktorlegények szemébe, a ki szinte észreveszi őket s látván, mily festékes ruhájuk, vígan rájuk kiált:

— Brávó fiúk, hát dolgoztok szorgalmasan!

Györke lekapja süvegét s hogy a tovagördülő hintó nyomában Pipó úr lovaskiséretét is elnyeli a várkapu, megkönnyebbülten lélegzik föl és társára néz.

— No most jön a hadd-el-hadd! — sóhajtja keservesen s látván Dömötör közömbösségét, ráförmed:

— Te, alighanem megsavanyodtál Gyánton?

Györke megrázza a merőn maga elé bámuló társát, majd szinte sírva kéri ismét, a midőn ez előszörre vállát vonogatja, hogy keressék föl szaporán Masolinót, kövessék meg szépen s adják neki hírül Pipó úr mondását, a ki alighanem azt hiszi, hogy már az egész sírkápolnát kifestették s ugyancsak haragos lesz, ha megtudja, hogy Masolino még semmit sem dolgozott.

— Majd kisüt magának valami mentséget! — vélte a fiatalabbik legény. — S még hálás is lesz irántunk, hogy figyelmeztettük erre! Nekünk így szintén megkegyelmez s nem kerget el, miként megérdemljük.

— Bánom is én, ha el is kerget — mormogja Dömötör, a midőn azonban eleven eszű társa fölvilágosítja, hogy mégis szebb, ha maga mond föl, mintha elkergetik, enged kívánságának s a várpalotába tér vele. S hogy Pipó úr a fogadására künn termő felesége oldalán belső termeibe vonult, mindaketten a legközelebb eső lépcső gádroába osonnak s meg sem állnak Masolino szobájáig.

— Nincs itt! — suttogja Györke, a midőn hiába kopogtatott ajtaján. Masolino már az előtte való napon megtudta, hogy Pipó úr elvégezvén Budán dolgát, visszatér Ozorára. Amidőn a várpalota tornyán fölriant a harsonaszó, ott hagyta szerszá-

maít, hogy a többi várnéppel egyetemben ő is üdvözölje urát. A nagy sietségben be sem zárta szobáját, mint máskor s a legények látván, hogy a kulcs a zárban van, rövid tanakodás után benyitottak az ajtón. Alig lépték át azonban küszöbét, veszteg maradtak, mintha megbabonázták volna őket. Györke fölsikoltott örömeiben. Az ajtóval szemben ott állt szive bálványa s csöndesen mosolyogva nézett reájuk. A fiatal legény szinte esztét veszti meglepetésében és odarohan, hogy lábaihoz boruljon. A következő pillanatban nagyot koppan feje. Szeme szikrákat hány s orra vére megered. Dömötör egy pillanatra föleszmél elálméklodásából s a kaczagás szinte szétveti, amint fiatal társa sajgó fejét tapogatva feléje fordul s eközben egyre véresebbre mázolja arcát.

— Ki hitte volna, hogy csak festve van! — rebegi nagy sokára Györke. S a mint ismét a falra festett kép nézésébe merül, olybá rémlik neki, mintha a viruló fiatal lány, a kit Masolino szinte csak szeszélyből örökített meg emlékezet után szobájában, még szebb volna ott a falon, mint a minőnek való mivoltában az akasztódomb oldalán látta.

— Ördöge van! — kiáltja ismét Györke.

— Avagy lehetséges, hogy másként így megfesthette volna? — kérdi mohón Dömötörtől.

Ez nem felel. Csak bámul egyre kerekrebbre nyíló szemmel Masolino remekére, amelynek fortélyát az ő esze sem képes valójában fölfogni. De halaványan ott dereng fejében a gondolat, hogy semmi boszorkányság nincsen abban, a hogy a mester szinte való elevenségével a lányt megfestette s oly édes mosolyt varázsolt szépséges arczára, hogy ennek láttára még a köszívű ember is megindul. S mentül tovább nézi, annál inkább győződik meg arról, hogy helyes sejtelve s hogy ha mellette lesz, amikor dolgozik, talán ő is ellesheti majd Masolino fortélyának titkát.

— Föltéve, hogy végleg el nem kerget! — sóhajtja Dömötör s szívében valósággal háborgás kél. Most már retteg a gondolattól, hogy Masolino elküldi, holott megtanulhatná tőle, amit eddig még keresnie sem jutott eszébe s amire talán sehol a világon nem tanítja meg más mester kívüle.

Györkét nem igen gyötörték efféle gondolatok. Orrának vérzése megszűnt. Fejét sem fájlalja többé, a mint ismét szíve bálványának festett képét nézi.

Valóságos csuda ez! — gondolja magában s a mint egyre jobban elbűvöli, beszélni kezd a képnek, mint eleven másának ott a domboldalon vásárnap délután.

— Hallgass! — rivall rá Dömötör. Györke nem

is hederít rá s szive túláradó örömében pajkos virágénekre gyujt. S amint lelkesedése s az ének dallama Dömötört is magával ragadja és ez, feledve lelke gyötrelmét, csöndesen szekundálni kezd neki, Györke megragadja idősebb társát s eszeveszett tánczra kerekedik vele a festett kép előtt, mintha megbolondult volna.

Az ajtó föl pattan s a ki belép rajta, nem más, mint Pipó úr.

— Mit csináltak? — kérdezi a festőlegényektől elcsodálkozva s Györke minden ízében reszketve enged el társát s egy kezeügyébe eső festékesdöbönbe hánnya az asztalon heverő tiszta ecset-csomót.

— Mossuk a mester szerszámain! — rebegi fogvaczogva.

Nyomban rá ismét megkönnyebbül szive. A nagyúr ügyet sem vet beszédére s egész odaadással a falra festett leány nézésébe merül.

— Hol a mester? — kérdezi aztán nagysokára s Dömötör kisiet, hogy megkeresse Masolinót. Györke pedig, aki úgy festett vérborította arczával, mint egy bős szaraczénus, szintén nem mert tovább benn maradni s a midőn Pipó úr ismét a kép felé fordul, kioson társa nyomában az ajtón.

— Hol van Masolino mester?! — visszhangzik

kisvártatva kiabálásától a vár folyosója. A mire azonban a talián festő ennek sarkán föltűnik, egy ablakmélyedésbe lapul.

Ozorai Pipót a király a császárkoronázás okáért hívatta Budára a királyi tanácsba. Míg távol volt, alig mult el egyetlen nap is, hogy Masolinóra nem gondolt volna. S a mire a budai tanácskozáson elhatározták, hogy elegendő pénz híján jobb időkre halasztják a császárkoronázást és ő elszabadulhatott Zsigmond király udvarából, Pipó úr szinte lóhalálában hajtatott vissza ozorai várába. Oldalát valósággal fúrta a kíváncsiság, hogy mit festett a piktor, amíg ő távol járt. Az volt első kérdése, a mikor megérkezett s a midőn a várnagy nem tudott erre felelni, valósággal aggodalom szállotta meg a nagy urat.

— Hátha elfelejtett mindent a nagy úton, míg Firenzéből hozzám került! — villant föl eszében a bolond gondolat, mely mindazonáltal nem hagyta nyugodni. Alighogy feleségét üdvözölte, Pipó úr szobájából a kis csigalépcsőn másodemeleti könyvesszobájába ment s onnan egyenesen a piktorhoz sietett, a kiről nem tudta, hogy belső emberei sorában, fogadótermében ő is ott vár reá. Gena falrafestett képmása Pipó urat is elbűvölte. Hogy azonban elmúlt arra vonatkozó aggodalma: tud-e még festeni a piktor, boszankodni kezdett azon,

hogy Masolino leszede a falról a drága szőnyeget s fáradságát ilyen buta kis jobbagylány festésére pazarolta, mint a minek Genát tartotta.

— Hát semmit sem pingáltál ezenkívül?

Ez volt Pipó úr első kérdése, amidőn Masolino Dömötör hívására szobájába visszatért. A festő szó nélkül nyitotta ki almáriumát. Az egymás fölé rakott kartonok nagy garmadájának a láttára Ozorai Pipó ajkán diadalmas kiáltás kél, mint a csaták viharában, a mikor serege várat ostromol s rohamának győzelem a vége.

Az ajtó mögött fülelő piktorlegények elálmélkodva hallgatják, mint suhog benn a sok karton, mint magyaráz szaporán mesterük s mint ujjong föl minduntalan, mint egy gyermek, Pipó úr. Az ő viselt dolgaikról egyetlen szó sem esik s Györke biztosra veszi, hogy erre nem is kerül rá a sor.

— Vivat Pannonia! — vakkantja kezét szájához tapasztva s a mint a várpalota harangja ebédre megkondul, Dömötört is elcsalja, hogy tiszta ruhát öltsenek, miként ez udvari piktorokhoz illik, a kik hatalmas urukkal együtt esznek, hogy ha nagy asztalt tart.

VI.

JERKŐ VÁR OSTROMA.

Szent János napjára ígérte, hogy befejezi az ozo-rai sírkápolna kifestését. Ennek még hiányzó kartonjaival ugyancsak sietnie kellett. Ám mióta Pipó úr Budáról visszatért, naphosszat ott ül Masolino szobájában s szüntelen megjegyzéseivel minduntalan zavarja, miközben dolgozik. Szép tavaszi napok járnak s Pipó urat már rég nem gyötörte a köszvény. Mindazonáltal most is szüntelenül a maga sírkápolnáján járt az esze, melyet Fejérváron épített. Hol szinte gyötri a kétség, sikerülnek-e majd az életét megörökítő festmények úgy, mint a Keresztelő szent János legendáját ábrázoló képek; hol meg csodás bizalom szállja meg szívét Masolino iránt s ő szavaival versenyt fest vele, miközben életének kimagaslóbb eseményeiről beszél.

Masolino mindinkább elcsügged, a midőn tudatára ébred annak, hogy az egész nap folyamán sem dolgozik most annyit, mint mikor egyedül volt. Pipó úr pedig egyre tüzesebben disputál vele a maga sírkápolnájának képeiről s a midőn a jerkői diadal megörökítéséről esik szó, szinte összevesznek.

— Láttál már várostromot, Masóm? — kérdi tőle a főúr.

— Ott voltam Forli alatt — feleli a festő — a mikor a firenzeiek ostromolták. Most két éve történt s engem Brunelleschi vitt magával szekeren zsoldosaink táborába.

Pipó úr fölkaczag. Jól ismerte a talián zsoldosok hadakozását. Az ellenséget körülzárják várában s addig koplaltatják, a míg segítséget nem kap, avagy meg nem adja magát. Forli ostroma, a firenzeieknek a milánói herczeg ellen viselt háborújában a legnevezetesebb csata volt. Még sem veszett el ott egyéb, a firenzeiek vezérének félsarkantyúján és két zsoldoslegényen kívül. Ez utóbbiak is részeg fővel a mocsarak felé tévedtek s ezekbe fulladtak dicstelenül.

— Vigy el hát magaddal a háborúba! — kéri a piktor Pipó urat. — Jól csak akkor festhetem meg a jerkői diadalt, ha láttam várostromot magyar módra.

— Persze, hogy téged is eltaláljon valami buta nyíl — évődik piktorával a főúr és kis vártatva hozzáteszi:

— Majd elmagyarázom úgy, hogy a nélkül is jól megfested, akár csak Jerkő alatt lettél volna.

— Csak azt ne! — tör ki önkéntelenül Masolino melléből a szó s Pipó úr mintha megsértődnék.

A festő jól lelkébe véste, a mit hittevése napján az igriczek e csatáról énekeltek s attól tartott, hogy Pipó úr csak összezavar mindent fejében, ha szokása szerint hosszú lére ereszkedve, a legaprolékosabb részletekig elmagyarázza, ami Jerkő vára alatt történt.

— Mégis elmagyarázom! — ismétli kis vártatva újból fölélénkülve Pipó úr. — S te úgy lefested, mintha csak magad is ott lettél volna.

Masolino hitetlenül rázza fejét s a midőn Pipó úr délután elmarad, egész odaadással dolgozik utolsó kartonján, a melyet az ozorai sírkápolnában akart fölhasználni. Csak az bántja, hogy ura alighanem megharagudott reá s azért nem nyitott be hozzá. Másnap aztán szinte kétségbeesik. Pipó úr feleségét Döbrököz várába küldte látogatóba és várpalotája tornyáról a maga lobogóját is bevonatta, nehogy a netalán várába vetődő vendégek elzavarják piktora mellől.

— Most még kevesebbet dolgozhatok! — sóhajtja Masolino. — Szent János napjáig pedig már alig másfél hónap!

S csakugyan Ozorai Pipó egész délelőtt szobájában ült, közvetlenül ebéd után pedig magával hurczolja sétálni. A várban eleven a sürgés-forgás. Ő ügyet sem vet erre, az idegen arczokra sem, a melyekkel a várpalota folyosóin s a vár udvarában

találkozik. Nem tűnik föl neki, mint sürgölődnek a pattantyusok a bástyák körül, mint bujkál előlük néhány furcsán öltözött ember, a midőn a várkapúhoz érnek. A mélységes csönd azonban, a mely a falura borul, meglepi. Egyetlen lélekkel sem találkoznak, miközben a barátok kolostora felé mennek. A falu tornáczos házai némán sorakoznak egymás mellett, mintha kihaltak volna, a dombok oldalán sem látszik nyoma embernek. Masolino kedve mindinkább elborul, miközben Pipó úrral szaporán a domboldalon fölfelé igyekezik. Eszébe jut, amit utazás közben Ozorára jövet hallott, hogy urától szinte rettegnek a jobbágyok. S hogy a jószágos nagyasszony eltávozott, gondolja, úgylát-szik az egész falu bujdosásnak indult...

A lankásan emelkedő Horgas hátról az akasztódomb felé térnek s ennek tetején Pipó úr megáll s karját kitérve, széles mozdulattal a völgyre mutat.

— Ime, Jerkő vára! — mondja nagy szóval s Masolinónak olybá rémlik, mintha a sátán állna előtte, a ki a hegyre vitte Jézust s a szeme alatt föltáruló világot neki ígérte, ha térdre borulva őt imádja. Egészen megfeledkezett arról, hogy Pipó úr Jerkő vár ostromát akarja neki innen még egyszer megmagyarázni s alig vet rá ügyet, a midőn tovább beszél, úgy megbabonázta a bibliai jelenet s az ő helyzetük hasonlósága.

— Mint már tudod — folytatja Pipó úr — Jerkő vára és Ozora fekvése szinte egyforma. Ahol a Sió folyik, Jerkő vára alatt, ott van a Duna. A vár háta mögött ott is hegy van, mint itt a Kükörcsös. De valamivel magasabb ám! Pattantyusaim egy része lopva oda hurczolta föl az ágyúkat, másik része s a derékhad a parti lözésekben rejtőzött. Éjnek évadján ereszkedtünk alá a Dunán. A gályákat rögtön tovább küldtük s a török semmit sem tudott arról, hogy a várat körülrártuk.

— A vár hidja föl volt ugyan vonva — beszélt tovább egyre tüzesebben Pipó úr — a falakon és bástyákon azonban egyetlen szál török sem látszott s a félholdas lobogó vigan lengett az öregtorony ormán.

Masolino most is jóformán csak Pipó úr kezének a mozdulataira ügyelt. De a midőn szeme szinte ellenállhatatlanul ezek irányába mered, érdeklődése egyszeriben szavai iránt is föllobban. A lábai alatt elterülő vár, mintha csak Pipó úr szavainak a varázsára változtatta volna meg képét. Hidját, a melyen át alig egy negyedórája keresztül mentek, fölvonták. Falairól eltűnt az őrség s a palota tornyán vérvörös lobogó leng, közepén az ezüst félholddal.

— Kapitányaimmal a várral szemben levő alacsony dombra lovagoltam föl, mely távolabb esett

a vártól, mint ez, a melyen mi állunk. S látván, hogy minden kedvez, magasra emeltem vezéri buzogányomat.

Masolino elcsodálkozva nézi urát, a ki egyre tűzesebben beszél s szavai nyomában most magasra emeli a buzogányt, a melyet övébe tűzve magával hozott. A rövidnyelű buzogány aranyba foglalt drágaköves gombján vakító ragyogásra kél a kristálytisza égről leáradó napfény. A következő pillanatban dörgő morajlás rezdül meg a csöndes levegőben. A festő riadtan néz körül, majd urára mered, a ki elhallgatott s most némán várára mutat.

— Dörög az ég! — rebegi a festő zavarában. Csak aztán néz oda s szívéen egyre fokozódó nyugtalanság, lelkén csodás elálmélkodás vesz erőt.

Ozora várának falai hirtelen megelevenednek. Egész raj soha sem látott turbános és kaftános fegyveres ember hemzseg udvarán, tódul kisebb-nagyobb csapatokba verődve a vár bástyáira. Most az ellenkező oldalon dördülnek el az ágyúk a Kükörcsös tetején s földet megremegetető bömbölésükre még nagyobb durranással felel a vár bástyáinak minden ágyúja, mozsara.

— Jerkő vár ostroma! — ordítja Pipó úr diadalmas ujjongással, amidőn a festő a bömbölő ágyúk pokoli morajától elkábulva, mint egy örült, a karjába kapaszkodik s kérdőleg mered rá.

A levegő megtelik kénköszaggal, az ágyúk füstje nehéz gomolyagokban oszlik széjjel s áthatlan fátyolt von az egész völgyre. Egy újabb ágyúdörrenés széjjel üzi a gomolygó füstfelhőket s a Sión túl egész ragyogásával tárul föl a síkság. Ahol az imént mintha minden rög megelevenült volna, csak határozatlan sürgés-forgás látszott a sűrű füst fátyolán át, az újabb ágyúdörgés nyomában egész pompájával bontakozik ki Pipó úr ozorai és simontornyai jobbágyainak mezei serege, a nap fényében csillogó dárdaival, amint fergetegként a vár felé vágat s mintha csak a szél ragadná tovább, oly könnyedén ugrál át a Sió folyó árján. A lovas-had beláthatatlan sorai szélvész-ként teremnek ott s suhannak tova a vár alján. A bástyákon is elhalt az ágyúszó. Elsütni könnyű szerrel tudták, megtöltése azonban akkoriban annál lassabban folyt ez új öldöklő szerszámoknak, a melyek helyett most a vetőgépek kattogó lármája s az ostromlók ordítása verte föl az egész vidéket.

Masolino már rájött arra, hogy Pipó úr csak az ő kedvéért ostromoltatja várát, hogy lássa, milyen volt Jerkő ostroma. De egész valójában reszketni kezd, a mint észreveszi, mint hullnak le, a vetőgépek szárnyán a magasba repülve, a mázsányi kövek, mint rakják tele a falak párkányát óriási fazekakkal a várban szorongók.

Az ostromlók lovashada ügyesen félre ugrat a rázudított kövek elől s tovább folytatja munkáját. Minden lovas nyerge mögött homokos zsákot hurczol s oda érve, a sánczárókba dobja. Ennek vize apránként kikél medréből s szerte folyik a vár alján. A por, a melyet a lovak patái vertek föl, mindjobban enyészik s Masolino szeme előtt egyre tisztábban tárul föl a viharos kép s a Kükörcsös oldaláról gyalogszerrel a vár ellen rontó újabb had, amely a várórség zömét egyszeriben arra csalja. Csak a vetőgépek kattognak tovább az akasztódombbal szemben levő várbástyákon s a mire a lovassereg nyomában egész szekérraj robog a vár alá, az óriási kövek valóságos zápora zúdul alá.

— Uram, ne kísértsd Istent! — rebegi Masolino s Pipó úr mosolyog, mert vászonba varrt rongy a sok óriási kő s a nyílzápor, a mely a várból alá-röpül, szintén csak a levegőn, az ostromlók feje fölött süvölt keresztül.

A szekerekből belehányt rőzse valóságos hidat vert a sánczárókban s a lovashad szédítő körben tovább kerengve, egyszerre megáll. A vörös bástyán ismét ágyú dörög. Nyomában lenn harsonaszó kél. Mire a füstfelhő szertefoszlik, a szekerek már messze robognak s mögöttük, mint a fergeteg, gyalogszerrel rohan előre az ostromlók serege.

— Nézd! — kiáltja Pipó s a lóháton elül nyargaló hosszú szakállas alakra mutat.

— Így rohantam én is, midőn meghátráltak.

S a vár alján leszáll lováról az öreg. Emberei égnek mereszti kezüket s fejük fölött egész sor létra siklik át. Nyomban erre a sánczárók feltöltött részén, egymás hátán a várfalakra tör az egész had. A várórség zöme most itt verődik össze. Csákyálkkal kapdossa a sok létrát s özönével zudítja a feltörőkre a fazekak tartalmát, mely füstölög.

Masolino eltakarja szemét borzalmában s Pipó úr rákiált:

— Ne félj! Csak homok az!

S az ostromlók szemükre húzzák bőrkucsmájukat s jobbjukban kardot suhogtatva, rohannak föl tovább a temérdek létrán. Ismét ágyú dörög a várfokán, magja nincsen, de tüzes szele vezérestül lesodorja a fölfelé törő hadat.. Új raj kél a lezuhánók nyomában. Ádáz kardcsattogás támad. Kis vártatva ismét kürtszó rian: a várban visszavonulót fuvatnak s a palota tornyán fehér zászló röpül a magasba.

A vörös bástyáról vigan integet a magyar lobogó, a melyet az ostromlók tűztek itt ki. A győztes mezei hadak diadalmi ordítása eget ver. Nyomában tárogató harsan s a hirtelen támadt csöndben lágyan oszlik széjjel édes-bús könyörgő hangja.

Az ostromlók a vár alján csatarendbe állnak. S miközben hálaének kél ezer férfijakon, lassan ereszkedik alá a vár felvonóhidja.

— Uram! — sóhajtja Masolino. A bucsúzó nap fényében szeme elé táruló fenséges kép elbűvöli s ő a lábai elé akar borulni a hatalmas úrnak, hogy megérnie engedte e fenséges látványt, mely szédítően változatos képeinek hosszú lánczolatával mintha csak egy pillanat alatt pergett volna leszemei előtt.

Pipó úr megragadja piktora kezét s a domb tetejéről lassan a vár felé indul vele.

— Mily buzgón énekelnek! — rebegi Masolino. — Mintha igazán csatát nyertek volna.

— Meghiszem azt! — feleli Pipó úr. — Hogy elfoglalta a várat, most a mezei had lesz várőrségem. A belső várjobbágyokból pediglen mezei had válik. Ez annyit teszen, mintha nemes ember jobbágysorba jutna.

— Csak nem leszel olyan kegyetlen, uram! — kérleli Masolino Ozorai Pipót.

— Persze — feleli ez — nem engedtem rést töretni, mégis elfoglalták. Az igaz, hogy kard élével vágni, nyilat ember ellen lőni szintén nem engedtem. De ha ügyesek lettek volna, megvédhették volna.

— De akkor a török maradt volna az úr Jerkő várában.

— Az is igaz — mondta erre a főúr mosolyogva — de a virtus a fő s a hol megvan, meg kell jutalmazni. Akiben nincsen, azt meg kell büntetni. A katona enélkül semmit sem ér.

A vár aljára értek. Az ostromló sereg már bevonult. A falakon kívül egész raj póruljárt jobbágy hevert, a kiket a roham hevében baleset ért. Azok sebét is javában kötözgette a várbeli borbély néhány legényével.

— Egyéb baj nincsen? — kérdezte Pipó úr az elébe siető várnagytól.

— Egy halott! — felelte Csuzy uram kurtán s a hid felé mutatott, a hol Károly atya, Pipó úr udvari papja, a várbeli plébános, nyakában stólájával, szomorúan hajlott egy hanyatt heverő öreg ember fölé, a ki nyakát szegte s kilehelte lelkét, mielőtt még az utolsó szentséget fölvehette volna.

— Baráth Mihály, a mezei hadnagy -- rebegte Pipó úr elérzékenyülten. Masolino megborzadt.

— Majd gondoskodom családjáról — szólalt meg kis vártatva a hatalmas főúr ismét s piktorának intve, közönyösen tovább ment. Masolino nem mozdul el a halott mellől.

— A leányáért menjetek! — kiáltja a körülötte őgyelgő fegyveres jobbágyoknak, a kiket szintén lesujtott hadnagyuk halála s a kik most, hogy

eszükkbe juttatta, egymásután rohantak le a vár lejtős útján, holott egyikük sem ismerte a hadnagy leányát.

Hogy kitűzték a fehér zászlót s a pokoli láрма elhalt, a falu ismét megelevenedett. Az asszonyok és leányok egyre sűrűbb rajokban tértek vissza a dombok koszorúján túl levő rétekről, bujtak ki a barátok templomából, ismerőseiknek a kolostoron túl eső házaiból, a hol az ágyúdörgés elől meghuzódtak. Gena is köztük volt s hogy hallott a mezei hadak diadaláról, arcza szinte sugárzott az örömtől. Édes apja ugyancsak sokat beszélt neki arról az előtte való estén, hogy mint fordul egyszerre jóra sorsuk, ha a hadijátékon az ozorai és simontornyai hadak legyőzik a hasonló módon megduplázott várőrséget, amelyet Pipó úr a Moldovában zsákmányolt török köntösökbe öltöztet, bizonyára azért, hogy jobbágyai, a kiket a nyáron szintén a török háborúba viszen, jó eleve megszokják s ne ijedjenek meg az ellenség pusztá színétől. S amint a várba vezető úthoz ért, Gena bátran sietett föl a hid felé.

— Hiszen most már az én édes apám lesz a várnagy! — gondolta. Láttára kétfelé válik a halott körül őgyelgő tömeg s a lány ajkán velőtrázó sikoly kél. Masolino ereiben megfagy a vér, majd iszonyú háborgás vesz erőt szívéen s ő egyenesen

a várpalotába rohan és meg sem áll, míg Pipó urat meg nem találja.

— Add vissza ennek a lánynak az apját! — így kiált rá színéből kikelve. Pipó úr ráförmed:

— Megbolondultál? — kérdi tőle s szemében a harag lángja lobban. Csak a midőn Masolino indulata lecsillapodik s ő megtudja, hogy a piktor Baráth Mihály leányát festette meg szobája falán, simulnak el arczán a redők. Pipó úr, aki már majdnem megfélekedezett róla, csak most kezd igazán érdeklődni a halott iránt.

— Ne háborogj, Masóm! — kérleli festőjét. — Lásd, ilyesmi megesik minden hadijátékon. Még jó, hogy több emberem nem veszett el. S azt a lányt, a ki ma árva lett, úgy megjutalmazom, mintha király lánya volna. Ha pedig akarsz, hozzád adom feleségül.

Masolino elhárítólag intett kezével, de a szó, a melyet már kimondott, ajkára forrt.

— Sátán, ne kísérts! — akarta mondani még mindig komor kedvében. De aztán eszébe jutott, hogy inkább a szegény Gena érdekében veti közbe magát, a kinek mérhetetlen veszteségét végokában mégis mintha csak ő okozta volna.

— De el nem hagyod, uram, azt a lányt? — mormogta aggodalmasan Pipó mellé lépve, ki ablakába állt.

— Ne félj, Masóm! — hangzott a felelet nagy hangon. Nyomban rá a taliánból magyarrá lett főúr féket szegett tüzes lelke szárnyalásának s Masolino szinte elszédült a káprázatosan ragyogó, fényes jövő rajzától, a melyet ura a szegény árvának kárpótlásul ígért.

— Hidd el, nincs okod keseregni — mondta még — ha eleven király is az apja, sem álmodozhatnék akkora boldogságról, mint a minőnek a forrása reá nézve ez a szerencsétlenség leszen.

Pipó úr elhallgatott s a festő is némán nézett ki a nyitott ablakon, a melynek öblös fülkéjében álltak. Alkonyodott. A vár udvarán fáklyákat gyújtottak. A palotából egy csapat várjobbágy vonult ki pergő dobszóval. A vár hidjához érve, a fegyveresek egy része vállaira kapta a még mindig ott heverő halottat s a fáklyások rajától körülfogva, megindult a szomorú menet a Baráth-porta felé. Legelől Csúzy uram haladt pánczélosan, sisakosan, kivont karddal, egy szakasz lándzsás várjobbágy élén. A halottvivők nyomában roskadozott Gena, félkezével kendőjébe rejtve arcát, miközben a másikkal egy fiatal legény karjába kapaszkodott. A legény Györke volt, a ki mestere parancsából aznap délután társával egyetemben a barátok templomában a sírkápolna faláról verte le a vakolatot s csak a pokoli ágyúzás végeztével tudott onnan

kiszabadulni. Miközben a legények munkájukba mélyedtek, a templom szorongásig megtelt, s bármint akarták is, nem tudtak maguknak utat törni. Csak a mire az ostromnak vége volt, szabadultak ki. Györke észrevette Genát s nyomába eredt. Hogy Baráth Mihály elesett, az őt is rémségesen meglepte. Jajgató leányán pedig úgy megesett szive, hogy azt sem tudta, mit cselekszik. Csak akkor eszmélt föl, a midőn Gena nem taszította el feléje nyújtott karját. A fiú szíven csodás melegség áradt széjjel. A fáklyák vörhenyes fényében Masolino éles szeme fölismeri a legényt. S látván, mint küzködik ennek arczán a részvétellel öröme, a mester kedve még inkább elborul. Eszébe jut, hogy ha nem is úgy, a mint ezt Pipó úr gondolta, némely emberek szerencsétlensége ugyancsak hamar válik mások boldogságának a forrásává.

VII.

AZ IRIGY VETÉLYTÁRS.

Maga Pipó úr fogta karon Genát. Sára nénjét az öreg Tamási vezette a barátok czintermében ásott sírhoz.

— Tizenkét pap! — rebegték a templom kapuja felé tekintve a pánczélos díszőrség kettős sorai mögött mélységes elálmélkodással az egymás hátán

szorongó emberek. A gyánti perjel ezüsttel szegélyezett feketeruhás segédletének élén a sír mellé lépett s még egyszer beszentelte a halottat. S a midőn a gyász-zsoltosmák zengése közben a korporsót leeresztették, az ozorai vár fokán eldőrdültek az ágyúk. A falu nagy utcáján végig csatarendben álló bandériumok fölött ekkor mint egy erdő, úgy meredtek a magasba a tisztelgésre emelt lobogós kopják ezrei. A barátok templomától a Sjóig fölállított lovashad soraiban szakaszról-szakaszra dobörgés riant föl s az emberek már oszladozni kezdtek, a midőn a szintén egymás után fölhasanó trombitaszó egyre elhalóbban még mindig ott visszhangzott, az alvég felől, az ágyúzás megszűntével ismét csendessé lett levegőben.

— Ha nádorispán lett volna, sem temethetik vala el szebben Baráth Mihályt! — hajtogatta a napi járó földről egybegyült rengeteg sokaság s az ozoraiak végkép megfélelkeztek a veszedelemről, mely Pipó úr várát és az ő házaikat a hadijáték nyomában fenyegette.

Ha igazi várostrom lett volna, sem pazarolhattak volna el több kénköves port, mint ezen. A pokoli ágyúzás földet megremegtető dörgése messze földre elhallatszott. A szomszéd falvak népe, nem ismervén okát, rettegve menekült hanyatt-homlok és vitte széjjel a híret annak, hogy a török termett

lopva a Dunántúl közepén s elsőbben is Zsigmond király leginkább rettegett hadvezérét fogta ostrom alá várában. A hitetlen muzulmánok már nem egyszer törtek be az ország határán s termettek oly helyeken, a hol őket a legkevésbé sem várták. S a midőn az ozorai veszedelem híre Tamásvárába ért, az öreg Tamási Mihály nem sokat gondolkodott. Szomszédaihoz staffétákat küldött széjjel. Ő maga szintén fegyverre riasztotta bandériumát s néhány ágyúval egyetemben lovashadai élén Ozorára vágatott. Szerencsére fél napi járó földnyire Ozora körül minden Pipó úr birtoka. Segítségére siető jó barátai nem tudván mi történik ott, alighanem várának szegzik ágyúikat, ha idejekorán érnek oda s a vár tornyán török zászlót látnak. Így azonban öreg este lett, amire a tamásvári s a többi szomszédos várak bandériumai Ozora határában, ennek sík oldalán találkoztak. Mint mikor hirtelen olvadás kél s a Duna jégpánczéla darabokra törve megindul a tovairamló hullámok hátán, úgy özönlött a vár felé a völgy keskeny nyílásán át fegyverét csörgetve s harcra készen a másfél ezernyi egyesült lovashad. A hirtelen támadt zajra künntermő faluvégi csárdásgazdától aztán megtudták, hogy mit jelent a váratlan csönd, a mely az éj sötétjébe vesző Ozorára borul. Tamási Mihály majd leszédült lováról dühében,

fiatalabb főúri társai ágyúzással akarták Pipó urat álmából fölriasztani, a miért akaratlanul bár, de megtévesztette őket, titokban előkészített hadijátékával. Csak a mire a szomszédos Baráth-ház gyertyafényes ablakaira esett tekintetük, állottak el szándékuktól.

— Halott fölött virrasztanak! — figyelmeztette hevesvérű főúri társait Tamási. A fegyveresek serege csöndesen vonult tovább a vár alá s csak harsonaszóval kérte bebocsáttatását. Pipó urat fölkellették s ő mosolygó arczczal sietett elébe mindenkor szívesen látott főúri vendégeinek. Ezek haragja is csakhamar tovaszállt. Pipó úr számukra és bandériumaiknak valóságos lakomát hevenyészett, jóllehet éjfél is elmúlt. Hogy világcsúfjára túlbuzgóságukat közprédának ne engedjék, a szomszéd várak főurai és bandériumaik is mind ott maradtak az öreg Baráth temetésén, mintha csak emiatt jöttek volna ide. S csupán a halotti tor végeztével széledtek el. Az ozorai vélt veszedelmet mindazonáltal szárnyaira kapta a hír, a kóbor hegedősök kiczifrázták, Baráth hadnagy bús végét kihagyták belőle s Dunán innen, Dunán túl mindenfelé énekeltek erről, mindenfelé nevettek ezen. Ozora vára ki sem fogy a kíváncsi ismerősök s egyéb főurak látogatásából, ha Pipó úr a temetés után rögtön útra nem kel s mindenfelé meg nem

üzenteti, hogy Döbrököz várából feleségestül sorra látogatja meg mindazokat, akik piktorának hittevése napján jelenlétükkel várát megtisztelték s azokat is, akik már régebben jártak ott.

Pipó úr nyomában a vár tisztjei is elszéledtek, a kiknek csak olyankor volt szabadságuk, ha sem uruk, sem asszonyuk nem volt otthon. A vár bástyáin az őrség alig félannyi várjobbágyból állott, mint rendesen. A várpalotára pedig az öreg kulcsáron kívül jóformán senki sem vigyázott. Még a toronyőrök is naphosszat a Sión túl a réteken segítettek falubeli rokonságuknak. Szénakaszálás ideje volt.

Pétör bácsi, a kulcsár ugyancsak unatkozik, ha jórégén hozzá nem szokik ahhoz, hogy mint afféle vén butorral szokás, naphosszat alig elegyedik vele szóba valaki. Valamikor jobb napokat látott ő is. Kicsiny birtoka volt Temes vármegyében a végeken. Miként Baráth Mihályt, őt is kipörkölték onnan a törökök s miként ez, ő is Pipó úr hadnagya lett; de a pattantyúsok mellé került s azért korábban is kopott ki a hadimesterségből. Hogy felesége meghalt, fia pedig ott veszett el a huszitaháborúban, kulcsárnak szegődött el az ozorai várba, nehogy hiába egye ura kenyerét. Ha nem is volt akkora becsülete, mint boldogabb időkben, a mikor egy egész had füstösképű pattantyúsnak

parancsolt, Pétör bácsi meg volt elégedve sorával. Pipó úr jó szívvel volt hozzá, a nagyasszony szintén s ha vendégei, tisztjei, avagy a cselédek nem is állottak vele szóba máskor, csak ha valamire szükségük volt, azt sem igen bánta. A léha fecsegést soha sem szerette; öreg napjaira pedig megtanult gondolkodni. S hála Istennek, mindig akadt valami, a min hosszan eltűnődhetett. Most is, hogy ily csöndes napok járnak s ő délelőttönkint a várpalota kapujában üldögél, esze kerekei rögtön megindulnak, mihelyt maga elé néz, jóllehet az előtte ég felé meredő várfalak miatt semmit sem lát a túlnan levő dombok fölött uszkáló felhőkön kívül. A pokoli ágyúzással járó hadijátékot követő reggelen, mintha a mennybeliek is megnehezteltek volna az Istent kísértő lármáért, iszonyú égzengéssel megeredtek a felhők csatornái s az eső, a mely már-már ennek fényét is elmosta volna, csak Baráth Mihály temetése napján szűnt meg. Egy hete már s ismét szüntelenül derüs az ég. Pétör bácsinak jól esik, ha a nap melege általjárja köszvénytől megviselt csontjait. Azért ül a legszivesebben a várpalota kapuja előtt délelőttönkint, nézi órahosszat, a nélkül, hogy megúnná, a felhők járását. A felhők nyomában, a szerint, hogy merre tartanak, lelke is hol délnek, Moldova felé, hol meg Budára száll. A török háborúnál és Zsig-

mond királynál, a kinek székesfővárosa Buda, nem ismer különb dolgot, a miről szivesebben elgon-
dolkoznék. S aznap Buda felé hajtotta szél apó
az ég kék palástján legelésző nyáját. Pétör bácsi-
nak eszébe jutott, a mit Pipó úr mondott, a mikor
megkérdezte, hogy miért marad el a császárkoro-
názás? Azaz Pipó úr jóformán nem is mondott
neki semmit erről, csak egymáshoz dörzsölte hü-
velyk- és mutatóujját, aztán hirtelen rázogatni
kezdte keze fejét, ez már akkor is azt jelentette,
hogy nincsen pénz és ő rögtön megértette. Ám
annyi történt azóta Ozorán, hogy csak most ér rá
gondolkodni a dologról.

— A pénz híjánál nem is volna egyéb fogyat-
kozása Zsigmond király fényes uralkodásának —
mormogja. — Ennek is csak a német az oka, a ki
császárájának választotta a magyarok királyát, pénzt
azonban nem ad; sőt akár ura királyuk, akár
jóbarátja, avagy ellensége, a német mindig csak vitt
tőlük, de sohasem hozott hasznot a magyaroknak.

Pétör bácsi fölsóhajt, majd ismét vigasztalódni
kezd, a midőn eszébe jut, mint becsüli meg a
király idegenben is áldozatkészségükért jó ma-
gyarjait. Bármerre fordul is meg, mindenütt ma-
gyar ruhát visel. Magyar urak környékezik akkor
is, ha császár képében ül trónusán. A magyar czi-
meres lobogót viszik előtte legelől, járjon bár akár

Frankfurt városában, akár Lutécziában, akár túl az Operencián.

— Hej — sóhajtja ismét a kulcsár — azért mégis jobb volna, ha többet ülne itthon s a német látogatása, a csehek irtása helyett a törökök ellen vezetné egész hadseregét...

Az üresen ásító várkapuban egy jövevény lovas tűnik föl, a ki egyenesen feléje tart. A kulcsár föl-eszmél töprengéséből és oda néz. A jövevény ruháján nyilvánvaló, hogy mesterember; lován, hogy bérelt ló. Ő szép szerével vissza akarja küldeni, mert már amúgy is torkig van a sok vándorló legénnyel, a ki nem törődik azzal, van-e zászló a torony ormán, avagy nincs s mind Pipó úr várában keresné szerencsáját. De aztán mást gondol. A jövevény alighanem piktör s zöldszerű bársonyruhát visel, még pedig olyan szabásút, mint a szászok.

— Tehát Erdélyországból jó! — véli a kulcsár, a mikor azonban a ló egyet fordul előtte, észreveszi a budai bélyeget rajta s rögtön tisztában van azzal, hogy ha erdélyi is ez ember, Budavarából került csak Ozorára.

— Itthon van Masolino mester? — kérdi az idegen, megemelve kalapját s a kulcsár ráförmedt:

— Ha nemes emberrel beszél kend, lováról szálljon le!

Az idegen szó nélkül engedelmeskedik, majd alázatosan bocsánatot kér, végül megismétli kérdését.

Pétör bácsi nem is hallgat oda. Csak int egyet, hogy kövesse. A kapuban leakasztja a rovásos tábláról Masolino szobájának kulcsát s fölvezeti a jövevényt. Festékes kezét látván, most már határozottan tudta, hogy miféle szerzet s biztosra vette, hogy ez a piktor is Pipó úrhoz akar munkába szegődni. A mint ezt a pár nap óta szinte csapástul idekíváncozó piktorokkal megtette, ennek a százsz piktornak is meg akarta mutatni Gena falrafestett képét. A vándor piktorok, magyarok, németek, taliánok egyaránt ennek láttára összezsúpták kezüket.

— No, ilyesmit nem tudunk! — mondogatták rendre s csüggedten odább állottak egy faluval és egy várral s nemcsak Pipó úr, de még Masolino színe elé sem kíváncsoztak, oly hitványnak tetszett mivoltuk a jeles mesteréhez képest.

A jövevény, akit a kulcsár most vezetett föl, csakugyan piktor volt: Brassai Tamás. Erdélyországban nagy volt a hire. Az Atyaúristent és a szenteket úgy festette, hogy bármerről nézték is az emberek, ezek szeme mindenfelé reájuk meredt, mintha eleven volna. Tamás mester e fortélyának segítségével vagyont szerez, ha nem pré-

dálja vala el rögtön mindenét. Azonfelül az aranypor javát is a tarisznyájába csusztatta, a mit a jámbor hivek a szentek köntösének és dicsfényének a festésére szántak. A turpisságra végezetül is rájöttek az emberek s ő egészen kikopott Erdélyből. Budára kerekedett föl, hogy ott keresse ismét szerencsáját. A budai czéh azonban taliánon kívül nem igen türt meg a városban más idegen festőt s Tamás mesternek sem volt ott maradása. Minthogy Pipó úrról és Masolino festőről sokat hallott, ez utóbbit akarta Ozorán fölkeresni, hogy szövetkezzék vele. Úgy képzelte, hogy ha ő festi meg Masolino képein a szemeket, akkor közösen végzett munkáik láttára még jobban bámul a világ s Pipó úr úgy szórja majd a pénzt, mint a pelyvát. Ők aztán testvériesen megosztzkodnak ezen s az arany- és ezüstporból szintén félrerakosgatnak annyit, a mennyit csak lehet.

— Sokat lehetne itt zsebelni! — jut eszébe a jövevény piktornak, a mint a márványlépcsőkön, az aranyozástól szinte szikrázó folyosókon végig megy.

Masolino szobájához érnek. Pétör bácsi szó nélkül kinyitja ajtaját s alig hogy belépnek, Tamás mester szájtátva mered a fiatal lány képére, a mely a szemben levő falról mosolyog rá.

— Haj! — sóhajtja. — Hisz ennek nemcsak a szeme él, de minden porczikája.

S a mint a szobába lép és föl és alá jár, csakugyan mindenünnen úgy fest a kép, mintha eleven mása volna mintájának. Rokolyáját mintha az ajtón besurranó szellő lobogtatná, oly elevenek ránczai. A pázsit is, a melyen a lányka áll, mint a mezőn a fű, oly élénken virít; pedig nem is pingáltak meg rajta külön minden fűszálat, minden virágot, miként azt ő szokta. Tamás mester elálmélkodása nőttön nő, szívét érthetetlen szorongás fogja el. Aztán mintha a remény halovány lángja lobbanna föl benne, hogy talán mégsem az olasz munkája e remekmű.

— Ki festette ezt a képet? — kérdi a kulcsártól s az irigység mindinkább rabul ejti egész valóját.

— Gena ez, a mezei hadnagy lánya — feleli Pétör bácsi nyugodtan s ismét a kép nézésébe mélyedt; mert bármily sokszor látta már, ő sem tudott betelni ennek szépségével.

— Leány? — rebegi Tamás mester. — Hej, akkor feleségül veszem ezt a piktornt! Hogy ilyen is akad ezen a világon! Ki hitte volna? No, de Pipó úr udvarában semmi sem lehetetlen s a lány talán boszorkánynak lánya.

— Hát igazán lány festette ezt a képet? — fordul most ismét a kulcsár felé s Pétör bácsi fejével bólintgatva folytatja:

— Bizony meghalt szegény!

— Ki? Az a festőlány? — vág a szavába a jövevény, de a kulcsár nem zavartatja magát.

— Hat főúr rukkolt ki bandériumával temetésére. Pipó úr is ott volt s az ozorai és simontornyai várjobbágyok, a környékbeli falvak népe mind. Meg is érdekelte szegény. Úgy halt meg, mint a háborúban. A lajtorjáról szédült le a hadijátékban, a vár ostrománál.

— Bolond ez vagy csak úgy teszi magát? — mormogja Tamás mester, majd apránként rájön, hogy honnan e sok ferde válasz.

— Süket kend, kulcsár úr? — kiáltja s Pétör bácsi méltatlankodva rivall rá:

— Süket az öreg apád. Ha nagyot is hallok, nem kell úgy ordítanod.

A jövevény megjuhászkodik, kis vártatva sikerül kiengesztelnie a gyöngéjét leplezgető öreget s ő apránként mindent kihüvelyez belőle, amit Masolinóról tudni akar. Az irigység most még inkább rabul ejti szívét. Közben pokoli terv villan föl lelkében. Retteg attól, hogy más is meghallja s miközben a gondolat egész valóján elhatalmasodik, mindenről megfeledkezve, lázasan a kulcsár fülébe súg. Ez bölcsen hunyorgat s Tamás mester csak azután eszmél arra, hogy az öreg egy kukkot sem érthetett meg abból, amit neki mondott. Éktelen dühében szinte kétségbeesik, hogy a süket

emberrel lehetetlenség összeesküvést szőnie, a nélkül, hogy a várpalota egész második emeletén meg ne hallják, amiről beszél.

— Majd megmondom neki! — ismételteti Pétör bácsi, gondolván, hogy a jövevény tiszteletét küldi általa Masolinónak, miután ő kérdezősködésére elmondta neki, hogy a mester a barátok templomában dolgozik a sírkápolna kifestésén, ott is ebédel a barátoknál s más halandóval ezeken kívül alkonyatig szóba sem áll.

— S ennek ugyancsak sürgős dolga lehet — véli a kulcsár, a kit kissé meglep, hogy az idegen szinte köszöntés nélkül a faképnél hagyja s elrohan.

A földszinti folyosón Takács úr állja el Tamás mester útját, Pipó úr főszakácsa, akinek akkor van a legtöbb dolga, a midőn a vár ura távol jár. Ilyenkor reggeltől estig experimentál a kis konyhában, új ételek, új izek és zamatok kieszelésén töri fejét s valahányszor egy-egy új ételt komponál, a várba vetődő jövevényeken próbálja ki, nem-e árt az egészségnek? Tamás mestert is ebédre invitálta, bár most látta először életében. Ha a jövevényt nem gyötri az indulatok árja, nem is tud hová lenni a nagy megtiszteltetéstől, amely a hófehér ruhás, tekintélyes úr részéről érte. Így azonban szaporán megköszönte a szives meghívást s tovább rohant; a várpalota kapujában

pedig lovára pattant s beléje vágván sarkantyúját, úgy elnyargalt, mintha a török üldözné.

Amikor fiatal korában a magyar főurak trónusáról a börtönbe hurczolták, Zsigmond király keserve aligha volt akkora, mint Tamás mesteré, a midőn Masolino szobáját elhagyta. Amikor a várba toppant, úgy érezte, mintha győzhetetlen hadvezér volna, aki biztos diadaláról. Hogy látta Gena falra festett képét, egyszerre végtelenül hitvány legénykének érezte magát, bármennyire tele volt a szive önhitséggel. Amit már eddig is tudott, de magának sem mert bevallani, most már beismerte, hogy az ő mestersége csak szemfényvesztés, a Masolinoéra pedig nem is talált kifejezést.

— Művészet ez! — mormogta volna, ha ismerik vala akkoriban azt a szót, amelyet ma oly pazar módon minden hitványságra alkalmazunk, mihelyst emberi kéz pingálta.

Amidőn a faluvégi csárdához ért, Tamás mester már egészen elzöldült az irigységtől s azért lepatant lováról, hogy szive keserüségét néhány korty-tyal leöblögesse. De gyűlölsége az ismeretlen vetélytárs iránt itt is nőttön-nőtt s bármint törte a fejét rajta, sehogy sem tudta a módját kieszelni annak, hogy mint ronthatná meg. Szívében végtelen elcsüggedéssel kel föl, hogy lovára pattanva, tovább váglasson s meg se álljon, míg olyan

helyre nem ér, ahol hírét sem hallották a nagy taliánnak, akiről a Dunántúl minden gyerek beszél.

— Hol lakik Baráth Gena? — kérdezi aztán tétován a csárdásgazdától, aki borozás közben szóval is jól tartotta.

— Itt a szomszédban — feleli ez fölélenkülve. — Ismeri talán, mester?

— Nem én! — hazudja csupa megszokásból Tamás mester. — De üzenetet hoztam neki Budáról.

— Akkor okvetlen menjen által — biztatja a gazda s a piktor rászánja magát arra, hogy megnézzé a lányt, akit Masolino megörökített, pedig úgy sejtí, hogy ismét csak újabb keserűséget szerez magának azzal, ha a kép eleven mintáját meglátja. Gena a ház udvarán öntözgeti virágjait s amint az idegen benyit, gyorsan lesimítja föltűrt ruháját.

— Fogadj Isten! — rebegi szemét lesütve ennek köszöntésére s Tamás mester elálmélnokodva mered rá. A lány szakasztott mása a falra festett képnek, csak mintha ez utóbbi még szebb volna, mint a minő mintája a valóságban. Ott csupa mosoly a rózsás arcz, itt meg, bár vonásai ugyanazok, sápadtság ömlik el a megfogyott bájos arczon s a lány szeme is olyan szomorúan mered rá, még akkor is, amidőn a jövevény találomra nagyot hazudik s mint jó ismerőse, Budán lakó unokabátyjáról beszél neki.

— Nagybátyám az, a királyi íjjász — feleli csöndesen a lány; mert ugyan kinek nincsen ma is rókona vagy legalább ismerőse Pest-Budán.

— Üdvözetét küldi — folytatja a festő s amire a lány köszönetet mond és Sára asszony szintén künn terem, tovább folytatja.

— Ő azt mondta, hogy piros lányka a huga, mint a rózsa s imhol, mily halovány!

— Csak mióta apja meghalt — szól közbe az asszony.

— Eh, más baja van ám! Jól tudunk mi mindent ott Budán.

Gena haja tövéig elpirul s zavarodottan mered az idegenre, akinek szűrő tekintete szinte szívéig hat s mintha meglátta volna benne féltve őrzött titkát, amelyről Istenen kívül még senki sem tud. Tamás mester szeme diadalmasan föllángol s a lány megborzad a kietlen tüztől, mely arczát perzseli. S miközben a rosszképű, horgasorrú idegen továbbra is fürkészve reá néz, minden izében reszketni kezd, mintha megbabonázta volna, majd összeszedi minden erejét és tovarebben.

— Nos? — kérdi Brassai Tamás Sára asszonytól, amire a lány eltűnt a konyha ajtaján.

— Az Istenért, hát mi lelhetett? — hangzik föl a kérdésre az aggodalmas kérdés.

— Megrontották! — feleli komor hangon a

jövevény s az asszony faggatására azt is megmondja, hogy a talián piktor rontotta meg.

— Találkoztál te valahol a piktorral? — kérdi most a lány után nézve Sára néni a konyhaajtóban.

— Találkoztam -- hangzik föl belülről szepegő hangon a felelet, majd mintha mentegetőznék, a lány még hozzáteszi:

— De csak az öreggel s azzal a Györkével. A harmadikkal szóba sem állottam még.

— A talián piktor volt — mondja most Tamás mester s biztatására az asszony tovább faggatja hugát.

— Hol és mikor találkoztatok?

— Az akasztódombon, a keresztuton.

— A keresztuton! — rebegi jelentőségteljesen szemeit forgatva Brassai Tamás s tompán hörgő hangon folytatja:

— Hát mégis igazat mondott a budai csillagvizsgáló mester, akitől Baráth Pál úr Gena csi-zióját kérte. Azt mondta, hogy egy talián piktor lopta el a lány lelkét, festékeibe keverte s a szobája falára kente.

Sára asszony hitetlenül rázza fejét, amidőn a jövevény még arról beszél, hogy a lány amiatt sorvadozik.

— Hát lehet lélek nélkül élni? — kérdi kétel-

kedő hangon az idegentől s ez rögtön kész a felelettel.

— Hát a kutyának vagyon-e lelke? S mégis él.

— Az igaz! — rebegi az asszony. — De csak akkor hiszem el, ha magam szemével látom.

— Hát nézze meg. Ott van a piktör szobájának falán. E kép csupa élet s a lányka itt!... Már háltni is alig jár belé a lélek, olyan halovány szegény!

— Csitt! — int az asszony ujjával, nem akarja Genát megrémíteni.

A lány már nem is hallott erről, a belső szobába huzódott, mert szinte rettegett attól, hogy az idegen kisüti róla, amit szegény édes apja halála óta még óvatosabban rejteget szívében. Annál többen hallották a kerítésen kívül, amit az idegen nagy hangon Sára asszonynak mondott. A beszélgetés odacsalta a szomszédokat s amire Tamás mester kilépett a kapun, néhány öreg asszony rögtön közrefogta.

— Mi is tudjuk ám arról a taliánról, hogy garabonciás — rebesgették rendre s az irigy vetélytárs szívét majd szétveti az öröm, hogy pokoli terve, amely sokkal jobb annál, amelyet még Masolino szobájában forralt, szinte magától valósul meg és még szebben, mint ahogy ő kigondolta. A kulcsárt arra akarta birni néhány csengő arany árán, hogy a festett képmás arczát elékteleníthesse;

azonkívül azonban, hogy titokban nem egyezhetett meg az öreggel, bátorsága sem igen volt ehhez.

— Mily ostobaság lett volna! — gondolja most, hogy eszébe jut a dolog s elégedetten simogatja lenszinű kecskeszakállát.

— Hiszen itt most magát Masolino mestert is tönkre tehetem! — mormogja tovább s biztatására a vén asszonyok rendre elmesélik neki, hogy mint nyergelte meg a talián garabonciás még Pipó urat is, akit bolondnál-bolondabb dolgokra bír rá, aki szinte tömi pénzzel s aki úgy bánik vele, hogy kis királyt sem illet meg akkora becsület. A vár alján lakók közül is ott termelt néhány asszony.

— Amióta fehér lován reggelenként a barátok templomába nyargal — meséli az egyik — alig van ház, ahol baj ne esnék. Balogné tehene napok óta nem adja le a tejet. A szomszédasszonyom kis fiát a nyavalya töri. Az én tikom pedig tegnap fölfordult, amikor arra lovagolt; pedig reggel még kutyabaja sem volt.

— Az öreg Baráth is miatta veszett el — véli egy másik asszony.

— A lányát pedig szintén megrontotta, hallottátok-e? — rebegi Baráthék zsellérének felesége.

— Halál reá! — rikácsolják most egyszerre s Tamás mester megijed.

— Még az én fejem bánja — villan föl lelkében a gondolat — ha ilyen nagy zajjal tör ki a vihar és én itt maradok.

— Csönd! — kiáltja a háborgó némberekre. Azután halkán tovább beszél:

— Avagy azt akarjátok, hogy Gena leányasszony is elpusztuljon?

— Jaj Istenkém! — sikoltja a kerítés mögül Sára néni, aki most már mindent elhitt s a jobbagyasszonyok szíve megesik az ártatlan leány sorsán. Némán követik Brassai Tamást, aki lova után néz s miközben a csárda felé tart, még inkább föltüzeli Masolino ellen a falu együgyű népét.

— Boszorkányt és verebet nem lehet ám dobbal fogni! Előbb nézzétek meg, igazat mondtam-e? Ott van-e Gena lelke a piktor szobájában. Ha ott van, fogjátok meg a garabonczyást. Vágjátok le keze fejét. A falra festett kép ekkor magától összeomlik s a szép leány lelke rögtön fölszabadul...

VIII.

A VÁLTOTT EMBER.

Masolino aznap fejezte be az öreg Scolari sírkápolnájában az északi fal kifestését. Minthogy új képet kezdeni már késő volt, még világos nappal

abbanhagyta a munkát. Györkére bizta, hogy a nyílásában eldeszkázott kápolna ajtaját bezárja. Ő maga a templomból egyenesen a kolostor udvarába tért s lovára pattanva, a vár felé ügetett. A lovat Takács Ambrustól kapta kölcsön. A hófehér paripa volt ez, amelyet a főszakács csak sátoros ünnepeken s más ritka alkalommal használt a vár nagytermében rendezett lakomákon, a midőn ő vigyázott az asztal fölött való rendre. Masolinót Takács úr az övéhez hasonlóan nemes mesterségénél fogva nagyrabecsülte s kezdettől fogva kereste kedvét. A piktor kérésére szó nélkül rajzolt neki néhány nádmézes süteményekhez s más egyéb materiából készült czifra ételhez való új formát. S ezzel úgy megbabonázta Takács urat, hogy szinte élt-halt érte, s amióta a kolostorban dolgozott, egy-egy kipróbált remekét oda is utána küldte. Lovát akkor ajánlotta föl, amikor a nagy eső nyomában bokáig érő sár támadt. Masolino így száraz lábbal jutott el mindenkor a kolostorba. S hogy ismét kiderült, sem vált meg a pompás paripától. A ló igen megkedvelte új gazdáját. S mihelyt ez kilépett a várpalota kapujából, vigan nyeríteni kezdett a várfalakhoz simuló istállóban és nem nyugodott mindaddig, míg Masolino reá nem ült...

A kezes jószág lépteit cifrázva viszi végig a érré meszelt házak hosszú sora mellett s Maso-

lino mosolyogva nézi, mint hegyezi fülét, mintha szavát lesné.

— Gyű te pejkom! — mondja halkan, amint ezt Takács úrtól hallotta s gyanútlanul fordul a vár alján a fölvonóhidhoz kigyózó útra.

A vár udvarából tompa moraj hallatszik s nyomban rá, mint valami szabadjára eresztett megvadult siserahad, a fél falu népe tör ki egymás hátán a vár kapuján.

— Itt vagy, garabonczyás! — ordítják a földühödt némberek, férfiak, suhanczok.

— Halál reá! Fogjátok meg!

Masolino riadtan mered fölfelé s félre akar állani az útból, mint akinek nyugodt a lelkiismerete. Lova azonban ez egyszer, mintha okosabb volna gazdájánál, megvadul a pokoli riongástól s visszafordulva, sügyébe vágja fejét és hanyatt-homlok a Sió felé rohan. A háborgó tömeg, ki kapát, ki kaszát, ki baltát suhogtatva, utána ered.

— Félsz, kutya! — ordítják egymást túlharsogva.

— Ni, hogy szalad! Mégis garabonczyás! Hajrá, utána!

Pétör bácsi nem tudja fölfogni észszel, hogy mi történt. Csak amire a kirohanó tömeg nyomában a vár néhány fegyveres jobbággyával egyetemben a kapuban terem, tördeli kétségbeesetten kezét.

— Segítség! — ordítja s a fegyvereseknek ma-

roknyi csapatára néz. Majd eszébe villan, hogy még ezeket is agyonverhetné a földühödött nép s a vörös bástyára hurczolja őket. Amire az ágyút megtöltik, hogy ezzel riaszszanak rá a háborgó tömegre, Masolino már keresztül röpült lován a Sió hidján s üldözői, mintha megbabonázták volna őket, a hidfőnél egyszeriben vesztég maradnak.

Pétör bácsi eltapossa a kanóczot, amelyet emberei már meggyújtottak. Csak most jut észébe, hogy mily bolondul cselekedett, amidőn mégis engedett a csőcselék kérésének s beengedte Masolino szobájába. Már déltájban kezdtek fölszállingózni a falubeli vénasszonyok, néhány suhancz s a férfiak, akiket a mezőről hívtak el. Megvárták, a míg a várbeliek megebédelnek s csak aztán fogták közre a várpalota udvarán a kulcsárt. Genát akarták látni, akit a piktor szobájában rejteget.

— Hát még mit? — így rivallt rájuk Pétör bácsi, amidőn megértette, hogy mit akarnak. — Már nem elégedtek meg a mi Urunk Jézus Krisztus, szűz Mária és a szentek képeinek nézésével, hogy arra is kíváncsiak vagytok, amit nem a ti számotokra festenek a várbeli piktorok?

— Nem festettek azok minekünk soha semmit! — sipította egy vénasszony s a többiek egymás szavába vágva, kiabálták:

— Azért vagyunk kíváncsiak remekére. Had

lássuk mi is, hogy kicsoda. Hogy miért oly nagy becsülete urunk előtt!

Pétör bácsi mosolygott s amint az egyre növekedő tömegben több tisztos gazdaembert is észrevett, beadta derekát s leakasztván a piktör szobájának kulcsát, fölengedte a kíváncsi népet. Ő maga szobájába tért szundikálni. Ismerte a falu jóra való népét. Tudta, hogy egy szalmaszálat sem mozdítanak el helyéről, ha nem is vigyáz rájuk senki. Hogy valami gaz bujtogató megmérgezte lelküket, arról nem is álmodott.

Csak amire a földühödött tömeg kisvártatva pokoli robogással kirohant a palotából, ijedt meg s még a vár kapujában is azt hitte, hogy rossz álmom gyöttri csak. A köréje verődő maroknyi várőrség láttára aztán egyszerre föleszmélt s rémes rettegés fogta el.

— Bolond dolog ez! — mormogja aztán, amint a vörös bástyáról letekint. Szive mégis megkönnyebbül. Közvetlen veszedelem már nem fenyegeti a piktort. Bármily dühösek rá, a Sión túl nem merik üldözni.

Pipó úr jóvoltából Ozorának néminemű városi szabadalmi is voltak. A lakosság maga választotta bíróját és a hat esküdtből álló tanácsot. Ez főbenjáró pörökön kívül szabadon ítelt a gonosztevők fölött s a lakosság is bárkit elfoghatott, akit a falu-

ban, ennek Tolna vármegyére eső határában gonosztetten ért. S a Sión túl már Veszprém és Fejér vármegye részén vannak az ozorai várbirtokhoz tartozó földek. Még a mezőn dolgozó nép sem merte Masolinóra kezét ráemelni, bármint biztatták is erre a túlsó partról. A piktor most, hogy üldözői elmaradtak, még inkább megzavarodott. Samidőn látta, mint állnak veszteg a Sió túlsó partján s tanakodnak egymással, megfordította lovát s visszafelé ügetett. Azt hitte, hogy vége a veszedelemnek.

— Pusztulj, garabonczyás! — tört ki erre ismét az egetverő riongó lárma s a botok, fustélyok, kapák, kaszák, balták egész erdeje mered a magasba.

— Add vissza Gena lelkét! — rikácsolták tovább, majd ismét a dühös szidalmak özöne zúdult Masolinóra s ennek lova újból nyugtalankodni kezdett.

A vár fokára tisztán hallatszott, hogy mit ordítanak s Takács Ambrus, aki a ribillió hírére szintén künn termett, színéből kikelve biztatta Pétör bácsit:

— Süsd el, ha már megtöltötted!

Kisvártatva nagyot dördült az ágyú s lenn, mint a megriadt hangyaboly, nyugtalan nyüzsgésre kél a háborgó tömeg.

— Lőhettek, ördög czimborái! — ordítják. — Tudjuk, hogy nagyot szól, de nincsen magja!

A tömeg túlnyomó része ezzel a vár felé rohan s szedett-vedett szerszámainak fenyegetésére ijedten fordul vissza a pár főnyi fegyveres várőrség, amely szintén a főszakács biztatására sietett le Masolino segítségére. A vár kapuját bezárják, a fölvonóhidat azonban fölhúzni már nincsen érkezésük s az esztét vesztő tömeg dühösen ront neki a vaspántos kapuszárnyak dőngetésének.

Az ágyúdörgéstől ismét megriadt Takács úr lova s messzire ragadta el most már mindinkább háborgó lovasát. Masolino sápadtan mered vissza a várra; még jobban megijed, amint ismét előre néz. Porfelhő kél a távolban s a piktör azt hiszi, hogy újabb ellenséget rejteget méhében. Csak amire fölismeri, hogy pusztán egy kétlovas fogat közelít, hogy bakján Pipó úr színeit viseli a kocsis, nyargal elébe. A könnyű, fedéltelen kocsiból az ozorai vártemplom plébánosa mosolyog rá derűs jóléttől sugárzó kerek képével. A kocsi megáll.

— Ismét hadijáték, mester? — kérdi tőle tréfásan a pap.

Masolino azonban ügyet sem vet rá. A másik férfira mered, aki a plébános balján ül. Ez még jóval kövérebb s szinte roskadozik a sok aransujtástól, amelylyel magyaros szabású dolmányát kiteremtettézték. Több mint tíz esztendeje, hogy utoljára látta, Masolino mégis rögtön ráismer.

— A váltott ember! — rebegi mélységesen elálmélkodva. Nyomban rá feled minden veszedelmet s örömtől ujjongó hangon fölkiált:

— Manetto mester! Hát kigyelmed még él? S már nem is emlékszik rám?

— Már miért nem élnék, corpo di Bacco! — így szól bömbölő hangon a felelet. Csak amire a plébános a fülébe súg, emelkedik föl az ülésről a poczakos s szaporán lekapja nyusztprémes süvegét.

— Adj' Isten, földi! — kiáltja s a tulsó parton azt hiszik, hogy oroszlán ordít. — Hej, biz az régen volt, amikor bottegámban járt. Ne haragudjék, hogy rá sem ösmertem, én édes, jó, híres öcsém-uram!

Masolino a saraglyához köti lovát s a kocsiban terem. Miközben pedig rég elveszettnek hitt földijével mohón diskurálni kezd, a kocsis tovább hajtát. Károly atya, az ozorai vártemplom plébánosa, elcsodálkozva nézi a hidon túl tolongó embereket, a sokaságot, amely a vár felől siet elébe.

— Csak nem hiszik tán, hogy vásárfiát hoztam nekik Fejérvárról! — dörmögi s amire a kocsi a kétfelé váló tömeg nyugtalan sorai között tovább robog, hirtelen elképed. A leghátul állók öklükkel fenyegetőznek.

— Itt történt valami! — villan föl lelkében a balsejtelem s a pap rögtön leszáll.

— Mi dolog ez? — kérdi nyájától. — Mit ácsorogtok itt, mintha ünnep volna?

A két olasz tovább hajtat s amire kocsijuk a vár kapuján befordul, Károly atya már mindent tud s a lenn tolongó sokaság közepette ismét fölhangzik, most már indulattól reszkető, korholó szava:

— Én édes juhocskáim, ez egyszer szamarak voltatok s Istentől elrugasztott gazember tett benneteket lóvá...

Ha halottaiból támad vala föl, sem fogadhatták volna a várbeliek nagyobb örömmel Pipó úr piktorát, mint most, hogy bántatlanul tért vissza a plébános kocsiján. Valójában azonban csak akkor tudták meg, hogy milyen veszedelemben forgott, amire gyalogszerrel Károly atya is a várban termett s elmondta, hogy hivei mivel vádolták kedves Masolinóját.

— Tyüh! — rebegte Takács Ambrus. — Ez megér egy áldomást!

A főszakács kuktái hadának int s kisvártatva a nagy konyhában tűnik el velük. Amire alkonyodni kezd, tele van a várpalota udvara különbnél különb ételek fűszerszámos illatával s amire besötétedik, ugyancsak hangos az elsőemeleti kis ebédlőterem.

Balázsfia Dömötör napok óta minden szabad idejét Pipó úr ménésében, a Horgasháton túl tölti

el. Most is későn jött vissza a várba s a lovaglástól halálra fáradva szobájába akar menni, hogy nyugovóra térjen. Az onnan kihallatszó vidám zsibongásra azonban az ebédlőbe nyit s fáradsága és rosszkedve, mely már jó ideje gyötri, egyszerre tovaszáll. Soha sem látta mesterét olyan vigan, mint most, hogy a nagy kerek asztal mellett ülve, Manetto úrral és a főszakácsal olyan tűzzel koczingtat, mintha gyerekkora óta egyebet sem cselekedett volna.

— Ülj közénk, öcsém! — biztatja a kulcsár s Dömötör Györke mellé telepedik, ki sunyi képpel mered rá, majd a poczakosra mutat.

— Ismered-e? — kérdi tőle súgva s Dömötör fölkaczag.

— Ki ne ismerné a kapitány urat — mondja, de többet nem szólhat. Pétör bácsi fordul hozzá s szaporán elbeszéli, milyen veszedelem fenyegette mesterét délután. Dömötör hűledezve hallgatja a czifra históriát, majd ismét az ajtóra mered. Takács úr kuktái nyitnak most be azon s a négy fehérruhás ember vállán valóságos csodát hoz.

— A Santa Reparata! — rebegi Manetto mester meghatottan, amint az asztalra rakott templomformájú, nádmézes habból sült csodára néz.

— Hát már elkészült a kupolája is? — kérdi mohón Masolinótól. — Ez tagadólag int.

— Csak én rajzoltam így Takács úrnak. S imhol, milyen ezermester! A valóságban sem lesz szebb a mi székesegyházunk, mint ahogy ő habból föl-építette.

— A bucsúra tartogattam — szóiai meg most művével büszkélkedve a főszakács. — Ám külön-
dolog minden bucsúnál a kigyelmed megmene-
külése s én imhol följánlom ennek öröme-
re, mester. Együk meg!

— Csak a vacsora végén! — bömböli Manetto, akinek lelke a csodás épület kicsiny másának láttára ismét Firenzébe szállt.

— Tudod-e, miért szakadt el hazájától a kapi-
tány? — kérdi most társától Dömötör.

— Hogyne tudnám! — feleli Györke. — De jobb, ha hallgatsz, mert agyonüt.

— Eh mit! — szólal meg erre daczosan a má-
sik. — Azért is elmondom, még pedig Pétör bá-
csinak.

— Mit akarsz? — kérdi ez, hogy meglökte s
Dömötörre néz.

Manetto Amanatini híres asztalos volt hajdaná-
ban Fiorenza városában. Egy pokoli furfanggal
kieszelt tréfa üzte el onnan s ő meg sem állt nagy
Magyarországig, Buda városáig. Jó szerencséje
Pipó úrhoz hozta, aki elsőbben is budai palotáját
butoroztatta be vele. A czifra képekkel kirakott

asztaloknak és almáriumoknak nem volt különb mestere akkoriban s a hatalmas főúr úgy megkedvelte Manettót, hogy amikor főfő építőmestere meghalt, őt tette meg azzá. Az új világ, a melybe került, Manetto mester lelkének is új szárnyakat adott s kisvártatva Pipó úr hadi inzsellére, majd a déli sereg várépítő inzselléreinek kapitánya lett. A cifra história, amely hazájából idegenbe űzte, ide is elhatott s még hiresebbé tette. Mindazonáltal nem akadt ember Budavárában, sem széles ez országban, aki jelenlétében még csak czélozni is mert volna erre, oly nagy volt a tekintélye. S hogy Dömötör előhozakodott vele, Györke riadtan mered rá, nem hobbant-e meg az esze. Mióta Masolino a kápolnában fest, társa viselkedése egyre furcsább.

Néha java munkája közben ott hagyja mesterét s csak késő este tér vissza a várba. Ki tudja, hol jár s miért duhajkodik oly gyakran a faluvégi csárdában is, jött-ment idegenek társaságában?

— Pétör bácsi! — kiáltja ismét Dömötör, a midőn a kulcsár mindig csak Manetto felé fülel. — Hallotta-e hírét Brunelleschi mesternek és Donatellónak?

— Hogyne, a kapitány úr sokat beszélt róla.

— És a firenzei kövér asztalosnak?

— Ha neve nincs, hogy is ismerhetném!

— Majd megmondom a nevét is, de előbb hadd hallja a czifra históriát.

— No, szaporán! — biztatta a kulcsár, ki szeretete a czifra históriákat, de mégis csak szivesebben hallgatta Manetto mester bömbölő hangját. Dömötör pedig mesélni kezd:

— Tommaso tekintélyes firenzei polgárnál borozgattak akkoriban hébe-hóba és egy este a kövér asztalos elmaradt. Megtréfáljuk büntetésből, mondta Brunelleschi mester s a többiek összecsapták tenyerüket, amire megtudták tervét, amelyet maga szőtt. A kövér asztalos aznap gyanútlanul ment egymagában haza a szent János piaczn levő boltjából. Özvegy édes anyja akkoriban a harmadik faluban járt s ő kedvetlenül nyitja föl háza ajtaját, hogy maga lásson hozzá vacsorája elkészítéséhez.

— Azaz — folytatja most Györke nekibátorodva — benyitott volna, de nem tudott. Már volt benn valaki s ő hiába forgatta a kulcsot, az ajtót belülről elrekeszték. «Ki van lent?» hallatszik a lépcsőről bömbölő hangon a kérdés s az asztalos megijed. Az ő hangja volt s amint az ajtó ablakán betekint, a háta mögött megszólal régi ismerőse, Donatello: «Menekülj, Matteo, jönnek a drabantok!» «Matteo volnék?» rebegi az asztalos elcsodálkozva, mert más volt a neve. Nyomban rá körülfogják a darabontok s szégyenszemre a

törvényházára hurczolják. «Nem én vagyok Matteo», dühöng az asztalos; mindhiába, elcsukják valami adósságért, amelyet Matteonak aznap kellett volna visszafizetnie.

— Hát már itt is tudják e cifra históriát? — mormogja mosolyogva Masolino, félfüllel legényeire hallgatva. Manetto pedig egész tűzzel beszél neki tovább családjáról, budai házáról és ennek tájékáról; de aztán egyszerre fölriad.

— Reggel pedig — folytatja ismét Dömötör — az asztalos nem hihetett mást, mint hogy váltott ember.

— Corpo di Bacco! — ordít föl erre Manetto mester s az asztalra vág. Hatalmas öklének csapása alatt nagyot reng az asztal s a Santa Reparata nádmézes mása egyszerre összeomlik. A piktorlegények mohón esnek neki a ritka nyalánkságnak.

— Tovább, tovább! — biztatja őket Pétör bácsi, a ki még mindig nem tudja, hogy Manettoról esik szó. Csak amidőn a kapitány dühösen forgatja szemeit, eszmél föl s lesi száját tátva, hogy mi kerekedik ebből.

— Ej, ne haragudjék, mester! — kérleli földijét Masolino. — E tréfa nélkül vajjon mire vitte volna?

— Igaza van, öcsémuram — rebegi az asztalos. — S ha már ezek a tacsók is tudják, hadd mondjam el magam tovább.

— Helyes! — ujjong Pétör bácsi s Takács úr is közelebb ül Manetto mesterhez.

— Egy izgága diák lett szomszédom a börtönben — kezdi ez a visszaemlékezéstől elérzékenyülve, reszketeg hangon. — Elmondtam neki bajomat s a pernahajder elhitette velem, hogy váltott ember lettem.

— Mi az? — kérdezi a kulcsár, de aztán magától is rájön arra, hogy az, ami a váltott gyerek. Az ozorai parasztasszonyok gyerekeivel is megesik, hogy egynémely boszorkány a maga satnya fattyújával cseréli ki őket. A parasztasszony ilyenkor a kenyérsütő lapátra ülteti fonnyadt gyermekét s a kemencze ajtaja elé tartja, mintha a tűzbe dobná; a boszorkány erre megijed és visszacseréli a gyereket.

— Manetto mestert is lapátra kellett vón ültetni! — gondolkodik tovább főnnszóval a kulcsár s Györke társával egyetemben nagyot röhög.

— Hol találtak volna olyan lapátot, a mely el nem törik alatta! — kiáltják. Az egész asztal kaczag. Csak a poczakos nem zavartatja magát s tovább meséli el furcsa esetét.

Alighogy világos nappal lett, a börtön ablakában Matteo után kérdezősködnek s ő szó nélkül a vasrácshoz állt. Két idegen férfi meredt rá kívülről s a mint megpillantják, szidni kezdték, mint a bok-

rot, hogy megint adósságokba verődött s most nekik kell ismét fizetniök izgága öcscsükért.

— Maradj itt csöndesen! — mondták végül. — Majd alkonyatkor kiváltunk és hazaviszünk.

S csakugyan elvitték. Manetto hazamenet még egyszer meg akart győződni arról, igazán váltott ember-e s a kövér asztalosról beszélt nekik, a ki azelőtt volt. A két idegen kövé dermedten meredt rá.

— Megbolondultál, te, szegény öcsénk? — kérdezte az egyik s a másik ráduplicált.

— Lásd, ez a vége a korhely életnek!

Amint azután hazaértek, Manetto elcsodálkozva nézett széjjel. Soha életében nem járt abban a házban, mégis mindenki úgy fogadta, mintha születésétől fogva ott lakott volna. A tékozló fiú visszatérésének sem örültek jobban. Nagy vacsorát csaptak s a mire vége volt, ő az italába kevert álomportól elkábulva dőlt ágyára s amire fölébredt, ismét a Santa Reparata piaczán levő házának szobájában találta magát.

— Matteo két fivérét, a darabontokat, a bírót a ravasz Brunelleschi bérelte föl ellenem. Ő volt, a ki lopva házamba férközött s hangomat utánozva, elutasított. Czinkosának csapott föl Donatello is, a kivel egyetemben visszavitt házamba, a mikor az álompor már elkábított. Oly remekül szőtték az összeesküvést, hogy a mikor lábaimmal fejemalján

fölébredtem, azt hittem, hogy csak rossz álom volt az egész. S a czifra álmot nem tudtam magamba fojtani. Még aznap elmeséltem barátaimnak. «Nem álom volt, szerencsétlen! rebegte ekkor Brunelleschi s egy ismeretlen emberre mutatott: Ime Matteo, mondta, aki ma jött vissza Fiesoléből, hol mindenki Manetto mesternek szólította. Mégis csak váltott ember voltál két napig, én jó, poczakos barátom!»

S a kerek asztal körül ülők majd lefordultak székükről, a mint Manetto mester még azt is rendre elmondta, mint bámult megrökönyödve alteregójára, a ki két napig ő volt. Csak amidőn a körülötte állók nem tudták többé visszafojtani nevetésüket s akkora kaczagás keletkezett a nagy piacon, hogy a Santa Reparata falai is rengtek ettől, csak akkor eszmélt arra, hogy ismét együgyű hiszékenységének lett az áldozata.

— S amerre azután megjelentem, az emberek mindenfelé nevettek rajtam. Hej, csipős szelek fújnak Firenzében. Kisvártatva már úgy rémlett, mintha minden kapu, minden ablak vigyorogna, mihelyest az utcára lépek. Még a Marzocco is olybá tűnt föl, mintha oroszlánfeje a városháza előtt csak azóta vicsorítaná rám fogát, hogy ez a czifra história megesett.

— S egy szép reggel bucsút mondtam Firenzé-

nek — fejezte be szavait Manetto Amanatini, a hajdan való híres firenzei asztalos s jót húzott az előtte álló boroskancsóból. Balázsfia Dömötör tussra gyújtott trombitáján, amelyet az egyik torony-örtől kapott kölcsön s egy idő óta mindenütt nyakába kanyarítva magával hord. Manetto mester, mint egy vén csataló, felüti fejét, majd amennyire elhizott termetétől kitelik, szilajul a szoba közepére áll. Dömötör tüzes hadinótába kezd s a poczakos az emlékektől s a bor gőzétől mámorosan egymagában járja a tábori tánczot.

Masolino kerekre nyílt szemmel mered rá. Életében nem látott még ilyet. Komor gondolatai rögtön tovaszállnak. Brunelleschi még ma is szegény ember, arra gondolt s Manettót itt bolond tréfája mily gazdaggá tette. Ruhája fölér egy vagyonnal, övén csupa drágakő ragyog, kardjának meg, melyet most fölragad, ezüst a hüvelye, arany markolata s damaszkusi penge a vas rajta. A szoba szinte reng a poczakos léptei alatt s az asztal körül ülők ujjongva biztatják:

— Rajta, rajta!

— Elég volt! — szól végül Masolino. — Alighanem berúgott kend, Manetto mester!

A poczakos rá sem hederít, csak járja tovább, amíg aztán egyszerre Csúzy uram a szobába be nem nyit. A várnagyot a harmadik faluból hivatta

vissza az ozorai bíró azzal a hírrel, hogy a nép halálra üldözi Pipó úr piktorát. De bármily mord-kedvű mindig arcza, ez egyszer ugyancsak kiderül, amint meglátja Masolinót, akinek vesztét alighanem az ő feje bánta volna elsősorban.

— Téved az a Masó! — rebegi Manetto mester Pétör bácsi füléhez hajolva, amire a várnagy láttára félbenhagyja tánczát s odébb sompolyog.

— Olyan józan vagyok — folytatja — mint a ma született gyerek. S ha nem hiszi, akár a vár párkányán is végigsétálok.

Szavai a koczintásba vesznek s Csúzy uram a lóhalálában való vágatástól eltikkadva, vigan iszik a víg társasággal. Majd elkapja Dömötör kezéből a trombitát s most ő fúj egy másik hadinótát. A két piktorlegény talpra áll. Masolino csak most látja, mit akart Manetto mester megmutatni. Külön járja a két gyerek. A zene rithmusa egy, mozdulatuk mégis más és más. Előbb lassan lépnek, majd mintha roham kél, a trombita riadójára szédítően gyors lábuk dobogása. Ismét megenyhül a harsozás s amint délczegen derekát hajtogatva, bokáját egymáshoz veri, tisztán peng Dömötör sarkantyúja. Minden mozdulata csupa tűz s szeme is fölvillog, amint társára néz. Györke lassan tovább ódalog, mintha kerülgetné; nyomban rá összezsapnak, mint két ellenség. Karuk birokra fonódik, még sem

birkóznak. Páros lesz a táncz, a tüzes zenére egyre szédítőbb a forgás.

Pétör bácsi s a főszakács szinte tombolnak örömben s torkukból kitör a régi csatakiáltás.

— Huj, huj, huj! — hajrázzák a két fiút; de Csúzy uram elhallgat s kívülről tompán szűrődik föl az üstfenekű dob puffogása, amelylyel esténként a várkapu ormán a híd fölvonását jelzik.

— Vége a táncznak! — szólal meg a várnagy. — Jóéjszakát!

Masolino is rendre bucsúzik Takács úrtól és a többiektől. S csak az ajtóban jut eszébe, hogy Manettonak nem köszönt.

— Hová lett? — kérdi társaitól s ezek tétován egymás arczába néznek. Végül Pétör bácsi is megtudja, hogy miről van szó s a homlokára üt.

— A várparkányra ment sétálni! — rebegi riadtan.

— Akkor le is szédült onnan! — dörmögi Csúzy uram. Nyomban rá fölragadja a trombitát, kihajlik a nyitott ablakon és amint csak tüdeje bírja, harsogó riadót fúj. A társaság mámore egyszerre tovaszáll. A várfalak megelevenednek. A vár kapuja felől fáklyafény lobban s kisvártatva olyan az Ozoriak ősi fészke, mint a megbolygatott méhkas. Pétör bácsi lámpásokat hoz s akik az imént még vigan mulattak, az álmukból fölriasztott kukták és

inasok egész hadával versenyt keresgélnek a várpalota minden folyosóján, minden zugában. A falu is fölriad a hirtelen támadt zajra, amely a várból alászűrődik s népe kisvártatva együtt kutat a fáklák fényénél a sánczárók vizében csáklázó várőrséggel.

Hajnalodik, amire a hiábavaló fáradságtól elcsigázva, a várpalota kapuja előtt ismét összeverődnek.

— Majd fölveti a víz, hogyha lesodorta! — mondja Csúzy uram kurtán s emberei elszélednek. A piktorok, Takács úr, a kukták és inasok szintén szobáikba térnek. Csak Pétör bácsi nem nyugszik. Égő lámpással kezében jár fürkészve tovább a várfalak alján, a lépcsők körül, amelyek a párkányra vezetnek. A nap fölkel, ragyogása szikrázva árad végig mindeneken, betölti fényével az emeleti ebédlőt is, ahol ételmaradékkal, félig telt kancsókkal most is olyan az asztal, amint a lakomázók este hirtelen otthagyták. Az asztal alatt pedig egy téveteg napsugártól csiklandozva, másik oldalára fordul Manetto mester és amint úgy teljes díszben tovább horkol, azt álmodja, hogy ismét firenzei szobájában hever kemény ágyán, lábaival feje alján.

IX.

BUCSÚ OZORÁN.

Még ma is híresek a bucsúk Ozorán. Hát még amikor Keresztelő szent János temploma állt s Pipó úr, hazája patronusának buzgó tisztelője élt! Firenzében sem ünnepelték meg különb módon szent János napját. Olyan fényes sokadalmat pedig nem látott még bucsú, Buda városában sem, mint aminő Ozorán támadt abban az esztendőben, a mikor a barátok templomában a bucsúval kapcsolatban az öreg Scolari sírkápolnáját föl-avatták.

Már jóval szent János napja előtt olyan lett az ozorai völgy, mintha a vár környékén valami mesebeli királyfi tündérserege ütött volna tábort. Az alacsony domb hátán gubbasztó vár lobogó-diszével úgy festett, mintha repülni akarna, a falubeli házak fölbokrétázott, frissen meszelt falaikkal úgy, mintha mind lakodalmas házak lettek volna. A szőlőkkel teleültetett dombok lankás oldalain tarka színekben pompázó sátrak virítottak. A völgy nyílásában s a Sió partján óriási deszkaszíneket tákoltak össze. A vár minden szobájának, a faluban minden parasztháznak, a sátraknak s színeknek mind úri lakója akadt s a jobbágyság szinte elenyé-

szett tarka ünneplőjében Pipó úr vendégeinek nap-hosszat a falu utczáin sürgő-forgó sokaságában. Az utolsóelőtti napon már a Horgas-sor barlang-jainak is akadtak lakói. Itt a nagy vadászatok idején Pipó úr peczérei tanyáztak s a falu népe akkoriban a világért sem töltött volna el ezekben egyetlen éjszakát sem: a gonosz lakik a föld alatt. A német urak azonban, akik messze földről kerekedtek föl a bucsúra, a harmattól jobban húzódtak, mint a gonosztól s hogy friss szalmát raktak be, úgy aludtak a száraz agyagfalak között, mint otthon sem különb módon váraik nyirkos, boltozatos szobáiban. A bucsú estéjén pedig a dombok tetején kigyúltak szent János tüzei; a falubeli házak ablakaiban mécsesek, az utcák sarkán kovácsolt vastartókba rakott szurokserpenyők égtek. A várpalota tornyán még most is minduntalan fölriant a harsonzó, jelezve, hogy vendégek még mindig jönnek. Ozorai Borbála bármily vendégszerető volt, szinte megijedt a hallatlan ostromtól, amelyet vára ellen intéztek.

— Az Isten szerelmére, csak nem hívta meg az egész országot! — mondta urának, amidőn a nagy zürzavarban egy percze találkoztak.

— Senkit sem hívtam! — felelte Pipó úr boldogságtól sugárzó arczzal. — Bucsú idején mindenki szívesen látott vendég. S imhol, hogy szeret-

nek. Megmozdult az ország színe-virága, hogy látogatásával megtiszteljen.

Ezzel a hatalmas főúr rögtön tovább rohant, hogy újabb vendégeit fogadja, majd ismét lóra pattant, hogy a barátok templomába nézzen. Bármily lóhalálában dolgozott is Masolino, a sírkápolna oltármögötti freskóját még az utolsó napon sem fejezte be. Pipó urat rém bántotta volna, ha csak tenyérynyi vakolatlan és festetlen folt ékteníti is el a fejedelmi fényű sírkápolnát s megkönnyebbülten lélekzett föl, amire oda ért. Masolino már nem volt a kápolnában s a falra festett képek az utolsó ecsetvonásig készen a való élet közvetlenségével mosolyogtak le reá. Az oltáron gyertyák égtek s ezek világánál néhány öreg aszszony a márvánnyal burkolt padlót mosta föl. A Veszprémből lehívott kárpitosok ugyanakkor zsinórra járó szőnyeget szögeztek a kápolna nyílásába, amelynek deszkafala darabokra szedve még ott hevert a templom sötét hajójában.

— Hol van Masolino mester? — kérdezte Pipó úr a bennlevőktől s szívét a pompás festmények láttára oly diadalmas öröm töltötte be, mint aminőt nyert csatái után sem érzett.

— Még világos volt, mikor elment! — felelték a kápolnában sürgölődők s a főúr eltávozott, hogy ismét várába térjen, a távolléte alatt netalán jött

újabb vendégek üdvözlésére. Akiket várt, már mind megjöttek, Garai Miklós nádorispánon kívül. A faluban hullámzó emberáradat tömött sorai közepette Pipó úr csak lassan haladhatott tovább lován; de bármily türelmetlen volt, a sokaság riongó üdvözlését szívesen hallgatta. Csak a vár aljára érve eresztette meg hirtelen paripája gyep-lőjét. Egy csomó fáklyát vivő fullajtár nyomában káprázatos lovascsapat tünt föl szeme előtt a szurokserpenyők vörhenyes világában úszó várúton.

— Gara nádor alighanem köztük lesz! — vélte Ozorai Pipó, amidőn a várpalota tornyán harsány riongással megszólalt a vendégek jöttét jelző trombitaszó: S amint kisvártatva keresztül lovagol a boltozatos kapun, Zsigmond király udvari vitézei rajongják körül vidám üdvözléssel a vár udvarán, csaknem teljes számmal s Pipó úr feledi, hogy a nádort várta.

— Hát nagyságos királyunkat hol hagyátok — kérdi tréfásan kapitányuktól — ha már mind eljöttetek?

— Urunk bizony Visegrádon maradt! — feleli ez. — De ha elunja magát, talán ő is lejön még. Pipó föl kaczag, csak amidőn várnagya jelenti, hogy az előkelőnél-előkelőbb urakat az ágyúréseken kívül egyebüvé már nem szállásolhatja el, kezd röstelkedni.

— Ej, baj is az! — biztatják vendégei. — Ki is tudna itt aludni ebben a nagy zajban!

— Csak vezess a nagyasszonyhoz! — kéri Blagai Miklós, az udvari vitézek kapitánya. — Hadd üdvözljük. Aztán majd magunk gondoskodunk arról, mint töltsük el e gyönyörű nyári éjszakát.

Felhő sem rezzent a magasban s a csillagos ég alatt, a dombok tetején égő máglyák, a falubeli házak ablakaiban pislogó mécsesek, a mindenfelé lobogó szurokserpenyők és fáklyák káprázatos világában oly mesés volt az ozorai völgy, a vár mécsesekkel szegélyezett falaival s palotájának gyertyafényes ablakaival, hogy ennél szebbet álmodni is lehetetlenség lett volna.

Masolino ismét az akasztódombról nézte, oldalán hűséges legényével, Györkével. Ezen a dombon nem égett szent János tüze. Elátkozott helynek tartotta a falubeli nép. Valamikor régen, a kegyetlen Ozorai Balázs idejében tuczatjával akasztották itt a várjobbágyokat a legcsekélyebb hibáért is. Azóta csak az járt e helyen, aki szomorú emlékeiről nem tudott. Masolino már szintén ismerte a kegyetlen Ozorai történetét. Mindazonáltal eszébe sem jutott, hogy törődjön azzal, milyen helyen áll. Innen láthatta a legszebben a bűbajos éjszakai képet s szívében gyökeret vert az elhatározás, hogy nem mozdul el az akasztódombról, míg lenn a völgy

ölén, a dombok oldalán s a félkörben sorakozó halmok tetején a szent János-tüzek körül meg nem szűnik az ezrével föl- és aláhullámozó, egymással évődő, éneklő, lármázó emberek sürgése-forgása.

— Meg lehetne ezt festeni, mester? — kérdi néma szemlélődésük közben tétován Budai Györke s Masolino fölsóhajt.

— Mindent meg lehet festeni, amit az ember lát. Olyan festék azonban nincsen, amelylyel ezt a tarka színpompát, az éjszakai sötétséggel küzködő különböző fényt a falra varázsolhatnók.

— De talán — folytatja tovább Masolino elgondolkodva — majd rábukkannak az alkimisták ilyen mire is. Lám, a kénköves porról úgy félszáz év előtt ki tudott? S te, öcsém, még megérheted.

— Ah! — feleli Györke szerényen — örülök, ha egy-egy embert megfesthetek úgy, amint magam előtt látom s amint ezt kigyelmedtől eltanultam, mester! Boldog vagyok, hogy nem jártam úgy, mint Dömötör, aki már végkép a faképnél hagyta a pikturát.

Masolinónak csak most jut eszébe, hogy a másik legényt már napok óta nem látta s amint Györke elmeséli, mint keseredett el amiatt, hogy sehogy se tudta ellesni mestere titkát, hogy bármint akarta is, keze nem engedelmeskedett neki, kíváncsian kérdi, hogy hová lett és mi a szándéka.

— Azt mondta, hogy nemcsak ügyes kéz kell a pikturához, hanem egyéb is. S ő azt az egyebet nem tudta magában megtalálni. Sorra pingált szenteket a parasztházak tornácaiban a falakra, de egyebet nem tudott kicsalni ecsetéből, csak olyan mosolygó bábokat, aminőket már Budán is festett. Még akkor sem sikerült életet varázsolnia a falra, ha festés közben egy-egy paraszt képében eleven mintát lapított ehhez. Végezetül megunt a sok vesződséget. Keservében duhaj életre adta magát. Tegnap aztán azt mondta, hogy Pipó úr fölfogadta bandériumába trombitásnak.

— Csak te ne hagyj cserben, Györke — évődött egyetlen megmaradt legényével Masolino, a ki ennek sem vette nagy hasznát. Mindazonáltal megkedvelte, mert eleven eszű, tehetséges fiú volt, a kivel érdemesnek látszott foglalkoznia.

Éjfél felé járt az idő, a nappali elevenségnek azonban csak nem akart vége szakadni s Masolino legényével egyetemben a Horgashát felé fordult, hogy onnan a faluba térjen. A vigan mulatók zajába akart legényével vegyülni, hogy közelebből vegye szemügyre a tengernyi népet, amely három vármegyéből, sőt egy része még messzibbről verődött össze.

— A te kedvedért jöttek azok ide mind! — sutogja Györke s rajongással teli tekintettel mesterére

néz. Majd eszébe jut, viszi-e valamikor annyira ő is s újból megfogadja szívében, hogy ezután csakis mesterségének él és ezenkívül semmivel sem törődik többé. Még Genával sem, a kinek háza táját mindmáig sem szünt meg kerülgetni s aki minduntalan megzavarja munkájában, valahányszor festetetés közben reá gondol.

A lejtős Horgas-sor kanyarulatánál egész szekérhad állotta el útjukat. Nyársra húzott ökrök lógatták melán ropogásra sült czimeres fejüket minden szekér végén s a messzire áradó pecsenye-illat temérdek embert csalt oda.

— Uraim, ez holnapra kell ám! — hangzott föl Takács úr harsány hangja, a ki a szekerek mögül ugratott elő lován. A sokaság csak tréfából támadt a szekeresekre s a főszakács szavára készségesen utat nyit. Takács Ambrus észreveszi Masolinót s vigan köszönti, miközben tovaüget. Nyomban rá megindult a várba tartó szekérsor s a piktör és legénye ismét a vadidegen emberek áradatába kerül. Senki sem ismeri s Masolino egész odaadással mélyedt el a jókedvtől sugárzó lármás emberek nézésébe, figyelmezteti Györkét, ha egy-egy beszédesebb arcz kerül szeme elé. A sokaság, férfiak, asszonyok, leányok egymással tréfálkozva hullámanak végig a falu nagy utcáján, a barátok kolostora körül, ahol messze földről jött kalmárok

verték sátort. A parasztházak udvarának nyitott kapuiban histriók, kötél tánzosok, csepűrágók s egyéb komédiás népség feszíti ki ponyváit. Mókázásra azonban egy se kezd; csak másnap az istentisztelet után, amidőn a várbeli lakoma végeztével a főúri vendégek is mind lejönnek. Az éjszakázó tömeg így is jól mulat. A sorai közé vegyülő udvari vitézek hársfavirággal dobálóznak. A hol a szomszéd vármegyéből, városokból idecsődült falusi, városi asszonynép vihogása elhal, lantpengetés hallatszik s igriczek és hegedősök éneke hangzik föl.

— Akár csak Firenzében volnánk! — rebegi Masolino s imhol egész csapat talián bukkan föl előtte.

— Rinaldo degli Albizzi — mondja a mester Györkének — hazám követe kíséretével. A királynál voltak s imhol őket is lecsalta a bucsúra Pipó úr.

S a mint előkelő földije után siet, egy pufók képű, horgas orrú s szintén borotvált állú idegen furakodik Masolino mellé.

— Légy üdvöz, mester! — mondja. — Nem mutadnád meg freskóidat? Én is piktor volnék. Messze földről jöttem, hogy munkáidat megcsodáljam s holnap alig lesz módom erre. Az úri nép bámulja majd naphosszat.

— Holnapután is megnézheti! — véli Györke, a kinek sehogy sem tetszett az idegen arcza.

— Akkor már ismét odább leszek néhány faluval s így csak most láthatnám, ha megmutatná, mester!

— Volontieri! — feleli Masolino, amint azonban a barátok temploma felé térnek, fölbukkan Pétör bácsi hórihorgas alakja s az idegen, mintha ettől ijedne meg, a körülöttük hullámszó sokaság sorai közé furakodik és hirtelen eltűnik.

— Bolond ez! — véli Masolino.

— Avagy pedig gazember! — mormogja Györke.

Éjfél után megritkultak a szabad ég alatt mulatók sorai, az elevenségnek mindazonáltal hajnalig sem szakadt vége s mire virradt, ismét talpon volt az egész sokadalom. Hét ágyulövés hirdette a nagy nap virradását s a főúri asszonyok, a kiket a várpalotában szállásoltak el, riadtan ébredtek föl álmukból s rögtön öltözködni kezdtek. Amire pedig a barátok templomának tornyában megkonduktak a harangok, a vár udvarában s a várúton szép sorjában indulásra készen állott a ragyogó menet. Masolino új, testhez szabott magyaros bársonyköntösében megállott a várhegy alján Pipó úr oldalán, aki oda is magával hurczolta s szintén lóhátról nézte, mint vonul el előtte a csodás lovasproceszzió. Legelől Csúzy urammal élén a páncélos várórség haladt, nyomában a királyi udvarból lerándult főúri vitézek következtek aranyhimes

zsinóros dolmányban, párduczbőr-kaczagánynyal vállukon, kivont karddal. Egész raj koromfekete paripán, vörös kereszttel ékes fekete palástban a gyánti konvent vitézi része ügetett, mely alig pár napja tért vissza a cseh táborból. Majd az öregebb főúri vendégek csoportja következett káprázatos fényű magyar díszben, utánuk még szinpompásabb mezben a fiatalabb főurak serege, a főúri asszonyok, leányok, aranycsüngős köntösökben büszkélkedő, tornyos főkötőjű aranypártás, fátyolos fejű sokasága szintén lóháton. A hófehér paripáit pompásan megülő asszonynép sorai között gyalogszerrel a szivárvány minden színében temérdek apród és csatlós nyüzsgött. Egy hatalmas feszületet, néhány szentek képével ékes zászlót czipelő lovas jött ezután, akiket különböző rendű barátok követtek gyalogszerrel. A világi papság azonban ismét lóháton ügetett s a taláros, karinges egyházi férfiak seregének végén, drágaművű ruhákba öltözött csatlósoktól vezetett hófehér paripájáról három violaszinruhás püspök szórta áldását mindenfelé. S amerre a diszes menet elhaladt, egetverő riongás kélt az egymás hátán szorongó emberek ajkán, a kik színültig elleptek minden talpalatnyi helyet a faluban, a házak fedelén, a dombok oldalán, a dombok tetején is s úgy festettek, mint egy emberfejjel teleszórt háborgó tenger.

Egy óráig tartott, amíg a méltóságteljes lassúsággal tovavonuló menet nyomában Pipó úr is leszállott lováról a barátok kolostora előtt s piktorával együtt eltűnt a czinterem kapuján. A lovakat elvezették. Künn lassan elült a zaj s kisvártatva lágyan áradt széjjel a csöndes, napfényes levegőben a templomból kitörő orgonazúgás s az énekesek zengő szava. A messze földről idecsődült rengeteg sokaság az imént elviharzott harsogó lármától elkábulva, a tovatűnt mesés látványtól elkápráztatva, némán maradt veszteg a szabad ég alatt s szívta magába az orgona ki-kitörő szavát. Benn a templomban, a hajóban szorongó főúri nép is egészen elmerült az áhitatban, amelybe az öregmise káprázatos fénye s a kar gyönyörű éneke ringatta szívét. Csak, miként az gyakran megesik azoknál, akik pénzért dicsérik az Istent, Pipó úr énekesei fecsegték szünetközben a kórus aranyozott vasrostélya mögött.

— A nádor még sem jött, mondotta az egyik. Pedig a király udvarában is rég nem volt olyan fényes vendégereg.

— János érsek nem sajnálta az utat Kalocsáról s bármily öreg, maga misézik.

— Ha nem Pipó úr pártfogásával jutott volna méltóságához, aligha tenné — véli egy harmadik — s András váradi püspök sem ministrálna neki,

mint egy diákonus. De ő rokona, Pipó úr ráparancsolt s minthogy a szelidlelkű pécsi püspök önszántából vállalkozott az asszisztálásra, beadta derekát.

— Hallottátok, hogy a csárdában verekedés támadt a mult éjjel? Háróm legényt vittek haza lepedőben.

— Csak? Tavalý nem volt akkora zaj s bucsú után hat borbély is alig győzte bekötözni a pórul járt bajvívókat. No, de a haddelhadd csak ma jön, mikor Pipó úr borát mindenfelé csapra verik.

— Simontornyáról egy egész gulyát hajtottak föl s a majorban harmadnapja ott dolgozik az egész szekszárdi mészáros-czéh.

— Hol fog ebédelni az a tömérdek főúr? — kérdi most szinte csak magától az, aki először szólt meg s vagy öten akarnak neki felelni; de Lorenzo mester, a fürge ujjú regens chori az orgona billentyűibe markol s ők a többiekkel ismét buzgón fujják:

— Et cum spiritu tuo!...

— A nagytermen kívül a folyosókon is terítetek — siet a fölvilágosítással, a rövid szünetet fölhasználva, egy simaképű talián, a ki gyakran fordul meg a várban. A következő responsorium után aztán ismét ujjabb és ujjabb konczt találunk, amelyen fecsegésük közben elrágódnak, míglen Anzelmus atya a szószékre nem lép. A kóruson

elhal a suttogás. Már napok óta hirlik, hogy a klastrom feje, a hajdani dominikánus Pipó úr fenyőzése ellen fog mennydörögni. S csakugyan, a mint földézte szent János emlékét, a ki állatok bőrébe öltözött s sáskán élt, nyomban a magyarok hiú pompájáról beszél.

«Rátok is nagy föladat vár — dörög alá hangja a magasból s a főúri sokaság összerezzen. — Észak felől az eretnek farkasok, dél felől a pogány mozlimek fenyegetik szent hitünket. S ti vigan vagytok! Mindegyiktek köntösén annyi az arany és a drágakő, hogy ennek az árán egy-egy bandériumot fegyverezhetnénk föl, mely szent hitünk tűzétől áthatva, pozdorjává zúzhatna minden pogányt, minden eretneket...» A papság soraiban, a mely a karosszékekben ülő három püspök körül csoportosul, fejét csóválva mered néhány ozorai minorita Pipó úrra, aki velük szemben ül pátronusi stallumában s ajkát harapdálja.

— Nem vonja-e meg jóságát a kolostortól — gondolják — a miért a gvárdián oly keményen beszél?

Ozorai Pipó komoran néz mellette ülő feleségére, akit mintha szívéen talált volna minden szó. Csak a prédikáció végeztével lélegzik föl megkönnyebbülten. A szentbeszéd rövid volt, amint azt ő parancsolta. S alighogy Anzelmus atya leszáll

a szószékről, a hajóban szorongó főúri hivek is föleszmélnek a dermedtségből, amelylyel a szigorú barát beszéde rájuk hatott.

— Elvégre ez a mestersége — rebesgetik a fiatalabbak, aztán a kápolna felé irányul minden figyelmük, amely a hajó közepén, ennek északi falában nyilik. A három püspök papjai seregének élén már odaért s a nehéz aranybrokát szőnyeg, amely eltakarta, egyszerre kettéválik. János érsek, aki Pipó úr pártfogásával érte el magas méltóságát, olasz létére is szinte meghökkent, amint az üres kápolnába lép, hogy kifestése után újból fölavassa. Az oltár mögötti freskóra mered először tekintete, amely szinte való mivoltában a Szentháromságot ábrázolta, legfelül az ívmezőben felhőtrónusából aláhajolva az Atyaúristent, aranytól szikrázó magyaros szabású ruhában, lobogó szakállal, alatta galamb képében a Szentlelket. A fal hatalmas négyszögletes mezejében a keresztre feszített Üdvözítő fenséges alakja vált el a mélységesen kék égről; lábainál bársonyos pázsiton az öreg Scolari térdepelt, akit patronusa, Keresztelő szent János ajánlott Isten irgalmába, vállára téve csontos kezét. Amidőn aztán az oldalfalakra esett tekintetük, a másik két püspök s a nyomukba özőnlő papok is fejüket csóválták. Az Atyaúristen arcában ráismertek az öreg Tamási vonásaira, a

Keresztelő szent Jánoséban a szakállas Regölyi arczára. A szent János legendáját ábrázoló képek hol egymásba olvadó, hol az ablakoktól elválasztott kompozícióiról is csupa ismerős arcz mosolygott le reájuk. Heródes lakomáján Pipó úr ült az asztalfőn, mellette Branda bíboros, odább a portugál királyfi és néhány magyar főúr. A ki a képen Salome tánczát járta, nem volt más, mint édes mosolylyal ajkán Csilla asszony, Rozgonyi István viruló felesége. A tánczot néző nők serege élén pedig, mint Herodiás, Ozorai Borbála fejedelmi alakja állott.

Anzelmus atya utolsónak lépett be a kápolnába a többi pap nyomában. S alighogy szeme végigfutott a freskók egymásba olvadó során, szinte reszketni kezdett az indulattól. Eszéágába sem jött, hogy megcsodálja a varázslatos elevenséget, a melylyel minden alak szinte élni látszik a falakon s az írott szónál is érthetőbben fejezi ki azt, hogy mi a szerepe az egyes képeken. Csupán arra gondolt, hogy pátronusa nem San Giovannit akarta e képekkel fölmagasztalni. Csak a maga és jó ismerőseinek a megörökítése volt a célja. S a mint Krisztus keresztelésén fölismerte, hogy a Sió partján fürödni készülő várjobbágyokat ábrázol, hogy szent János lefejeztetésén a bakó képében Csúzy uram mord képe mered reá, valósággal megbot-

ránkozott. Anzelmus atya ügyet sem vet a fölavatás czeremóniájára s ennek végeztével is ott háborog a kápolnában, ha a püspökök és kíséretük távozása után meg nem riad a befelé özönlő főúri asszonyok sokaságától. A jámbor barátot a templomból is tovaűzi az elálméklkodás moraja, amely az öreg Scolari sírkápolnájából tör ki s nem is szűnik meg többé az nap alkonyatig. Az apró csapatokban a várba visszatérő főúri vendégek távozása után, a bucsúra jött sokaság hullámszik szakadatlan a barátok templomában. S ez nem kevésbbé csodálja a sírkápolna falképeit, amelyek őrzésére néhány pánczélos alabárdost rendelt Pipó úr.

A nap már delelőre hágott, amire a várpalotában elszállásolt vendégek a terített asztalokkal telerakott nagyteremben s a palota udvarának árkádos folyosóin mind egybegyűltek. Pipó úr háborogva sietett végig az apró-nagyobb csoportokba verődő, a föl- és aláhullámszó fényes sokaság sorain át.

— Hol van Masolino mester? — hangzott föl itt is, ott is harsány szava s a beszélgetésbe elmerülő vendégek mind szintén csak a talián piktort emlegették. Voltak nagy Magyarországon is jeles képirók, olyan freskókat azonban, mint aminőket Masolino a sírkápolnában festett, még a firenzeiek követe sem látott életében. Albizzi Rajnald könnyű

fekete selyempalástjában, bársony berrettájával a hóna alatt tréfásan emlegette, hogy alighanem igazuk van a falubeli jobbágyoknak, akik boszorkányságnak vélték földijének ügyességét; mert Firenzében festett dolgain alakjai szinte élettelen árnyékok azokhoz képest, amelyekkel a sírkápolna falát benépesítette.

— És nem haragszik, hogy Salomének festette meg, madonna? — kérdi beszélgetés közben a simaképű talián Csilla asszony felé fordulva s ez mosolyogva feleli:

— Miért haragudnám? Pár év előtt a királyi udvarban is Salome voltam a karácsonyi misztériumon. S én urammal akkor találkoztam először.

Az asszony elpirul s amint látja, hogy Albizzi Rajnald mily gyönyörűséggel lesi zavarát, a feléjük tartó Tamási elé lép és megszólítja:

— Hogy tetszenek a képek, bátyám? — kérdi tőle s az öreg úr meglegedetten hümmöget. Amint a kápolnába lépett, szinte megbotránkozott az újmódi pikturán. De amikor arra figyelmeztették, hogy mint hasonlít hozzá az Atyaúrsten képe, egyszeriben föllángolt szeretete a piktör iránt, amiért tisztességben megőszült hosszúszakállas fejét így megbecsülte. S amikor az asszonyok csoportján túl a három püspök néhány főúrral azon vitatkozik, hogy mi nagyobb mesterség, szenteket

avagy embereket festeni, Tamási azzal vágja ketté a disputa csomóját, hogy embereket.

— Hogy jól festvék-e a szentek — mondja — azt senki sem tudhatja, hanemha fönn járt a meny-nyek országában. Nem így van ez az emberekkel, a kiket ismerünk. S ez a talián úgy csapott oda bennünket a falra, mint ahogy a valóságban sem festünk különben s a falat is mintha áttörte volna, oly eleven a képeken minden: fű, fa, virág, felhős ég, sőt még az is, ami nem él: oszlop, fal, asztal, padló, minden.

Az olasz Buondelmonték ősi kalmárnemzetségéből származó János érsek helyeslően intett ősz fejével s amint erre Masolino már kartonjai festése közben számított, élőszóval is megadta az egyház jóváhagyását újfajta pikturáihoz.

— Utóvégre a szentek is emberek voltak s Isten szintén a maga képeire és hasonlatosságára teremtett mindnyájunkat — vélte az agg főpap, a ki a szentatyákkal föl váltva olvasta Dantét, sőt a mint azt egynémely ellenségei rebesgették, a pogány latin költőket is.

S alighogy elhallgat, Pipó úr szanaszéjjel küldött apródjai nagy diadallal rontanak a várpalotába, magukkal hurczolva Masolinót, aki a kápolna fölavatása közben távozott a templomból a dicséretes és szidalmak elől, amelyeket egyaránt

várt s a faluban hullámozó sokaság közé vegyülve, nézte a vadidegen arcokat, hallgatta jóleső meglepéssel a hol együgyű, hol cifra históriákat, amelyeket róla s képeiről olyanok beszéltek, a kik még egyetlen ecsetvonását sem látták. S a mint most a palotába lép, oly hatalmas éljenzéssel fogadja Pipó úr főúri vendégserege, mint fejedelmet sem különbbel. A vár ura karonfogja piktorát s a nagyterembe viszi. Ennek küszöbén szebbnél-szebb viruló leányok élén Csilla asszony fogadja s egy csomó rózsát nyújt feléje.

— Vegye ezt, mester — hangzik föl a hirtelen támadt csöndben édesen csengő hangja — hálánk jeléül, hogy megörökítette képein azt, ami rajtunk mulandó. Nem lakozik ugyan mibennünk nagyobb hiúság annál, amely minden nőben megvan, míg fiatal. De azonkívül, hogy ezüsttükreinknél is szebben tárta elénk való mivoltunkat, szívünk legfőképen azért örvend, amiért méltóknak hitt bennünket arra, hogy képünk mása az Úr hajlékának szent falait ékesítse.

Masolino szíve hevesen dobogott a nem várt meglepetésre, mely egész valóját elbűvölte. Szavakat keresett, hogy a szép asszony üdvözlését megköszönje; amint azonban gyermekded nézésű mosolygó kék szemére esett tekintete, némán megragadta a virágot feléje nyújtó Csilla asszony kicsiny

kezét s könnyedén, mint egy udvari vitéz, fölėje hajolt és mélységes hódolattal megcsókolta azt.

Künn a vörös bástyán ágyú dörög s a vendégsereg vidám rivallgással mered Pipó úrra. Azt hiszik, hogy ő rendezte oly ügyesen ez ünnepélyes jelenetet. Pipó úr pedig riadtan a nagyterem ablakaihoz rohan s amint odaérve egy másik ágyú is eldördül, mérgesen fölkiált:

— Pétör bácsi alighanem megbolondult!

A kulcsárt a nagy zürzavarban nem igen használhatták rendes helyén s a vár ura a bucsú idejére ismét a pattantyúsok mellé rendelte, hogy meg ne sértődjék. Harmadszor is nagyot szól az ágyú s Pipó úr apródjait, pánczélosait küldi ki, hogy a kulcsárt a pokoli szerszámok mellől elzavarják. A vendégsereg nyugtalankodik, majd hirtelen elnémul elálmélkodásában. A faluból, mint a vihar harsogása, a reggel hallottnál is nagyobb lárma kél s tör be tompán a várpalotába.

Néhány főúr Pipó úrral egyetemben kirohan s a mint a palota kapuja alá érnek, a külső várkapuban egész had lihegő kengyelfutó bukkan föl, nyomában tizenkét harsonás hirnök nyargal be, czimeres lobogóval ékes készségét fujva. Ezek után az udvari íjjászok seregétől körülrajongva, három hatlovas udvari hintó robog be a vár udvarába s Pipó úr vigan fölkiált:

— Megjött Gara nádor s Don Pedrót is hozza!

S amint az első zárt udvari hintó a palota kapuja előtt megáll, a vár ura kócsagtollas süvegét is fején felejtí meglepetésében. A ki a kocsiból a várt portugál királyfi nyomában váratlanul kiszáll, nem más, mint való, öles alakjával, kétfelé választott hosszú szakállával, könnyű meggyszín mentében maga Zsigmond király.

(Vége az első kötetnek.)

AZ ELSŐ KÖTET TARTALMA.

	Oldal
I. A piktör esküje ...	5
II. Szalome táncza	15
III. Éjjeli beszélgetés	25
IV. A mester és legényei	39
V. Gena	53
VI. Jerkő vár ostroma ...	73
VII. Az irigy vetélytárs	87
VIII. A váltott ember ...	106
IX. Bucsú Ozorán	127

A Szent-István-Társulat kiadványai.

- Fabiola, vagy a katakombák egyháza.** Irta *Wiseman Miklós*. Angol eredeti után fordította *Haudek Ágoston*. Steinle Ede lovag által rajzolt képekkel. 4-rét kiadás. Füzve kor. 4.80, kötve ... 7.—
Ugyanaz, egyszerűbb kiadásban, nyolczadrét alak. Füzve kor. 2.40, kötve ... 3.60
- A megszabadított Jeruzsálem.** Irta *Torquato T.* Olaszból fordította *János Gusztáv*. Két kötet. Díszes vászonkötésben vörösmetszéssel kor. 6.80, aranymetszéssel ... 7.60
- Mindszenti Gedeon legújabb költeményei.** Füzve kor. —.60, kötve ... 1.—
- A Csendes-Oczeánon.** Utazási élmények. Irta *May Károly*. Német eredeti után ford. *Szekrényi Lajos*. Kötve ... 6.—
- A keresztény nő.** Képekkel. Irta *Rushek Antal*. Díszes vászonkötésben ... 3.—
- Művészettörténeti korrajzok.** Bevezetésül a képzőművészetek egyetemes történetébe. Irta *Dívald Kornél*. I. kötet. 86 képpel. Ára füzve kor. 2.—, kötve kor. 2.40. — II. kötet. 75 képpel. Füzve kor. 2.40, kötve ... 2.80
- Áhitat szárnyain.** Himnuszok és vallásos költemények. Akantisz V. rajzaival. Irta *Bán Aladár*. Színes borítékba füzve ... 3.—
- Az Úr Jézus szülőföldjén.** Paur Géza 38 rajzával. Irta *Huber Lipót*. Színes borítékba füzve 3.—
- Márta naplója.** A női ifjúságnak ajánlja a Szent-István-Társulat. Kötve ... 2.40
- Magyar drámai mesék a magyar ifjúság számára.** Irta *Pintér Kálmán*. Angol félvászonköt. ... 2.—
- Szent Imre herczeg élete.** Élet- és jellemrajz. Irta *dr. Karácson Imre*. Kötve ... 1.20

A Szent-István-Társulat kiadványai.

A MAGYAR NÉP KÖNYVTÁRA.

Eddig tíz kötet jelent meg.

Egy-egy kötet ára csinos félvászonkötésben,
színes borítékban 60 fillér.

Az I., II., III. és IV. kötet tartalma :

Elbeszélések a magyar nép számára.

Irta *Vincze Alajos*.

Az V. kötet tartalma :

A műhelyből. Elbeszélések magyar iparosok
életéből. Irta *Bodnár Gáspár*.

A VI. kötet tartalma :

Tanulságos történetek. Irta *Kincs István*.

A VII. és VIII. kötet tartalma :

A magyar nemzet története. Elbeszéli *Bodnár G.*

A IX. és X. kötet tartalma :

A magyar föld. Irta *dr. Sziklay János*.

A XI. kötet tartalma :

Mit ígér és mit ad a szociáldemokrácia.

Irta *Nagy János*.

Mindeme könyvek megrendelhetők a

Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában

(Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28b. sz.)

Részletes könyvjegyzékkel kívánatra ingyen és bér-
mentve szolgálunk.

